

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
im. dr. Witolda Bełzy
w Bydgoszczy

**BIBLIOTEKARZ
KUJAWSKO-POMORSKI**

NR 2 (61) 2023

BYDGOSZCZ 2023

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Lucyna Partyka - przewodnicząca

Beata Malczewska

Lucyna Gęsikowska

Karolina Stanek

Półrocznik ukazuje się od 1993 roku

Redakcja

85-034 Bydgoszcz, ul. Długa 39, tel./fax (52)328-73-90

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy
w Bydgoszczy

nakład 100 egz.

ISSN 1640-7164

Szanowni Państwo,

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy świętuje w bieżącym roku 120. Rocznicę powstania. Z tym najważniejszym jubileuszem splatają się mniejsze: 100-lecia Intrologatorni, 70-lecia Działu Zbiorów Specjalnych, 55-lecia Izby Pamięci Adama Grzymały-Siedleckiego – Pracowni Teatrolologicznej i ... 30-lecia „Bibliotekarza Kujawsko-Pomorskiego”, stanowiącego kontynuację „Bibliotekarza Bydgoskiego”. Adresowany przede wszystkim do bibliotekarzy półrocznik służyć miał w zamyśle jego założycieli przede wszystkim wymianie doświadczeń oraz popularyzacji bibliotekarstwa. Stał się w obliczu olbrzymich zmian, jakie na przestrzeni tych 30 lat w bibliotekarstwie zaszły, platformą prezentacji osiągnięć tych spektakularnych i tych skromniejszych, które większymi lub mniejszymi krokami, przybliżają placówki biblioteczne do światowych standardów. W wielu sprawach wyręczył nas Internet, ale w dalszym ciągu oddajemy nasze łamy do dyspozycji wszystkim kreatywnym, pełnym pomysłów i twórczej energii bibliotekarzom podregionu bydgoskiego. Zapraszamy do współredagowania „Bibliotekarza Kujawsko-Pomorskiego”. Wystarczy przejrzeć do tej pory opublikowane numery półrocznika bydgoskiej WiMBP, by docenić to, co już zostało w bibliotekarstwie podregionu bydgoskiego zrobione. Dwadzieścia numerów czasopisma jest już dostępnych na stronie WiMBP w zakładce „O nas”. Chcielibyśmy jednak, by w miarę możliwości, ukazywało się ono w wersji papierowej. Oddajemy do Państwa rąk 61. numer czasopisma, w większej części nawiązujący, ze zrozumiałych względów, do wspomnianych jubileuszy i zachęamy do jego lektury!

Lucyna Partyka
Przewodnicząca Kolegium Redakcyjnego

SPIS TREŚCI

Jubileusz 120-lecia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.....	6
LUCYNA GĘSIKOWSKA: W symbiozie z miastem i kulturą – 70 lat Działu Zbiorów specjalnych Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.....	8
ELŻBIETA POKORZYŃSKA, DANUTA SZŁAPIŃSKA: 100 lat Introligatorni Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.....	19
JOANNA KRÓLICKA-NEJMAN: 55 lat Izby Adama Grzymały Siedleckiego.....	28
DOROTA KOWALCZYK: Najciekawsze zbiory Magazynu Głównego Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy.....	37
GRAŻYNA KOWALSKA: Półka z regionaliami.....	43
EWA LUBIEWSKA: Kształtowanie nowoczesnego wizerunku bydgoskich filii bibliotecznych.....	46
LUCYNA PARTYKA: Co słyhać w DKK: styczeń – czerwiec 2023.....	51
DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO-OŚWIATOWA W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH powiatów: bydgoskiego, inowrocławskiego, mogileńskiego, nakielskiego, sępoleńskiego, świeckiego, tucholskiego, żnińskiego.....	56
JAK TO ROBIĄ INNI (aktywne formy uczestnictwa w życiu kulturalnym regionu).....	85

JUBILEUSZ 120-LECIA
WOJEWÓDZKIEJ I MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
IM. DR. WITOLDA BĘŁZY W BYDGOSZCZY

1 października 2023 roku przypadła 120. rocznica utworzenia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bęłzy w Bydgoszczy. Główne obchody Jubileuszu miały miejsce 2 października 2023 roku w Teatrze Kameralnym w Bydgoszczy. Tego dnia swoją obecnością Bibliotekę zaszczylicili: Wicemarszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego Zbigniew Ostrowski, Dyrektor Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Jerzy Janczarski, Naczelnik Wydziału Kultury Departament Kultury i Dziedzictwa Narodowego Marzenna Kryńska, Anna Rzemykowska z Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zastępca Prezydenta Miasta Bydgoszczy Iwona Waszkiewicz, Wiceprzewodniczący Rady Miasta Bydgoszczy Lech Zagłoba-Zyglar oraz Dyrektor Biura Kultury Bydgoskiej Magdalena Zdończyk. Oczywiście nie mogło tego dnia zabraknąć Ewy Stelmachowskiej, wieloletniej Dyrektorki Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bęłzy w Bydgoszczy. Wśród gości obecni byli także przedstawiciele bydgoskich Instytucji Kultury: Dyrektor Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kultury Ewa Krupa, Dyrektor Muzeum Okręgowego w Bydgoszczy Waław Kuczma oraz Dyrektor Centrum Nauki i Kultury Młyny Rothera Sławomir Czarniecki. Środowisko akademickie reprezentowali: prof. Jan Nowicki z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, prof. Zdzisław Gębołyś oraz dr hab. Janusz Kutta z Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej, dr Agnieszka Wysocka z Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. Podczas uroczystości jubileuszowej obecni byli również dyrektorzy bibliotek: Ewa Pronobis-Sosnowska – Dyrektorka Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej oraz z-ca Dyrektorki Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej-Książnicy Kopernikańskiej w Toruniu – Agnieszka Walc-Wiśniewska. Na święto Biblioteki przybyli także dyrektorzy i przedstawiciele bibliotek samorządowych podregionu bydgoskiego oraz przedstawiciel Firmy Legimi Jakub Frołow.

Uroczystość jubileuszową poprowadziła redaktor TVP Bydgoszcz Urszula Guźlecka. Zaproszonych gości i pracowników Biblioteki powitała Dyrektorka WiMBP w Bydgoszczy Dagmara Reszkowska-Gierden. Wicemarszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego Zbigniew Ostrowski przekazał na ręce pani Dyrektorki list gratulacyjny. Gratulacje od Prezydenta Bydgoszczy wraz z pamiątkową statuetką wręczyła wiceprezydent miasta Bydgoszczy Iwona Waszkiewicz oraz Lech Zagłoba-Zyglar wiceprzewodniczący Rady Miasta.

Jubileusz był także okazją do uhonorowania pracowników Biblioteki. Nagrody z rąk wicemarszałka Zbigniewa Ostrowskiego i Dyrektorki

Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego Jerzego Janczarskiego otrzymali: Ewa Guzik, Adrianna Jagodzińska, Leszek Mikołajczak, Anna Paczewska oraz Marlena Wieczorek. Nagrody Prezydenta Miasta Bydgoszczy z rąk Iwony Waszkiewicz, z-cy Prezydenta otrzymały: Izabela Dekowska, Magdalena Dzierla oraz Karolina Stanek.

Uroczystościom jubileuszowym towarzyszyła konferencja „Wokół bydgoskiej książki”. Wykład pt. „Słowo o bydgoskiej książnicy” wygłosił dr hab. Janusz Kutta. Dr Agnieszka Wysocka przedstawiła wykład „Szlachetna oprawa. Biblioteka Bernardynów. Pomysł – projekt – realizacja”. Barbara Chojnacka, kierownik Galerii Grafiki i Rysunku Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy opowiedziała o pracowni Jerzego Rupniewskiego w Bibliotece Miejskiej w Bydgoszczy. Małgorzata Klepczyńska, pracownik Działu Zbiorów Specjalnych WiMBP, wygłosiła prelekcję „Więcej niż Intrologatorium – 100-lecie Intrologatorium WiMBP w Bydgoszczy”.

Z okazji 120-lecia Biblioteka wydała album *W obszernym a bardzo pięknym westybulu naszym... 120 lat Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy*. Jego przygotowaniem ze strony WiMBP zajęli się: Lucyna Gęsikowska, Marcin Karnowski i Marcelina Warczak. Słowo wstępne do wydawnictwa jubileuszowego napisał dr hab. Janusz Kutta. Książka składa się z trzech części, które dotyczą okresów działalności Instytucji. Pierwsza część obejmuje „Okres niemiecki 1903-”, część drugą stanowi „Okres polski 1920- i lata wojenne (1939-1945)”. Ostatnia część przedstawia „Portret zmian”. To dokument ikonograficzny na temat przemian w infrastrukturze Biblioteki. Wydawnictwo zostało opatrzone licznymi fotografiami Biblioteki na przestrzeni 120 lat oraz portretami zasłużonych bibliotekarzy. Kolor sepia wszystkich zdjęć zawartych w książce, dodatkowo podkreśla jubileuszowy charakter publikacji. Druk albumu dofinansowano z budżetu Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego i Urzędu Miasta Bydgoszczy. Wsparcia finansowego udzieliła spółka Miejskie Wodociągi i Kanalizacja w Bydgoszczy.

Obchody jubileuszu bydgoskiej Biblioteki uświetnił koncert zespołu GO!band, którego wokalistką jest Małgorzata Żurańska-Wilkowska. Podczas recitalu usłyszeć można było autorskie aranżacje piosenek do tekstów Jonasza Kofy, Agnieszki Osieckiej czy Jeremiego Przybory.

Lucyna Gęsikowska

**W SYMBIOZIE Z MIASTEM I KULTURĄ –
70 LAT DZIAŁU ZBIORÓW SPECJALNYCH
WOJEWÓDZKIEJ I MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
W BYDGOSZCZY**

Historia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy zaczyna się 1 października 1903 r. W Bydgoszczy, znajdującej się wówczas pod niemieckim zarządem, powstaje Stadtbibliothek – instytucja mająca pielęgnować ducha germanizacji: „Bydgoszcz w czasie zaboru pruskiego, a zwłaszcza w okresie tzw. kulturkampf, przewidziana została na twierdzą germanizmu na wschodniej rubieży państwa niemieckiego”¹. W grodzie nad Brdą, w jednym z bardziej reprezentacyjnych (na tamtą chwilę) budynków w centrum miasta, pojawia się biblioteka – mająca perspektywy na dużą placówkę o naukowych ambicjach². Po szczęśliwym wyzwoleniu Bydgoszczy w styczniu 1920 r. miasto ma podwaliny do rozwijania istniejącej już Biblioteki. Praca, którą od 1 września 1920 wykonał pierwszy polski dyrektor Biblioteki Miejskiej, jest godna podziwu. Dr Witold Bełza, wcześniejszy pracownik Muzeum Polskiego w Rapperswilu, a także lwowskiego Ossolineum, od razu wziął się do pracy – w spadku otrzymał księgozbiór niemieckojęzyczny, czekało go więc rozbudowanie i spolonizowanie zbiorów. Los mu sprzyjał, bo w jego posiadanie przeszedł największy skarb Biblioteki – pobernardyńska biblioteka z okresu od XV do XVII w., zawierająca blisko 100 inkunabułów. Historię przejścia i kierowania instytucją przez Dyrektora Bełzę można by jeszcze opisywać długo, ale artykuł w zamyśle ma przybliżyć historię działu, który jest dużo młodszy niż sama Biblioteka – mowa o Dziale Zbiorów Specjalnych, który w bieżącym roku obchodzi swoje 70. urodziny. Niezmiennie sprawuje pieczę nad największymi skarbami Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej.

W cytowanej już *Księdze pamiątkowej 1903–1963*, pojawiają się bardzo istotne informacje na temat różnych kolekcji, które w miarę upływu lat stawały się częścią Stadtbibliothek, a później Biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy, i które z perspektywy czasu można określać jako zbiory specjalne. Aby je odnaleźć, musimy cofnąć się do drugiej połowy XIX w. Zanim w 1903 r. Niemcy powołali oficjalnie do istnienia placówkę, która ostatecznie znalazła swoje miejsce na Starym Rynku³, w mieście nad Brdą

¹ *Z życia i pracy bydgoskiej księżnicy: księga pamiątkowa Biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy 1903–1963*, [pod red. E. Pawlikowskiej], Bydgoszcz 1965, s. 13.

² tamże, s. 15.

³ Wcześniejsze 2 budynki, zajmowane przez instytucję, już dawno nie istnieją. Pierwszy mieścił się na ulicy Bernardyńskiej (wówczas Cesarskiej 1), druga

funkcjonowały biblioteki specjalistyczne miejscowych niemieckich towarzystw naukowych⁴. Dla przykładu: „... szczególne znaczenie mają książki i mapy (razem około 1500 jednostek) z Towarzystwa Historycznego dla Obwodu Nadnoteckiego (Historischer Verein für den Netzedistrikt)⁵, które od zarania swojego istnienia (powstało w 1880 r.) pieczołowicie gromadziło wszelkiego rodzaju wydawnictwa i pamiątki regionalne. Ten nabytek przysporzył Bibliotece Miejskiej m.in. sto kilkadziesiąt map i ponad 50 rękopisów”⁶.

Ponadto, zanim powstała Biblioteka Miejska, od 1894 r. działała już tzw. Biblioteka Ludowa, której założycielem był ówczesny prezydent miasta Hugon Bräsicke. Udostępniała przede wszystkim literaturę rozrywkową, ale także oświatową. Początkowo składała się jedynie z 300 książek, ale bardzo szybko rozrosła się do 2000 tomów. Po śmierci założyciela, w 1899 r., została zamknięta i na początku 1900 r. przejął ją Zarząd Miejski. Biblioteka Ludowa cieszyła się ogromnym zainteresowaniem – źródło podaje, że w ciągu 98 dni wypożyczono 15 282 tomy 890 czytelnikom. W 1907 r. nastąpiła reorganizacja instytucji, wycofano książki zniszczone (katalog składał się wówczas z 3793 tomów), a 1 września 1920 Bibliotekę Ludową przejęły władze polskie. Funkcjonowała dalej, aż do wybuchu II wojny światowej, i niestety to jej założyciele, po ponownym zajęciu Bydgoszczy, wyrządzili jej największą krzywdę – we wrześniu 1939 r. 90% księgozbioru zostało przez Niemców przeznaczone na przemiał... Do 1945 r. zachowało się 3500 woluminów spośród 37 500.⁷

Według *Księgi pamiątkowej...* ta niewielka, ocalona część księgozbioru, stała się „kamieniem węgielnym tworzonego niemal od nowa księgozbioru miejskiej sieci bibliotek publicznych (...) spuścizna dawnej Biblioteki Ludowej, rozrośnięta dziś [czyli w roku 1963 – przyp. aut.] nie do poznania, stanowi księgozbiór Miejskiej Biblioteki Publicznej (...) Zrębem stały się dwa duże księgozbiory prywatne, jeden – liczący około 7000 tomów –

przydzielona placówka znajdowała się na ul. Gdańskiej, obecnie pod numerem 27. Kamienica nie istnieje od bardzo dawna, jej miejsce zajęła inna, znacznie rozleglejsza. Znajduje się w niej m.in. Apteka Centralna.

⁴ W liczbie około 3500 tomów.

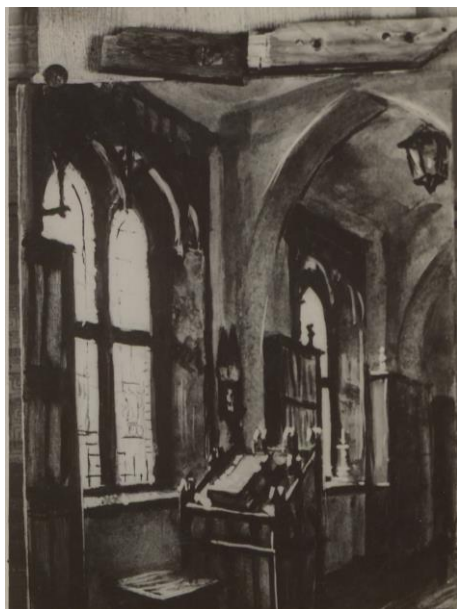
⁵ Inicjatywa utworzenia Biblioteki w Bydgoszczy wyszła od przywołanego Towarzystwa Historycznego – jesienią 1898 r. wystąpili z petycją do ministra kultury. Niamal w tym samym czasie taką samą prośbę do Ministerstwa Stanu wystosowały władze miejskie – prosiły o uwzględnienie Bydgoszczy przy zakładaniu nowych placówek kulturalnych. Władze miejskie i państwowe doszły ostatecznie do porozumienia i wspólnymi siłami powołały do życia placówkę w założeniu naukową (w odróżnieniu od rozrywkowo-oświatowej Biblioteki Ludowej), służącą badaniom naukowym oraz kształceniu naukowemu i zawodowemu).

⁶ *Z życia i pracy bydgoskiej księżnicy...*, dz. cyt., s. 11.

⁷ tamże, s. 11-12.

przydzielił Bydgoszczy minister kultury z zapisu testamentarnego zmarłej w r. 1897 Agnieszki Raumer, po jej ojcu Fryderyku Raumerze, mężu stanu i historyku; drugi – obejmujący z górą 3000 tomów – ofiarował Bibliotece ówczesny prezydent regencji bydgoskiej, dr Franciszek Kruse, ze spadku po swym ojcu, Henryku, poecie i naczelnym redaktorze gazety niemieckiej „Kölnische Zeitung”. W tej załączkowej kolekcji znalazło się wiele dzieł cennych i rzadkich, niejednokrotnie opatrzonych dedykacjami, rękopisów, druków okolicznościowych i nowości literackich⁸. Podsumowując, warto raz jeszcze zacytować *Księgę Pamiątkową 1903–1963*: „Biblioteka Miejska stopniowo wchłaniała niektóre księgozbiory istniejące w Bydgoszczy (...) rozporządza bogactwem nagromadzonym w ciągu z górą 500 lat przez liczne pokolenia mieszkańców miasta i okolic”⁹.

Lata 20. i 30. XX wieku to ważny moment dla najcenniejszych zbiorów Biblioteki, ale również miejsc, w których te zbiory będą w przyszłości prezentowane. Księgozbiór pobernardyński na stałe osiadł w Bibliotece w 1921 r., a w 1936 r. zaczęła funkcjonować Sala Bernardyńska.

Sala Biblioteki Bernardyńskiej – autor J. Rupniewski

Powstanie tego miejsca instytucja zawdzięcza dyrektorowi W. Bełzie. Z sercem i pasją zaangażował się w utworzenie sali imitującej gotyckie

⁸ tamże, s. 12-15.

⁹ tamże, s. 12-13.

pomieszczenie klasztorne, a do pomocy wziął kilku wspaniałych ludzi, między innymi witrażystę Edwarda Kwiatkowskiego oraz malarza Jerzego Rupniewskiego. Obecny rok jest wyjątkowy dla tego drugiego twórcy – 21 września minęła 135. rocznica jego urodzin. Artysta przez większą część życia związany był z Bydgoszczą. Urodzony w 1888 r. w Warszawie, to miastu nad Brdą oddał swoje serce. Postać malarza jest ważną i wyjątkową częścią historii Biblioteki i jej najcenniejszych zbiorów. Z grodem nad Brdą J. Rupniewski związał się w 1920 r. Był członkiem Konfraterni Artystów Juliana Fałata w Toruniu, wystawiał prace w Muzeum Miejskim w Bydgoszczy i na Salonie Bydgoskim. Marian Turwid pisał o nim „Canaletto znad Brdy”, jego zdaniem należał do najpopularniejszych postaci w międzywojennej Bydgoszczy¹⁰. Zadanie, jakie otrzymał w związku z tworzeniem Sali Bernardyńskiej, polegało na zaprojektowaniu wystroju plastycznego sal mieszczących księgozbiór bernardynów. Ówczesna Biblioteka Miejska zapewniła mu na ten czas pracownię malarską w murach księżnicy – obecnie jest to pokój służbowy Działu Zbiorów Specjalnych¹¹.

Pracownia malarska J. Rupniewskiego – autor J. Rupniewski

¹⁰ zob. *Twórczość plastyczna Jerzego Rupniewskiego*, [wstęp M. Turwid], zdjęcia i slajdy prac J. Riegel, Bydgoszcz 1986, s. 5.

¹¹ Bydgoskie Muzeum Okręgowe im. Leona Wyczółkowskiego (dalej MOB) posiada w swojej kolekcji ponad 50 prac artysty z zakresu malarstwa i grafiki. 21 września, w dniu 135. urodzin malarza, MOB otworzyło wystawę jubileuszową, zorganizowaną z okazji 100-lecia swojego istnienia, pt. *Teraźniejszość czasu przyszłego* – na wystawie umiejscowionej w Galerii Sztuki Nowoczesnej (ul. Mennica 8, Wyspa Młyńska w Bydgoszczy) można zobaczyć 2 płótna artysty, jednym z nich jest *Labiszyńska wyspa*.

Artysta wywiązał się celująco ze zleconej pracy. Wykonał piękne napisy na ścianach pomieszczenia, przypominające najważniejszych darczyńców klasztornej biblioteki (są wśród nich m.in. Jan Kościelecki, Andrzej Rozrażewski). Kilka obrazów zdobiących salę także pochodzi spod jego pędzla. Największy z obrazów przedstawia przodka J. Rupniewskiego, biskupa kijowskiego, Tomasza Ujejskiego, to darowizna malarza. Podobnie jak zegar, wiszący na końcu węższego pomieszczenia. Najprawdopodobniej znajdował się on niegdyś w klasztorze, ale zaginął po jego zamknięciu. Artysta wiedział o istnieniu zegara i szukał go w antykwariatach – szczęśliwie odnalazł i przekazał na potrzeby Sali Bernardyńskiej. Biorąc pod uwagę, jak wiele prac ma w swoim posiadaniu Muzeum Okręgowe im. L. Wyczółkowskiego w Bydgoszczy, należy mieć nadzieję, że sylwetka artysty nie odejdzie w zapomnienie. W trakcie każdej lekcji bibliotecznej w Bibliotece Bernardynów, pracownicy Działu Zbiorów Specjalnych zawsze poświęcają jego osobie kilka słów. A świadomość, że pracuje się w dawnej pracowni malarskiej, w której przy rozstawionej palecie tworzył prawdziwy artysta, tylko dodaje czaru i uroku już i tak wyjątkowemu miejscu... Jak wyglądał świat J. Rupniewskiego, przybliży czytelnikom Marian Turwid, we wstępie do *Twórczości plastycznej Jerzego Rupniewskiego*, wydanej w Bydgoszczy w 1986 r.: „...od świtu do zmierzchu obnosi swą sporej tuszy sylwetkę dobrze znaną Bydgoszczy, po wszystkich jej zakątkach i okolicach. I nikt mi nie zdoła wskazać, gdzie się mistrz aktualnie znajduje. Może gdzieś za siódmą służą (...) razem ze swą nieodstępną sztalugą i kasetą z farbami. Maluje i maluje, od wielu lat. Zawsze mniej więcej to samo, to znaczy Bydgoszcz. Zdradza ją czasem na kilka tygodni (...) ale zawsze wraca, aby na nowo a zawsze inaczej malować bydgoskie kanały, urocze zakola Brdy, statki, berlinki, tratwy, flisaków, łodzie, wodniaków i łuki mostów i skromne kładki, i przeglądające się w zwierciadłach kanałów i rzeki kościoły i spichrze”¹².

Mogłoby się wydawać, że nic bardziej spektakularnego niż piękna Sala Bernardyńska, pełna starych druków, nie spotka już bydgoskiej instytucji – nic bardziej mylnego. Przychodzi rok 1937 i wraz z nim wyjątkowy darczyńca. Jego dar wzbogaci zasób zbiorów, które w przyszłości staną się częścią Działu Zbiorów Specjalnych. Mowa o Kazimierzu Kierskim, kolekcjonerze, absolwencie prawa na Uniwersytecie Warszawskim. K. Kierski pracował jako pomocnik adwokata przysięgłego w stolicy, do 1915 r. prowadził własną kancelarię w Warszawie i czynnie uczestniczył w organizowaniu sądownictwa w stolicy.¹³ Był autorem wielu prac,

¹² *Twórczość plastyczna Jerzego Rupniewskiego*, dz. cyt., s. 5-7.

¹³ Od stycznia 1917 r. był prezesem Kolegium Sędziów m. st. Warszawy, działaczem Towarzystwa Prawniczego w Warszawie i przewodniczącym Wydziału Apelacyjnego Sądu Okręgowego w Warszawie. W 1919 r. został radcą Prokuraturii Generalnej, następnie kierownikiem wydziału. W 1920 r. został przeniesiony do Poznania – tam

interpretował zagadnienia prawne wykonania traktatu wersalskiego 1919 r. i jego realizacji, koordynował tłumaczenia na język polski niemieckich kodeksów prawnych. Znany był jako publicysta i autor blisko tysiąca artykułów prawniczych i politycznych. Wielką pasją K. Kierskiego było kolekcjonowanie dokumentów, rękopisów i autografów. Zbiór powstał przeszło 30 lat i wymagał dużego nakładu pracy i środków materialnych. Założeniem kolekcji było odziedziczone archiwum rodzinne, a w późniejszym czasie zbiór powiększał się w ramach wymiany lub w drodze zakupu. Prezentował dużą wartość naukową i kulturalną. Prawnik podarował go miastu, z przeznaczeniem dla Biblioteki Miejskiej – w maju 1937 r. Magistrat i Rada Miejska podjęły uchwałę w sprawie przejęcia daru K. Kierskiego. Zbiór liczył 2662 dokumenty z wieków XIV-XX (353 dokumenty do XVI w., 551 z XVII w., 847 z XVIII w., 888 z XIX w. i 23 z XX w.) – zawierały ponad 4500 podpisów i około 2500 rozmaitych pieczęci, zarówno królewskich, jak i szlacheckich. W kolekcji znalazły się dokumenty rodziny Kierskich, dokumenty, listy i autografy wybitnych osobistości życia kulturalnego i politycznego Polski oraz dokumenty i listy królów polskich i członków ich rodzin. Najważniejszą część, liczącą 598 jednostek (dokumenty i listy królewskie), opracował dr Michał Nycz – skatalogował dokumenty, sporządzając częściowo indeksy. Pracę przerwał wybuch II wojny światowej – pod koniec sierpnia 1939 r. dr M. Nycz, ówczesny wicedyrektor placówki, na polecenie władz miejskich (a pod chwilową i przypadkową nieobecność dyrektora W. Belzy), zabezpieczył zbiór i zarządził przewiezienie go w głąb kraju. Całą operację otaczała ścisła tajemnica, której dochowali za cenę życia zarówno dr M. Nycz (rozstrzelany przez Niemców)¹⁴, jak i ks. Jan Klein (zmarł w obozie koncentracyjnym w Dachau). Dyrektor W. Belza przez wiele lat, również za pośrednictwem prasy i radia, szukał bezcennej kolekcji. Niemal nieprawdopodobnym wydaje się fakt, że ta odnalazła się po przeszło 30 latach. W 1969 r. w Bibliotece Narodowej trafiono na część ukrytego zbioru i przekazano bydgoskiej placówce w styczniu 1970 r. Odzyskano niespełna 25% pierwotnej zawartości zbioru, ale mimo wszystko spośród 598 dokumentów i listów

organizował oddział Prokuraturii, pełnił funkcję prezesa do 1926 r. W latach 1926–1928 był działaczem Związku Ludowo-Narodowego (mimo przejścia na wcześniejszą emeryturę w 1928 r.). Oprócz tego od 1920 r. był wiceprezesem Komitetu Obrony Narodowej w Poznaniu, a od 1922 r. członkiem Komitetu Okręgowego Czerwonego Krzyża i radnym miasta Poznania. K. Kierski to również aktywny działacz Związku Obrony Kresów Zachodnich, a później Polskiego Związku Zachodniego oraz Towarzystwa Polsko-Czechosłowackiego (prezes od 1931 r.).

¹⁴ *Od inkunabulów do e-booków. Bydgoska Książnica 1903–2013*, [oprac. zespół A. Doman et al., wstęp M. Karnowski]; Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. W. Belzy w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2013, s. 21.

królewskich ocalało ich aż 435¹⁵: „Zawiera niezwykle ciekawy materiał pod względem sfragistycznym i heraldycznym. Znajduje się w nim kilkaset pieczęci królów polskich – majestatycznych, większych i mniejszych koronnych oraz kancelaryjnych. W kolekcji można spotkać pieczęcie należące do królowych (Bony, Anny Jagiellonki, Konstancji, Marii Ludwiki) i książąt (Karola Ferdynanda Wazy, Jakuba Ludwika Sobieskiego)”¹⁶.

Okres międzywojenny to dla Biblioteki Miejskiej czas wielu inicjatyw o znaczeniu społecznym, politycznym, społeczno-kulturalnym i naukowym. W 1923 r., z inicjatywy ks. Jana Kleina, kustosa Biblioteki, rozpoczyna swoją działalność Muzeum Miejskie w Bydgoszczy. Książd J. Klein, inicjator i organizator Muzeum, zostaje jego pierwszym dyrektorem, a poniemieckie zbiory tzw. muzeum wojennego, spod dotychczasowej opieki Biblioteki, przechodzą pod kuratelę nowo powstałego muzeum.¹⁷

Działalność Biblioteki przeplatała się także z losami dawnego archiwum miejskiego, Uniwersytetu Powszechnego, Towarzystwa Miłośników Miasta Bydgoszczy, Towarzystwa dla Badań nad Historią Powstania Wielkopolskiego i redakcją „Przeglądu Bydgoskiego” (1933–1939) – pierwszego polskiego regionalnego czasopisma naukowego w Bydgoszczy. Częścią historii instytucji jest także działalność Komitetu Sienkiewiczowskiego, któremu przewodniczył dr W. Bełza, a który w 1927 r. doprowadził do powstania pierwszego w Polsce pomnika Henryka Sienkiewicza (po sprowadzeniu do kraju prochów). Postument ustawiono w Parku im. Jana Kochanowskiego w Bydgoszczy, w którym przetrwał do momentu wybuchu II wojny światowej.

Z tą historią wiąże się jeszcze dwie, które po raz kolejny udowadniają, że Biblioteka niemal od zawsze była w centrum historii ważnych i przełomowych dla miasta. Zanim krakowski rzeźbiarz, prof. Konstanty Laszczka, stworzył właściwy pomnik, powstał jego odlew gipsowy. Dyrektor W. Bełza, wrażliwy na kulturę i zawsze myślący mocno wprzód i w trosce o instytucję, zwrócił się do K. Laszczki z prośbą o przekazanie odlewu (wersji „próbnej”) Bibliotece Miejskiej. Odlew umieszczono w westybulu (przedsionku) Biblioteki Miejskiej. Niestety podzielił on los właściwego pomnika, znajdującego się od 1927 r. w Parku Kochanowskiego – podobnie jak on, na początku września 1939 r., gdy Niemcy wkroczyli do Bydgoszczy, został zniszczony. Niemniej jednak przetrwał jeszcze jeden, istotny element, związany z inicjatywą W. Bełzy – w sali mieszczącej Bibliotekę

¹⁵ zob. *Katalog dokumentów i listów królewskich ze zbioru Kazimierza Kierskiego*, oprac. J. Eis, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy, Bydgoszcz 2005, s. 5-8.

¹⁶ tamże, s. 8.

¹⁷ W tym miejscu nie można nie wspomnieć o fakcie, że 2023 rok to również 100. urodziny tegoż właśnie Muzeum, obecnie Muzeum Okręgowego im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy.

Bernardyńską do dzisiejszego dnia stoi potężny, drewniany fotel z pięknie rzeźbionym oparciem i podłokietnikami. Należał do Jana Maciaszka, pierwszego komisarycznego prezydenta Bydgoszczy. W lipcu 1927 r., podczas uroczystości odsłonięcia pomnika H. Sienkiewicza, został przydzielony nie komu innemu jak prezydentowi Ignacemu Mościckiemu – gościowi honorowemu, który odsłonił wyczekiwany przez bydgoszczan postument. Po zakończeniu uroczystości musiał trafić pod opiekę dra W. Bełzy, a więc prezesa Komitetu Sienkiewiczowskiego, skoro znalazł się ostatecznie w Bibliotece Miejskiej. Niezaprzeczalnie jest częścią historii miasta.

Okres międzywojnia to dla Biblioteki Miejskiej czas podniesienia wartości jej zasobów i znaczenia instytucji na arenie bydgoskiej kultury. W *Księdze Pamiątkowej 1903–1963...* można przeczytać, iż „narosły w tym czasie księgozbiór polski zrównoważył spuściznę poniemiecką, a zbiory specjalne, poważnie zasilone nowymi nabytkami, z częściowo świeżo zorganizowanymi działami, rozstrzygająco wpłynęły na zasadniczo polski charakter ksiąźnicy i na jej doniosłe znaczenie dla kultury i nauki polskiej w ogóle”¹⁸.

Niecałe 20 lat Biblioteka Miejska cieszyła się wolną Polską. Wrzesień 1939 r. diametralnie zmienił rzeczywistość, księgozbiór bydgoskiej Biblioteki ponownie został przetrzebiony. Niemcy przeznaczyli na makulaturę 25 500 tomów z Biblioteki Głównej i około 34 000 ze zbioru Biblioteki Ludowej, pozostały księgozbiór polski trafił na nieudostępnianą czytelnikom stertę książek. Co w tym czasie działo się ze zbiorami specjalnymi? W latach 1942–1944 w skrzynie spakowano najcenniejsze materiały Biblioteki Miejskiej i rozmieszczono w piwnicach szkolnych na przedmieściach Bydgoszczy. Po wojnie wróciło mniej więcej 90% wywiezionego zbioru, ale niestety „część rękopisów i inkunabułów, ukrytych początkowo w safesie Muzeum Miejskiego, wywieziono później wraz ze zbiorami muzealnymi do majątku Dębowo w powiecie wyrzyskim, gdzie wszystko spłonęło w r. 1945”¹⁹. Ogółem straty wojenne oceniono na 20% całego księgozbioru Biblioteki Głównej. Jedną z większych była wspomniana kolekcja K. Kierskiego,

Księgozbiór, który służył do Książnicy w trakcie okupacji, pochodził głównie z konfiskaty polskich bibliotek prywatnych: „W ten sposób Biblioteka uzyskała też liczne polskie księgozbiory podworskie, wśród których znalazło się wiele cennych i rzadkich druków, w tym sporo literatury z XVIII w. i wydawnictw pamiątnikarskich. Pod koniec okresu okupacji zaś złożono w bibliotece również prywatne, niemieckie kolekcje książkowe, obfitujące w niemiecką literaturę przedhitlerowską z okresu

¹⁸ *Z życia i pracy bydgoskiej ksiąźnicy...*, dz. cyt., s. 31.

¹⁹ tamże, s. 31.

międzywojennego, która uchowała się na ziemiach polskich, podczas gdy w Niemczech została mocno przetrzebiona”²⁰.

Od 1 lutego 1945 Biblioteka zaczęła się przygotowywać do ponownego otwarcia. W ciągu kilku dni prowizorycznie usunięto zniszczenia wojenne i jeszcze w tym samym miesiącu, dokładnie 19 lutego 1945, otwarto czytelnię i dwie wypożyczalnie.

Kończąc rys historyczny, dochodzimy do momentu, gdy pojawia się dział, którego głównym zadaniem jest opieka nad najstarszymi i najcenniejszymi zbiorami placówki, a mianowicie Dział Zbiorów Specjalnych: „W roku 1953 ustalona została wewnętrzna struktura organizacyjna biblioteki i wówczas też powstał Dział Zbiorów Specjalnych. W jego skład weszły istniejące dawniej kolekcje rękopisów (gromadzonych osobno prawdopodobnie od r. 1915, jeśli nie od pierwszych lat działalności Biblioteki), dokumentów (również sprzed 1920 r.) oraz ewidencja dedykacji autorskich (prowadzona od r. 1903), a także założone dopiero za czasów polskich zbiory ekslibrisów (w latach 1921–1924) i autografów (już w 1924 r., w niepublikowanych sprawozdaniach Biblioteki, pojawiła się wzmianka o istnieniu zbioru autografów, choć inwentarz zaczęto w październiku 1925 r.)”²¹. W latach 50. i 60. wyodrębniono z zasobów ogólnych zbiory, które stały się zrębem Działu Zbiorów Specjalnych: stare druki (w 1950 r.), kartografię (z początkiem 1952 r.) oraz tzw. bibliotekę ekslibrisologiczną (w lipcu 1961 r.). W 1959 r. zaczęto prace nad wydzieleniem zespołu druków drobnych (dokumentów życia społecznego) i grafiki (ikonografii). Rok 1957 to początek kilku nowych kolekcji: materiałów biograficznych wybitnych działaczy regionalnych, medali i plaket oraz znaczków pocztowych (zwłaszcza o tematyce regionalnej, ale również związanych z literaturą i kulturą polską). Ponadto w 1959 r. rozpoczęto gromadzenie mikrofilmów oraz fotokopii zbiorów unikatowych, których zasób w latach 60. znajdował się w fazie bardzo wstępnej²². W tamtym czasie na opracowanie oczekiwały jeszcze muzykalia oraz stare odciski pieczętne, znajdujące się na dokumentach i rękopisach. Po 7 latach od powołania Działu Zbiorów Specjalnych, w kwietniu 1960 r., w Bibliotece Głównej przy ul. Długiej 41 otwarto pracownię zbiorów specjalnych. Trafily tam prawie wszystkie zbiory oprócz starych druków i grafik, które ze względów lokalowych pozostawały w innych pomieszczeniach.

Opisywane powyżej lata działalności Biblioteki były dla niej intensywnym czasem, pełnym nowych inicjatyw – zwłaszcza pierwsze 20 lat działalności po zakończeniu II wojny światowej. Za tempo rozwoju w latach następnych był w dużej mierze odpowiedzialny następca dr. W. Bełzy, Józef

²⁰ tamże, s. 32-33.

²¹ tamże, s. 39-40.

²² tamże, s. 40.

Podgóreczny, który przejął kierowanie placówką w grudniu 1952 r. i pozostał na stanowisku aż do 1972 r. Był autorem ponad 400 artykułów. Opracował księgę pamiątkową z okazji 60. rocznicy powstania Biblioteki. Kilka publikacji poświęcił zabytkowym zbiorom Książnicy²³.

Objętość poniższego artykułu nie pozwala na szczegółową analizę zbiorów stopniowo włączanych do Działu Zbiorów Specjalnych. Autorka pozwoli sobie więc na skok z opisywanych jeszcze chwilę temu lat 60. XX w., bezpośrednio do teraźniejszości. Na chwilę obecną zbiory specjalne tworzą następujące materiały, miejsca i księgozbiory: Sala Biblioteki Bernardyńskiej (w niej 1555 dzieł w 1382 woluminach, wśród nich blisko 100 inkunabułów i jedyny zachowany na świecie egzemplarz ulotki H. Savonaroli *Regula dla wszystkich zakonników* z 1489 r.), Izba Pamięci im. A. Grzymały-Siedleckiego – Pracownia Teatrolologiczna (w niej około 3000 afiszy teatralnych i rozmaitych materiałów dotyczących teatru zarówno polskiego, jak i powszechnego), Wypożyczalnia Multimedia 39 (w niej płyty CD z muzyką, koncerty na DVD, filmy, audiobooki na płytach CD i kasetach magnetofonowych, gry planszowe), ponadto Czytelnia Zbiorów Specjalnych wraz z Magazynem Zbiorów. W nim przechowywane są: stare druki (osobna kolekcja, niezwiązana z Biblioteką Bernardyńską, przeszło 8200 egzemplarzy), pocztówki (ponad 1750 sztuk), fotografie (przeszło 2000 zdjęć, często unikatowych ujęć Bydgoszczy i regionu, duża kolekcja zdjęć Piotra Wiszniewskiego, przekazanych w darze), zapisy nutowe (ponad 4500 + płyty winylowe w ilości około 4000), grafika (około 720 egzemplarzy, w tym spora kolekcja prac M. Turwida), mapy i atlasy Polski i świata (przeszło 5500 sztuk), dokumenty życia społecznego (ponad 3000 dokumentów), rękopisy (w liczbie przeszło 1300, wśród nich perełki – pisma znanych pisarzy i artystów, akta związane z Kanałem Bydgoskim i Komitetem Sienkiewiczowskim), przeźrocza, mikrofilmy, ekslibrisy (około 4800) i znaczki pocztowe. Długo można by podawać przykłady poszczególnych zbiorów, ale ukazało się już kilka publikacji analizujących szczegółowo zbiory specjalne – chociażby dwa wydawnictwa, powstałe w związku z nie tak dawnymi jubileuszami Biblioteki (*Od inkunabułów do e-booków: Bydgoska Książnica 1903-2013* / Bydgoszcz 2013, oraz *Skarby Książnicy Bydgoskiej: zabytkowe zbiory Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy* / Bydgoszcz 2018)²⁴.

²³ 30. rocznica śmierci Józefa Podgórecznego SBP, Ogólnopolski Portal Bibliotekarski, <https://www.sbp.pl/artukul/?cid=22642> [dostęp VIII 2023].

²⁴ Godne polecenia są także publikacje wcześniejsze: o kolekcji K. Kierskiego pisała Justyna Eis, redaktor publikacji *Katalog dokumentów i listów królewskich ze zbioru Kazimierza Kierskiego*, a o inkunabułach – Jolanta Ociepa, w pracy *Katalog inkunabułów Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy*, oprac. J. Ociepa, Bydgoszcz 1999.

Praca Działu Zbiorów Specjalnych jest dość mocno urozmaicona. Polega na opracowywaniu przechowywanych w Zbiorach Specjalnych materiałów, rejestrowaniu nowych nabytków (darów od czytelników, egzemplarzy obowiązkowych od instytucji, zakupów do Wypożyczalni Multimedia, ale nie tylko – także do Czytelni Zbiorów Specjalnych), realizacji wystaw okolicznościowych oraz kwerend od czytelników. Niejednokrotnie realizując prośbę czytelnika, po raz pierwszy zapoznajemy się z danym materiałem. Nieodłącznym elementem naszej pracy są także lekcje w Bibliotece Bernardyńskiej, niezmiennie cieszące się dużym zainteresowaniem uczniów i studentów oraz uczestników Europejskiej Nocy Muzeów. Tylko w 2022 r. pokazaliśmy to miejsce przeszło tysiącu osobom. Trudno sobie nawet wyobrazić, ile osób przeszło przez salę od początku jej istnienia... Zajęcia dydaktyczne odbywają się także w Izbie Pamięci im. A. Grzymały-Siedleckiego – są to mniej regularne spotkania, niemniej jednak wciąż cieszące się popularnością. To miejsce jest unikatem na skalę całego miasta.

Ważnym aspektem funkcjonowania działu jest także nieustanna, fachowa opieka nad powierzonym materiałem. Zbiory wymagają odpowiednich warunków lokalowych, określonej temperatury pomieszczeń i profesjonalnych materiałów ochronnych (mowa o teczkach, kopertach, tubach, wykonanych najczęściej z papieru bezkwasowego, odpowiedniej jakości i gramatury). Naszym, już niemal stałym dostawcą takich opakowań, jest firma Beskid plus, posiadająca niezwykle bogaty asortyment. Przeskok z lat 60. do XXI wieku to także skok technologiczny – nasza obecna Czytelnia Zbiorów posiada stanowisko komputerowe z materiałami zdigitalizowanymi, których z roku na rok przybywa. To także element ochrony – materiał cyfrowy nie jest już udostępniany w formie fizycznej, co zmniejsza ryzyko jego uszkodzenia lub zniszczenia.

O pracy działu można by jeszcze pisać wiele. 70 lat to, wyrażając się nieco kolokwialnie, szmat czasu, wydarzeń i historii, losów zbiorów i pracowników nad nimi czuwających. Zbiory specjalne znajdujące się w podsiadaniu bydgoskiej Książnicy są niezaprzeczalnie nieodłącznym i bardzo ważnym elementem historii miasta. Od wieków dokumentują jego dzieje w przeróżnej formie – to taka niepisana umowa, naturalna symbioza.

Elżbieta Pokorzyńska, Danuta Szłapińska

**100 LAT INTROLIGATORNI WOJEWÓDZKIEJ I MIEJSKIEJ
BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IM. DR. WITOLDA BĘŁZY
W BYDGOSZCZY**

W bieżącym roku mija sto lat od założenia introligatorni WiMBP w Bydgoszczy. Zainteresowani jej losami mogą zapoznać się z wydaną przez Bibliotekę publikacją *Z dziejów introligatorni Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bęłzy w Bydgoszczy* autorstwa Elżbiety Pokorzyńskiej, która ukazała się w 2013 r. To niezwykle staranna edytorsko (łódzka Drukarnia Gutenberga) publikacja, a jej nakład wynosił zaledwie 200 egzemplarzy. Pieczę nad szatą graficzną sprawował Włodzimierz Rudnicki, łódzianin, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, designer, projektant wielu medali, druków użytkowych i wysmakowanych druków bibliofilskich²⁵.

Przypomnijmy w skrócie, że introligatornia została zorganizowana z inicjatywy pierwszego polskiego dyrektora Biblioteki dr. Witolda Bęłzy. Potrzeba takiej pracowni wynikała z ówczesnej specyfiki wydawniczej – otóż zdecydowana większość, ok. 90% książek wydawanych w tamtych czasach, ukazywała się w postaci tymczasowej broszury, innej niż współczesna. Tomy były prowizorycznie zszywane, lub w ogóle nie zszywane, tylko wklejane w papierową lub kartonową okładkę. Czytanie książek w tej postaci narażało je na zniszczenie, a przede wszystkim na pogubienie kart, dlatego bibliotekarskie zalecenia zakazywały udostępniania książek nieoprawionych. Wysokie koszty masowych usług introligatorskich skłoniły dyrekcję bydgoskiej biblioteki do zorganizowania procesu oprawy wewnątrz instytucji. Z taką organizacją biblioteki dyrektor Bęłza zapoznał się w lwowskim Ossolineum, gdzie pracował od chwili uzyskania świadectwa dojrzałości w 1905 r., początkowo jako aplikant-wolontariusz, następnie w latach 1911-1916 asystent biblioteczny²⁶ i skryptor ze stanowiskiem kierownika Pracowni Naukowej w latach 1917-1920. W 1920 roku Bęłza został mianowany dyrektorem Biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy.

W mieście dominowała ludność niemieckojęzyczna. 75-tysięczny księgozbiór zawierał zaledwie 300 woluminów w języku polskim. Głównym zadaniem dyrektora Biblioteki Miejskiej w mieście na powrót

²⁵ A. Biały, E. Pokorzyńska, D. Szłapińska, *Problemy archiwizacji i dokumentacji druków bibliofilskich na przykładzie prac Włodzimierza Rudnickiego*, „Folia Toruniensia” T. 19: 2019, s. 105-128.

²⁶ J. Trz Nadłowski [i in.] *Zakład Narodowy imienia Ossolińskich 1817-1967: zarys dziejów*, Wrocław 1967, s.112; A. Fischer, *Zakład Narodowy imienia Ossolińskich. Zarys dziejów*, Lwów 1927, s. 106-107.

polskim była polonizacja zbiorów, tak by nowi, polscy mieszkańcy mogli zdobyć w niej dla siebie dostępną lekturę. Dyrektor Bełza przeprowadził na terenie całego kraju wielką akcję propagandową na rzecz pozyskiwania darów, które licznie napływały z wielu bibliotek krajowych, księgarń (bydgoskich, wileńskich i lwowskich) oraz od osób prywatnych²⁷. Głównym źródłem finansowania Biblioteki Miejskiej były subwencje pochodzące z bydgoskiego magistratu, z którego na prenumeratę czasopism, zakup nowych i oprawę zniszczonych książek w 1920 roku dyrektor otrzymał niebagatelną kwotę 24 000 marek polskich oraz dodatkowo uchwałą Rady Miejskiej 100 000 marek na zakup nowych publikacji²⁸.

Żywiłowemu powiększaniu księgozbioru towarzyszyły problemy z oprawianiem książek w analogicznej skali. Fundusze przeznaczone w 1920 roku na oprawę wyniosły 19 tys. marek polskich, w roku 1921 – 244 tys. marek, było to więcej niż na zakupy nowych książek oraz na prenumeratę czasopism²⁹. Znaczny napływ książek wymagających ingerencji introligatorów generował koszty znacznie przekraczające kwoty ujęte w budżecie. Problem narósł tak dalece, że dyrekcja podjęła decyzję o stworzeniu własnej introligatorni.

Początkowo działalność introligatorska w bydgoskiej bibliotece miała charakter na poły amatorski, zajęły się nią pracownice biblioteki, których część obowiązków służbowych polegała na prostych pracach, takich jak zszywanie, podklejanie czy zaopatrywanie broszur w kartonowe okładki. Zajmowała się tym Natalia Malinowska, a jeszcze przed nią inne pracownice biblioteki, jak dowodzą odnalezione ostatnio przez Małgorzatę Klepczyńską, pracownika Działu Zbiorów Specjalnych WiMBP, nieznane dotąd materiały archiwalne. W 1921 roku, naprawami książek parała się sekretarka Eliza Podczaska, w 1922 r. do pomocy skierowano nieznaną z imienia pannę Breitenwaldównę, która była pracownikiem nieetatowym, zatrudnionym do prac pomocniczych, a ostatecznie objęła kierownictwo Biblioteki Ludowej³⁰.

Tworzenie warsztatu introligatorskiego rozpoczęto w 1923 roku. Dyrektor Bełza kilkakrotnie uzyskał specjalne subwencje w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wyposażenie pracowni.

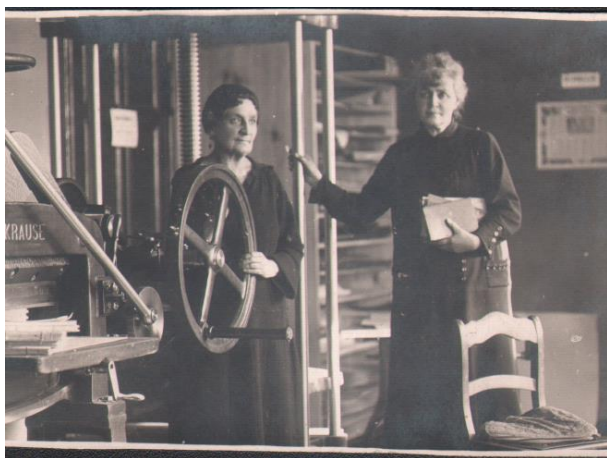
²⁷ *Słownik Pracowników Książki Polskiej*, PWN, Warszawa 1972, s. 54

²⁸ „*Orędownik Urzędowy Miasta Bydgoszczy*”, R.40, 1923, Nr 18, s. 13 [online] <https://kpbk.umk.pl/dlibra/publication/163069/edition/165152/content> [dostęp 09.09.2023]

²⁹ Historia Biblioteki, Archiwum Biblioteki Miejskiej, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy, sygn. 1/77, k. 102a.

³⁰ Spis Archiwum I M-Magistrat m. Bydgoszczy 1.7 Biblioteka Miejska – Sprawy personalne rozporządzenia okólniki 1920-1939

Decydem i dysponentem ministerialnych środków był ówczesny naczelnik Wydziału Bibliotek tegoż ministerstwa – Stefan Demby, późniejszy pierwszy dyrektor Biblioteki Narodowej. Warsztat ulokowano w dwóch pomieszczeniach na pierwszym piętrze od ul. Długiej (a właściwie od ul. Zaułek), w pomieszczeniu zajmowanym obecnie przez magazyn starych druków. Jego formalne otwarcie miało miejsce 1 listopada 1923 roku. W tym momencie na wyposażenie introligatori składała się tylko stół roboczy, szafa na materiały oraz kilka najpotrzebniejszych narzędzi. W latach 1924-1925 za ministerialne dotacje (2 tys. zł i dwukrotnie po tysiąc zł) zakupiono gilotynę do obcinania książek i wielką prasę żelazną firmy Krause oraz nożyce introligatorskie, a w latach 1926-1927 prasę do złocenia oraz zestaw czcionek. Wyposażenia dopełniało kilka drewnianych pras belkowych, szywnica, wierszownik oraz szereg drobnych narzędzi.

Natalia Malinowska i Anna Dobrowolska przy zakupionych maszynach – fot. archiwum WiMBP w Bydgoszczy

Pracą w introligatori zajmowały się Natalia Malinowska i Anna Dobrowolska – obie ziemianki z kresów, które po wojnie osiadły w Bydgoszczy. Dołączył do nich woźny biblioteczny Piotr Karowski. Wstępne pojęcie o introligatorstwie N. Malinowska wyniosła z lat szkolnych, zaś P. Karowski ze służby wojskowej (na skutek odniesionych ran przeniesiono go do wojskowej introligatori). Dopiero po kilku latach zatrudniono profesjonalistę – starego bydgoskiego niemieckiego majstra Roberta Spudicha, który nie tylko wykonywał prace introligatorskie, ale także dokształcał załogę. Z czasem pojawili się kolejni introligatory, m. in. Bronisław Górecki, Edmund Ciszewski, Jan Jaworski. Na skutek sporej rotacji przez cztery warsztatowe etaty przewinęło się dziewięć

osób. Do zadań introligatorni należało oprawianie książek dla Biblioteki Miejskiej oraz dla wyodrębnionego bytu – Biblioteki Ludowej, oprawianie lub zabezpieczanie czasopism (znaczna ich część została umieszczona w sprytnie skonstruowanych kartonowych futerałach). W pierwszych latach ilość oprawianych książek sięgała 2,5-3 tys. rocznie, później, gdy zaspokojono najpilniejsze potrzeby, podniesiono standard wykonywanych prac: zaczęto stosować lepsze jakościowo materiały, złocić tytuły na grzbietach i sygnatury; wówczas wykonywano ok. 1,5-2 tys. opraw rocznie. Specjalnym zadaniem była opieka konserwatorska nad włączonym do Biblioteki księgozbiorem pobernardyńskim, której poświęcił się Piotr Karowski.

W zbiorach Biblioteki zachowało się kilka opraw dowodzących, że pracownicy nie tylko osiągnęli rzemieślniczą biegłość, ale też wysoki poziom artystyczny. Na szczególną uwagę zasługuje oprawa stylizowana na średniowieczną klejnotową wykonana przez Natalię Malinowską. Okładki okuto mosiężnymi blachami z wypukłym wzorem w stylu staroangielskim oraz wprawiono półszlachetne kamienie.

Oprawa historyzująca Natalii Malinowskiej –
fot. Elżbieta Pokorzyńska

Z kolei praca Piotra Karowskiego cechuje się szlachetną prostotą: okładki z cielejcej skóry ozdobiono geometrycznym linearnym złoceniem, modnym w latach 30. XX wieku.

Niewiele wiemy o bibliotecznej introligatorni z czasów okupacji. Z pewnością była czynna, a P. Karowski m.in. zajmował się pracami konserwatorskimi. Po wojnie ze starej załogi pozostał tylko Piotr Karowski, który objął funkcję kierownika, personel introligatorni liczył ok. 4 osób. Wśród nich znalazł się Karol Frank, przedwojenny kierownik introligatorni w bydgoskiej drukarni „Biblioteki Polskiej”, pełniący w latach powojennych funkcję członka komisji egzaminacyjnej dla zawodu introligatorskiego w bydgoskiej Izbie Rzemieślniczej. P. Karowski zajmował się głównie pracami konserwatorskimi, naprawił setki starodrucznych tomów z Biblioteki Bernardyńskiej. W latach powojennych zyskał uznanie i rozgłos, realizując konserwację nadpalonego rękopisu *Grażyny* Adama Mickiewicza³¹.

Na przełomie lat 50-tych i 60-tych ustalił się skład osobowy, który utrzymał się przez następnych 30 lat. Załogę stanowiły kierowniczka Anna Watorowska oraz pracownice Halina Kowalska-Szwaracka i Mariola Rozmarynowska. One to stanęły przed trudnym zadaniem przeprowadzki introligatorni, gdy w 1982 roku Bibliotekę oddano do remontu. Wraz z częścią działów, introligatornia została umieszczona przy ul. Marchlewskiego (Stary Port) 10, w lokalu, z którego wyekskmitowano zdelegalizowany w stanie wojennym NSZZ „Solidarność”. Zajmowała dwa pomieszczenia w ciemnej oficynie. Tam zaczęli pracę zawodową absolwenci Technikum Poligraficznego ze specjalnością introligatorstwa – Dorota Stobierska i Jacek Mikołajczyk. We wspomnieniach tego ostatniego praca w introligatorni była ciężka. Pracownia nie dysponowała maszynami elektrycznymi, setki książek (miesięczna norma, zależnie od złożoności oprawy, wynosiła 100-200 tomów na pracownika) obcinano na ręcznej gilotynie, wykonywano oprawy wielkoformatowych, ciężkich gazet codziennych, doskwierały braki materiałowe.

Po kolejnej zmianie lokalizacji w 1992 roku na ulicę Dworcową 33 (w podwórzu, wówczas w sąsiedztwie Filii nr 14 dla dorosłych), introligatornia zajmowała jedno 100-metrowe pomieszczenie, w którym znajdowały się nie tylko wszystkie maszyny, ale także magazyn i zaplecze. Dorota Stobierska oraz Adrianna Jagodzińska wspominają, że takie rozwiązanie było dla nich bardzo korzystne i w znacznym stopniu ułatwiało pracę. Jednak lokalizacja z dala od Biblioteki Głównej była sporą niedogodnością, bo materiały biblioteczne przeznaczone do oprawy musiały być dowożone, co z kolei generowało koszty. Ponowna zmiana lokalizacji i powrót na ulicę Długą wymuszona została, między innymi, przenosinami w roku 2012 Filii nr 14 dla dorosłych do nowego lokalu

³¹ J. Krzyżanowski, *Przedmowa*, w: A. Mickiewicz, *Korybut Książę Nowogródka (Grażyna)* : podobizna autografu ze zbioru *Przeździeckich*, Warszawa 1950, s. 8.

znajdującego się przy ulicy Dworcowej 49. Wtedy to utrzymywanie pomieszczenia tylko dla introligatorni stało się całkowicie nieopłacalne.

Przechowywane w introligatorni sprawozdania z lat 1970-2022 pozwalają na przyjrzenie się jej działalności. Plan pracy na rok 1970 jest tak znamieny, że przytoczymy go w całości: „Oprawa 4.000 tomów książek, w tym przeoprawa 10% zniszczonych i czasopism oraz 20 jedn. inwentarzowych rękopisów. Wykonanie 150 teczek do czasopism, 50 pudeł katalogowych i drobnych bieżących prac introligatorskich”.

W 1. połowie lat 70-tych zdecydowana większość spośród zaplanowanych 4 tys. opraw rocznie była przeznaczona dla filii. O ile dla Biblioteki Głównej oprawiano 300-400 książek i zbliżoną liczbę czasopism, to dla filii przeszło 2 tysiące. Magazyn główny wypełniony jest tomami oprawionymi w bibliotecznej introligatorni, natomiast na filiach, ze względu na stopień zacytowania, do dnia dzisiejszego zachowały się jedynie pojedyncze egzemplarze. Z czasem ilość opraw dla filii malała, aż do kilkudziesięciu pod koniec lat 70-tych, pewnie to przejaw przemian w technice wydawniczej – coraz więcej nowo wydanych książek miało solidne oprawy wydawnicze. Zmiany nastąpiły także w bibliotekarstwie – przestano postrzegać książki biblioteczne jako byty wieczne, które muszą długo służyć czytelnikom i wymagają maksymalnego zabezpieczenia przed zniszczeniem.

W połowie lat 70-tych struktura oprawianych zbiorów wyglądała następująco: rocznie oprawiano ok. 800-900 książek i tyleż czasopism. Ponadto wykonywano kilkaset pudeł lub tek dla czasopism nie przeznaczonych do trwałej oprawy. Odrębnie traktowano oprawę starych książek i czasopism, wymagających pracochłonnych zabiegów naprawczych. Ponadto introligatorzy oprawiali obrazy, naklejali zdjęcia, mapy i plakaty. Poza pracą na zbiorach bibliotecznych przygotowywali szereg materiałów pomagających w pracy bibliotekarzy: wykonywali pudła katalogowe, podpórki, zakładki i rozdzielacze na półki, sporządzali wywieszki (napisy, regulaminy, plansze), pudełka na rewersy, tysiące kopertek do kart do wypożyczalni, w latach 80-tych przycinali karty katalogowe. Wykonywali wyroby na potrzeby administracji i dyrekcji: oprawiali rejestry, inwentarze, księgi finansowe, wykonywali kroniki i albumy, współpracowali przy organizacji wystaw. W latach 1992-2006 introligatornia wykonywała wiele zleceń dla Wyższej Szkoły Pedagogicznej: początkowo 1000 opraw rocznie, liczba ta zmniejszała się sukcesywnie do ok. 300-400 (warto tu przypomnieć, że także w pierwszym okresie istnienia introligatornia wykonywała wiele zleceń zewnętrznych, pozyskując środki na dofinansowanie swego utrzymania). W ostatnich kilkunastu latach struktura prac przedstawiała się następująco: ok. 900 opraw książek, ok. 600 czasopism i 200 gazet, ok. 400 broszur i 50 teczek. Obecnie załogę introligatorni stanowią:

Dorota Stobierska – kierownik, Adrianna Jagodzińska oraz Katarzyna Kozłowska.

Od początków istnienia pracowni, stałą praktyką było sygnowanie opraw. Pieczętek sygnaturowych było kilka, a zwyczaj ten utrzymał się do dnia dzisiejszego: w 2012 roku pracownicy introligatorni nawiązali do tradycji i zaprojektowali pieczęć wzorowaną na tej pierwszej, używanej za czasów P. Karowskiego.

Przemiany ustrojowe i rynkowe odbijają się na funkcjonowaniu bibliotecznego introligatorni. Wysoka podaż książek na rynku księgarskim w powiązaniu z urealnieniem cen usług i płac sprawiły, że oprawianie i naprawianie książek stało się nieopłacalne, a nawet niecelowe. Masowa produkcja poligraficzna jest znacznie tańsza niż koszty utrzymania warsztatu, rękodzielniczej pracy, materiałów. Zniszczone egzemplarze taniej jest zastąpić nowymi, które przy tym są chętniej wybierane przez czytelników. Wachlarz bibliotecznych potrzeb zawęża się do naprawy wybranych egzemplarzy, w szczególności zbiorów o charakterze archiwalnym, które nie mogą zostać zubytkowane oraz do przygotowania roczników czasopism do przechowywania i udostępniania.

Zadanie pierwsze zahacza o tematy konserwatorskie. Starsze książki, a zaliczymy do nich nawet publikacje z 1. poł. XX w. i wszystkie starsze, powinny być oprawiane i naprawiane z zachowaniem podstawowych reguł konserwatorskich, do których należy maksymalne zachowanie historycznej substancji (a więc naprawa uszkodzonej okładki a nie wymiana na nową), stosowanie odwracalnych technik (np. unikanie syntetycznych klejów dyspersyjnych, nieobcinanie krawędzi), używanie bezpiecznych materiałów (bezkwasowych papierów, tektur, płócien), a czasem także przeprowadzanie zabiegów dezynfekcji i odkwaszania. Nie wystarczają już same kwalifikacje introligatorskie, potrzebna bywa współpraca konserwatorska.

Zadanie drugie, czyli przygotowanie czasopism, także przechodzi poważne zmiany. Dotychczasowe sposoby ich oprawiania, a więc zszywanie i wprawianie w okładkę stało się nieekonomiczne. Krytycznie oceniono także sposób oprawiania wielkogabarytowych gazet codziennych (przesnurowanie na sztorc), który podczas obracania stron wywołuje zniszczenia kruchej papieru gazetowego. Stąd klasyczna oprawa czasopism wypierana jest przez umieszczanie ich w futerałach, co ma też złe strony, bo nie zabezpiecza przed przemieszczeniem, a nawet zagubieniem kart czy numerów. Warto w tym miejscu wspomnieć się o prawa bibliotekarza – kustosza podległych mu zbiorów, do decydowania o tym, które książki kierować do introligatorni, rozstrzygnięcia czy dana książka powinna zostać naprawiona, wymieniona czy zubytkowana, bo to on ma najlepsze rozeznanie w popularności konkretnej publikacji.

Względy ekonomiczne mają niewątpliwy wpływ na powolny, acz zauważalny proces ograniczania działalności introligatorni. Z drugiej strony coraz większy udział w jej warsztatowych zajęciach zajmuje działalność edukacyjna. Sprzyja temu nowa lokalizacja przy ul. Długiej, pracownia jest widoczna i łatwo dostępna z ulicy. Włączenie jej w 2015 roku do turystycznego Szlaku Wody, Przemysłu i Rzemiosła TeH2O wraz z lekcjami bibliotecznymi i imprezami typu „Noc w Bibliotece” dla grup zorganizowanych i indywidualnych zwiedzających powoduje, że rzemiosło introligatora co roku poznają setki osób. Pierwszych gości introligatornia przyjęła 12 września 2015 roku. Wśród szeregu atrakcji przygotowanych na ten dzień, zwiedzający mogli wysłuchać opowieści Anny Rymkiewicz, byłego pracownika WiMBP, jak wyglądała praca w bibliotece dawniej, a także wziąć udział w wykładzie dr Elżbiety Pokorzyńskiej dotyczącym najpiękniejszych opraw książkowych ze zbiorów WiMBP, połączonym z wystawą eksponatów. Niewątpliwą atrakcją była możliwość uczestniczenia w warsztatach, podczas których chętni samodzielnie wykonywali oprawę notesów. Zwiedzanie introligatorni, z możliwością wzięcia udziału w różnego typu warsztatach odbywa się cyklicznie, zajęcia przygotowywane są dla różnych grup wiekowych i w dalszym ciągu cieszą się dużym zainteresowaniem.

Introligatornia oferuje również możliwość umówienia się na indywidualne i grupowe zwiedzanie pracowni, niezależnie od imprez wpisanych do kalendarza wydarzeń Szlaku TeH2O i organizowanych przez WiMBP w Bydgoszczy. Zapraszamy!

Obecna załoga introligatorni – od lewej: Adrianna Jagodzińska, Dorota Stobierska, Katarzyna Kozłowska – fot. Danuta Szłapińska

Bibliografia:

1. Biały A., Pokorzyńska E., Szłapińska D., *Problemy archiwizacji i dokumentacji druków bibliofilskich na przykładzie prac Włodzimierza Rudnickiego*, „Folia Toruniensia” T. 19: 2019, s. 105-128.
2. Fischer A., *Zakład Narodowy imienia Ossolińskich: zarys dziejów*, Lwów 1927, s. 106-107.
3. Historia Biblioteki, Archiwum Biblioteki Miejskiej, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy, sygn. 1/77, k. 102a.
4. Introligatornia. Sprawozdania, księga archiwalna przechowywana w introligatorni WiMBP w Bydgoszczy.
5. Krzyżanowski J., *Przedmowa*, w: A. Mickiewicz, *Korybut Książę Nowogródka (Grażyna): podobizna autografu ze zbioru Przeździeckich*, Warszawa 1950.
6. „Bibliotek, s. 13 [online]
<https://kpbc.umk.pl/dlibra/publication/163069/edition/165152/content>
[dostęp 09.09.2023].
7. Pokorzyńska E. *Z dziejów introligatorni Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy*, Bydgoszcz 2013.
8. Spis Archiwum 1 M-Magistrat m. Bydgoszczy 1.7 Biblioteka Miejska – Sprawy personalne rozporządzenia okólniki 1920-1939.
9. *Słownik Pracowników Książki Polskiej*, PWN, Warszawa 1972.
10. Sprawozdania miesięczne prowadzone przez pracowników introligatorni.
11. Trzynadłowski J. [i in.], *Zakład Narodowy imienia Ossolińskich 1817-1967 : zarys dziejów*, Wrocław 1967, s.112.

55 LAT IZBY PAMIĘCI ADAMA GRZYMAŁY-SIEDLECKIEGO

„W pokoju z balkonem w mieszkaniu przy ul. Libelta 5 zdaje się trwać jeszcze atmosfera z czasów, jakże niedawnych, gdy Adam Grzymała-Siedlecki pracował tu i tworzył mimo podeszłego wieku. Gabinet pisarza, dramaturga, publicysty, teatrologa i tłumacza. Tu spędził ostatnie 20 lat swego czynnego i twórczego życia. Biurko, fotele, łóżko, przedmioty codziennego użytku, nawet owa wzruszająca drewniana tablica, której używał, gdy pisał w łóżku – wszystko to zdaje się żyć normalnym życiem; jedynie gipsowe popiersie, gabloty z odznaczeniami, pamiątkami, rozłożone dokumenty, fotografie świadczą, że to już od paru lat małe muzeum, poświęcone pamięci wielkiego Grzymały...”³². Tak w 1970 roku swoje wrażenia z Izby Pamięci opisywała Krystyna Starczak w „Ilustrowanym Kurierze Polskim”. Od tego czasu minęło wiele lat, a miejsce to, choć teraz nieco zapomniane, nadal istnieje, dlatego warto przypomnieć o nim i jego patronie.

Adam Franciszek Józef Siedlecki przyszedł na świat 29 stycznia 1876 roku w Wierzbnie, w powiecie miechowskim, na ziemi proszowskiej, w rodzinie zubożałej szlachty. Jego ojciec, Leon Siedlecki, z zawodu chemik, w konsekwencji udziału w powstaniu styczniowym pracował jako pisarz gminny w Wierzbnie. Matka, Julia z Pieprzaków-Czajkowskich, była córką wykształconego Ślązaka, wielkiego patrioty. W domu panowała atmosfera polskości i kultu dla tradycji narodowych. W walkach wyzwoleniczych, oprócz Leona Siedleckiego, brali udział także dalsi członkowie rodu. W okolicy wciąż były żywe echa walk powstańczych. Wszystko to wpłynęło na psychikę i rozwój młodego człowieka. Adam Siedlecki po ojcu i dziadku Pieprzaku odziedziczył zainteresowanie do nauk ścisłych i rozpoczął naukę w gimnazjum realnym w Warszawie. Po jej ukończeniu w 1894 roku wstąpił do słynnego instytutu technicznego im. Wawelberga i Rotwanda, w którym kształcił się do połowy 1896 roku. Czas spędzony w Warszawie prawdopodobnie zdecydował o dalszej drodze życiowej Siedleckiego. To tu rozwinęła się jego miłość do teatru. Nie tylko często bywał w teatrze, ale także organizował przedstawienia amatorskie. Zaczął także brać udział w nielegalnych kółkach samokształceniowych. Za działalność patriotyczną w 1896 roku został aresztowany przez carską ochranę i osadzony

³² K. Starczak, *W izbie Grzymały*, Ilustrowany Kurier Polski, R. 21: 1970, nr 193, s. 3.

w X Pawilonie Cytadeli, gdzie spędził przynajmniej miesiąc³³. Za namową Henryka Perzyńskiego przerwał studia u Wawelberga, udał się do Krakowa i zapisał na Uniwersytet Jagielloński, na wydział humanistyczny. Do Krakowa Siedlecki przybył we wrześniu 1897 roku³⁴. Wiele się działo w tym mieście u schyłku XIX wieku. Teatr przeżywał w tym czasie lata swojej świetności, zaczęła się rozwijać Młoda Polska, tworzyła się cyganeria artystyczna. W środowisku działali wówczas między innymi: Stanisław Wyspiański, Lucjan Rydel, Józef Mehoffer, a także Jan August Kisielewski, Adolf Nowaczyński, Władysław Orkan i wielu innych. Wszystko to mocno oddziaływało na Siedleckiego. Już na studiach zaczął stawiać pierwsze kroki dziennikarskie i literackie. Był współredaktorem miesięcznika studenckiego „Młodość” (1898-1899), pełnił funkcje administracyjne w redakcji „Życia”³⁵. Publikował także w „Przeglądzie Literackim” i „Krytyce”, a z czasem doszły kolejne pisma: „Głos”, „Tygodnik Ilustrowany”, „Wędrowiec”, „Gazeta Polska”, „Słowo”, „Strumień”, „Kurier Poznański”, „Słowo Polskie”, „Gazeta Lwowska”, „Kurier Codzienny”, „Kurier Poranny”. Został także redaktorem w „Głosie Narodu”. W tym czasie zaczął używać przydomka herbowego *Grzymała*, dla odróżnienia się od Adama Kowalczewskiego, także dziennikarza i pisarza, który używał pseudonimu „Siedlecki”³⁶. Dziennikarstwo nie było jego jedyną pasją. Kochał teatr i wziął udział w wielkim wydarzeniu, jakim była prapremiera *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego w Krakowie.

W pierwszych latach XX wieku Siedlecki wrócił do działalności konspiracyjnej. Zaczął wykładać na Uniwersytecie Ludowym w Krakowie, następnie nauczał historii ojczystej w zespołach samokształceniowych na terenie Warszawy³⁷. Wiele podróżował – zwiedził Kaukaz, Włochy i Szwajcarię. Na początku 1906 roku ożenił się z Marią Szumowską, a rok później urodził się ich syn Jacek³⁸. Założenie rodziny wymagało stabilizacji materialnej. W latach 1906-1911 pracował w Teatrze im. Juliusza Słowackiego na stanowisku kierownika literackiego za dyrekcji Ludwika Solskiego. Jednocześnie kontynuował dotychczasową działalność publicystyczno-literacką. Został autorem pierwszej książki o Stanisławie Wyspiańskim pt. *Wyspiański. Cechy i elementy jego twórczości*, wydanej w 1909 roku.

³³ J. Malinowski, *Adam Grzymała-Siedlecki* (Informacja biograficzna), w: *W kręgu Adama Grzymały-Siedleckiego i dramaturgii polskiej*. Bydgoskie Towarzystwo Naukowe. Prace Wydziału Nauk Humanistycznych, Seria B, Nr 4, 1970, s. [5]-6.

³⁴ J. Konieczny, *Adam Grzymała-Siedlecki. Życie i twórczość*, Bydgoszcz 1981, s. 22.

³⁵ Tamże, s. 25.

³⁶ J. Malinowski, *Adam Grzymała-Siedlecki*, s. 8.

³⁷ Tamże.

³⁸ J. Konieczny, *Adam Grzymała-Siedlecki...*, s. 37.

W 1911 roku Siedlecki rozstał się z teatrem krakowskim i wyruszył w podróż na zachód Europy, do Francji, Anglii i Szwajcarii³⁹. Po powrocie, ponownie nawiązał współpracę z Ludwikiem Sol skim, tym razem w warszawskim teatrze „Rozmaitości”, gdzie spędził lata 1913-1915. W 1916 roku wrócił do Krakowa, gdzie przez kolejne dwa lata pełnił funkcję dyrektora teatrów miejskich⁴⁰. W 1918 roku wszedł w skład redakcji „Tygodnika Ilustrowanego”. W czerwcu 1919 roku został korespondentem gazety podczas wersalskiego kongresu pokojowego. Z redakcją pozostał się po dwóch latach pracy i po wybuchu wojny polsko-rosyjskiej w 1920 roku podjął obowiązki korespondenta wojennego. Po zakończeniu wojny powrócił do twórczości artystyczno-literackiej. To właśnie wtedy rozpoczęła się jego działalność dramaturgiczna. W 1922 roku napisał pierwszą komedię pt. *Sublokatorka*. Została wystawiona i pomimo kiepskich recenzji cieszyła się ogromnym powodzeniem⁴¹.

Na początku 1922 roku Grzymała postanowił zmienić miejsce pobytu. Wybór padł na Bydgoszcz. Pisarz był tu częstym gościem. Wygłaszał prelekcje o Wyspiańskim, Mickiewiczu i Fredrze. Na łamach „Rzeczpospolitej” zamieszczał artykuły o sytuacji w mieście nad Brdą. W listopadzie tego roku w Teatrze Miejskim kierował próbami swojej komedii *Sublokatorka*. Decyzja zapadła i pod koniec roku przeprowadził się do Bydgoszczy. Jak wspominał jego syn, Jacek Siedlecki, w liście do Zofii Pietrzak, kustosa Izby: „Rodzice zamieszkali przy ulicy Płockiej 22 (dziś nr 2). Parcela była dość obszerna, bo poza przydomowym ogrodem było niewielkie podwórko z szopą, a dalej sad nieduży. Ojciec, sam pochodzący jak wiadomo ze wsi, próbował urządzić tam namiastkę gospodarstwa ogrodniczego, ale jak to się powiodło, lepiej nie mówić... Pozostały więc długie spacerunki po polach i lesie, w czasie których nie tylko obmyślał tematy literackie, ale nie pomijał żadnej rośliny czy kwiatu, takiego dzikiego, polnego, pokazując mi delikatny jego rysunek i tłumacząc, że Wyspiański pierwszy pokazał urodę i piękno kwiatu polnego. Rozmawialiśmy wtedy o tym co nas otaczało, o tym jak Prawisła wyrzeźbiła dolinę, którą dziś płynie Brda... Inna strona życia mych Rodziców, to było życie towarzyskie. Matka przepadała za tym, ojciec o tyle, o ile nie trzeba było się przebrać i iść z wizytą. Dlatego wołał życie kawiarniane, gdy w każdej chwili można było się pożegnać i wracać do domu... Nie mniej jednak Ojciec przepadał za kontaktem z ludźmi. Osiał w kawiarni Wawel na Gdańskiej (dziś 1-go Maja), gdzie schodził się świat aktorski, no i nieaktorski, przeważnie kresowcy którzy tu przywędrowali po pokoju ryskim. Ojciec spotykał się m.in. z Weyssenhoffem, Weyniłowiczem, dawnym posłem do Dumy...”⁴².

³⁹ J. Malinowski, *Adam Grzymała-Siedlecki*, s. 11.

⁴⁰ Tamże, s. 12.

⁴¹ J. Konieczny, *Adam Grzymała-Siedlecki...*, s. 59.

⁴² List Jacka Siedleckiego do Zofii Pietrzak, z dnia 24 lutego 1987 r.

Początek okresu bydgoskiego zbiegł się z powrotem Siedleckiego do twórczości artystycznej. Powstawały kolejne komedie, między innymi: *Popas króla Jegomości*, *Podatek majątkowy*, *Spadkobierca*, *Siostry*, *Włamanie*, *Maman do wzięcia*, *Pani ministrowa*. Farsy i komedie cieszyły się dużym powodzeniem wśród publiczności, choć krytycy przyjmowali je bez entuzjazmu. Pisał także powieści. W 1924 roku ukazała się jego powieść pt. *Samosęki*, kolejne to *Maman do wzięcia* (1930) na podstawie komedii pod tym samym tytułem, *Miechowiec i syn* (1934) oraz *Pałac w Czajczycach* (1935-1936)⁴³.

Adam Grzymała-Siedlecki aktywnie włączył się w życie kulturalne miasta. W 1924 roku wszedł w skład bydgoskiego Komitetu Obchodu Sienkiewiczowskiego z okazji sprowadzenia zwłok wielkiego pisarza do kraju. W latach 1925-1927 brał udział w pracach Komitetu Budowy Pomnika Henryka Sienkiewicza w Bydgoszczy⁴⁴. Współpracował z Teatrem Miejskim i Biblioteką Miejską. Między innymi w latach 1932-1937 przekazał bydgoskiej księżnicy cenny zbiór korespondencji. Najwcześniejsze listy pochodzą od pisarzy tworzących w okresie Młodej Polski⁴⁵. Interesował się problemami życia na Pomorzu, zwłaszcza konfliktem między Polakami a mieszkańcami pochodzenia niemieckiego. Zwracał uwagę na znaczenie ziem zachodnich dla całej Rzeczypospolitej.

Pod koniec 1934 roku Siedlecki wyprowadził się z Bydgoszczy i przeniósł się do Warszawy. Tam zastała go II wojna światowa. Mieszkał wówczas w Młocinach Parku jako lokator willi „Hanka”. W dniu 22 września dostał się do niewoli, a dom zamieniono w szpital niemiecki. Po pewnym czasie udało mu się wrócić do mieszkania i pozostał tam do połowy 1940 roku. W pierwszej połowie okupacji był zatrudniony w Radzie Głównej Opiekuńczej i Miejskiej⁴⁶. Wojna nie przerwała jego pracy twórczej. Od początku prowadził zapiski w *Rozmowach z samym sobą*. Zaczął pisać kolejne sztuki: *Wesele pani du Barry*, *Ostatni list Murawiewa*, *Ludzie są ludźmi*⁴⁷. W nocy z 10 na 11 listopada 1942 roku został aresztowany i osadzony na Pawiaku, gdzie przebywał do 28 lutego 1943 roku. Dzięki pomocy życzliwych mu osób został zwolniony i wyjechał do Bielan Grójeckich, gdzie dochodził do zdrowia po kilkumiesięcznym pobycie w więzieniu. W sierpniu i wrześniu 1944 roku napisał *III dni letargu*, zawierających relację z pobytu na Pawiaku⁴⁸. Trudne przeżycia wojenne,

⁴³ J. Konieczny, *Adam Grzymała-Siedlecki...*, s. 62.

⁴⁴ Tamże.

⁴⁵ J. Konieczny, *Listy do Adama Grzymały-Siedleckiego w zbiorach Biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy*, Bydgoskie Towarzystwo Naukowe. Prace Wydziału Nauk Humanistycznych, Seria B, Nr 4, 1970, s. 74.

⁴⁶ J. Konieczny, *Adam Grzymała-Siedlecki...*, s. 71.

⁴⁷ Tamże, s. 73.

⁴⁸ J. Malinowski, *Adam Grzymała-Siedlecki*, s. 18.

których doświadczył w Warszawie, skłoniły go do opuszczenia miasta. Wówczas po raz kolejny wybrał Bydgoszcz i pozostał tu na ostatnie dwadzieścia dwa lata życia. Od lipca 1945 roku do 20 grudnia 1946 roku zamieszkiwał przy ulicy 20 Stycznia 23/8. Pod koniec roku mógł przeprowadzić się do własnego lokum przy ulicy Libelta 5/10, gdzie spędził resztę życia.

Mimo ukończonych 70 lat nie myślał o przejściu na emeryturę. W lipcu 1945 roku został kierownikiem Oddziału Literatury i Teatru w Wydziale Kultury i Sztuki Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego i z roczną przerwą pełnił tę funkcję do 31 sierpnia 1949 roku⁴⁹. W latach czterdziestych XX wieku był wykładowcą, a przez pewien czas także dyrektorem „Bydgoskiej Szkoły Dramatycznej”. Szkoła ta działała w Bydgoszczy od marca 1945 do października 1948 roku⁵⁰. Wykształcono w niej wielu aktorów, którzy później pracowali w teatrach całego kraju. Wśród absolwentów byli też wieloletni aktorzy bydgoskiej sceny: Wanda Rucińska i Hieronim Konieczka. Adam Grzymała-Siedlecki stał się dla swoich uczniów „mistrzem”. Znajomość ta następnie przerodziła się w przyjaźń.

Twórca ponownie nawiązał współpracę z teatrem. W latach 1947-1957 opracował scenicznie i dramaturgicznie wiele sztuk wystawionych na bydgoskiej scenie. Były to między innymi: *Walka kobiet* E. Scribe'a (premiera 13 lutego 1947 r.), *Mieszczanie* M. Gorkiego (premiera 22 września 1950 r.), *Oberżystka* C. Goldoniego (premiera 8 września 1951 r.), *Panna bez posagu* A. Ostrowskiego (premiera 29 października 1951 r.), *Powrót posła* J.U. Niemcewicza. Wystawiano także sztuki w jego reżyserii: *Przyjaciele* A. Uspieńskiego (premiera 14 stycznia 1949 r.), *Magazyn mód* J.A. Kryłowa (premiera 25 sierpnia 1953 r.), *Intryga i miłość* F. Schillera (premiera 20 marca 1954 r.), *Wesele* S. Wyspiańskiego (premiera 16 stycznia 1958 r.). W teatrze bydgoskim wystawiano także sztuki Adama Grzymały-Siedleckiego: *Rekin i syrena* (1956), *Spadkobierca* (1956), *Wyprawa po szczęście* (1961), *Popas króla Jegomości* (1962) i inne⁵¹.

Pisarz był w Bydgoszczy ceniony. Hucznie świętowano tu jego jubileusze: 50-lecia (luty 1946 r.), 60-lecia (kwiecień 1956 r.), 65-lecia (marzec 1961 r.), a nawet 70-lecia pracy twórczej (maj 1966 r.). W marcu 1961 roku Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy nadało mu tytuł Honorowego Dyrektora Teatru Polskiego w uznaniu wybitnych zasług dla rozwoju dramaturgii polskiej⁵². Jednocześnie cały czas prowadził

⁴⁹ J. Konieczny, *Adam Grzymała-Siedlecki...*, s. 79.

⁵⁰ B. Janiszewska-Mincer, *Kultura w Bydgoszczy (1945-1949)*, Bydgoszcz 1988, s. 83, 88.

⁵¹ J. Konieczny, *Adam Grzymała-Siedlecki...*, s. 85.

⁵² [Dyplom nadania tytułu Honorowego Dyrektora Teatru Polskiego], Izba Pamięci Adama Grzymały-Siedleckiego. Pracownia Teatrolologiczna.

działalność publicystyczno-literacką. W mieszkaniu przy ulicy Libelta 5 powstawały lub zostały ukończone i przygotowane do wydania jego najważniejsze dzieła: *Świat aktorski moich czasów*, *Niepożegnani*, *Na orbicie Melpomeny*, *Niepospolici ludzie w dniu swoim powszednim*, *111 dni letargu*, *Rozmowy z samym sobą* i inne. Publikował też wiele artykułów o teatrze i literaturze w prasie lokalnej i czasopismach ogólnopolskich. Adam Grzymała-Siedlecki zmarł 29 stycznia 1967 roku, w dniu swoich 91. urodzin.

Już podczas pierwszego pobytu w mieście nad Brdą autor zaprzyjaźnił się z ówczesnym dyrektorem Biblioteki Miejskiej, doktorem Witoldem Bełą i samą instytucją. Po powrocie do Bydgoszczy kontynuował współpracę. Między innymi w latach 1945-1965 ofiarował księżnicy 27 rękopisów i 922 listy⁵³. Po śmierci pisarza na mocy testamentu przekazano Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bydgoszczy sprzęty i książki oraz zestaw prac rękopiśmiennych⁵⁴. W dniu 18 marca 1967 roku odbyło się posiedzenie w sprawie powołania Rady Społecznej przy Miejskiej Bibliotece Publicznej do spraw związanych z darami i mieszkaniem A. Grzymały-Siedleckiego. Dyrektor Józef Podgóreczny przedstawił dwie propozycje wykorzystania byłego mieszkania pisarza: pierwszą – aby urządzić tu Izbę Pamiątkową i Czytelnię Młodzieżową, drugą – aby obok Izby Pamiątkowej stworzyć pracownię rękopisów Miejskiej Biblioteki Publicznej. Po dyskusji przyjęto drugi pomysł. Uczestnicy posiedzenia uznali również, że należy wybić Medal Pamiątkowy. Jego projektantem miał zostać pan Gorol z Warszawy, a wykonawcą Mennica Państwowa⁵⁵.

Uroczyste otwarcie Izby pamiątek po Adamie Grzymale-Siedleckim nastąpiło 29 stycznia 1968 roku (w pierwszą rocznicę śmierci pisarza) w mieszkaniu przy ulicy Libelta 5, w obecności przedstawicieli ówczesnych władz partyjnych i miejskich, placówek kulturalnych i środowisk twórczych⁵⁶. Za organizację Izby odpowiedzialna została mgr Klara Sarnowska, związana z biblioteką od 1937 roku. Ostatecznie nie urządzono planowanej pracowni rękopisów, natomiast 1 września 1970 roku Izba Grzymały, z inicjatywy wicedyrektor mgr Bolesławy Podrazy, rozszerzyła

⁵³ Wycena rękopisów otrzymanych w darze przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Bydgoszczy od Adama Grzymały-Siedleckiego w okresie od 1945 do lipca 1965 r., Izba Pamięci Adama Grzymały-Siedleckiego. Pracownia Teatrolologiczna.

⁵⁴ [Protokół zdawczo-odbiorczy spisany dnia 3 lipca 1967 r.], Izba Pamięci Adama Grzymały-Siedleckiego. Pracownia Teatrolologiczna.

⁵⁵ [Protokół z posiedzenia odbytego w dniu 18 III 1967 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej w sprawie powołania Rady Społecznej przy Miejskiej Bibliotece Publicznej do spraw związanych z darami i mieszkaniem A. Grzymały-Siedleckiego], Izba Pamięci Adama Grzymały-Siedleckiego. Pracownia Teatrolologiczna.

⁵⁶ Akt erekcyjny [otwarcia Izby Pamiątkowej Adama Grzymały-Siedleckiego], Izba Pamięci Adama Grzymały-Siedleckiego. Pracownia Teatrolologiczna.

swoją działalność i przerodziła się w Pracownię Teatrolologiczną – pierwszą w kraju tego typu placówkę działającą przy bibliotece⁵⁷.

Jeszcze przed jej powstaniem ustalono, że Izba Pamiątkowa stanie się oddziałem Działu Zbiorów Specjalnych⁵⁸. Znajduje się w niej spuścizna po pisarzu – przedmioty osobiste, meble, dokumenty, książki (listy i rękopisy zostały w latach dziewięćdziesiątych XX wieku przeniesione do magazynu Zbiorów Specjalnych), ponadto zgromadzono tu imponujący zbiór teatraliów, głównie dotyczących Bydgoszczy i regionu, obejmujący afisze, programy i fotografie z przedstawień. Do użytku czytelników zgromadzono bogaty księgozbiór na temat różnych aspektów teatru, a także prasę teatralną: „Dialog”, „Teatr”, „Scenę Polską”, „Almanach Sceny Polskiej”, „Pamiętnik Teatralny”, „Didaskalia”. Placówka składa się trzech pomieszczeń. W pierwszym pokoju urządzono Izbę Pamięci. Znajduje się tu kilka oryginalnych pamiątek – przedmioty osobiste, fotografie, kilka mebli, w tym biurko, należące do pisarza.

Izba Pamięci Adama Grzymały-Siedleckiego – fot. archiwum WiMBP w Bydgoszczy

Na ścianach powieszono między innymi duży portret olejny z wizerunkiem Adama Grzymały-Siedleckiego autorstwa Piotra Kiepuszewskiego. Wiszą tu także dwie kopie obrazów. Jedna to portret żony, Marii z Szumowskich Siedleckiej (oryginał był wykonany węgłem przez Józefa Mehoffera), druga

⁵⁷ K. Starczak, *W izbie Grzymały*, s. 3.

⁵⁸ [Regulamin Rady Społecznej „Izby Pamiątkowej” Adama Grzymały-Siedleckiego przy Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bydgoszczy], Izba Pamięci Adama Grzymały-Siedleckiego. Pracownia Teatrolologiczna.

to portret Grzymały wykonany w oryginale węglem przez Mariana Turwida. Oba obrazy po śmierci pisarza trafiły do jego syna, Jacka Siedleckiego. W dużej zabytkowej szafie zgromadzono kilkaset książek ofiarowanych artyście przez autorów z ich osobistymi dedykacjami. Wśród nich znajdziemy wpisy Stanisława Ignacego Witkiewicza, Kornela Makuszyńskiego, Zofii Kossak Szczuckiej, Jana Lorentowicza, Stanisława Pigonia, Gustawa Morcinka i wielu innych pisarzy, publicystów, krytyków teatralnych. W drugim pokoju, dawnej sypialni, urządzono czytelną Pracowni Teatrolologicznej. Znajdują się tu dwa stoły dla czytelników, regały oraz mahoniowa szafa z książkami i prasą teatralną. Na jednej ze ścian wiszą dwie szklane gabloty, w których wyeksponowano osobiste dokumenty, legitymacje, odznaczenia i ordery otrzymane przez pisarza. Pomiedzy gablotami wisi duży medal z wizerunkiem Adama Grzymały-Siedleckiego, o którym wspomniano powyżej. Dawna kuchnia to obecnie miejsce przechowywania teatraliów – afiszy, programów, fotografii, znajduje się tu także część księgozbioru, a także miejsce do pracy dla pracownika Izby Pamięci – Pracowni Teatrolologicznej. Przedpokój zdobią afisze ze sztuk Grzymały, które były wystawione w bydgoskim teatrze w okresie międzywojennym.

Warto także wspomnieć o kolekcji afiszy przechowywanych w Pracowni Teatrolologicznej. Jest to niezwykle cenny zbiór liczący około 3800 sztuk, obejmujący lata 1835-1950. Afisze dokumentują niemieckie życie teatralne w naszym mieście do 1920 roku, a po odzyskaniu niepodległości i powstaniu polskiej sceny w Bydgoszczy ukazują rozwój teatru od początku lat dwudziestych do końca lat czterdziestych XX wieku. Dowiadujemy się z nich, że na bydgoskiej scenie występowali najwybitniejsi artyści teatru polskiego: Ludwik Solski, Stefan Jaracz, Mieczysława Ćwiklińska, Ada Sari, Franciszek Brodniewicz (w pierwszych latach należał do zespołu), Juliusz Osterwa, Jadwiga Smosarska i wielu innych. Afisze i programy zachowane w bibliotece są jednym z nielicznych źródeł umożliwiających badanie historii teatru bydgoskiego w okresie międzywojennym, ponieważ pod koniec II wojny światowej gmach Teatru Miejskiego został zniszczony i całe archiwum spłonęło.

Z Izłą Pamięci Adama Grzymały-Siedleckiego od początku związana była mgr Zofia Pietrzak. Po śmierci pisarza weszła w skład Rady Społecznej przy Miejskiej Bibliotece Publicznej do spraw związanych z darami i mieszkaniem A. Grzymały-Siedleckiego⁵⁹. Pani Zofia była niezwykle osobą. Z zawodu polonistka, przez wiele lat była nauczycielką, a później dyrektorką szkoły, ale także działaczką kultury, radną i dziennikarką. Jednak najbardziej kojarzona jest z postacią Adama Grzymały-Siedleckiego. Poznała go pod koniec lat czterdziestych, gdy pisała pracę magisterską na temat jego

⁵⁹ [Protokół z posiedzenia odbytego w dniu 18 III 1967 r. w Miejskiej Bibliotece Publicznej...]

twórczości. Znajomość przetrwała i przerodziła w przyjaźń. Po przejściu na emeryturę w 1982 roku została kustoszem w Izbie Pamięci – Pracownia Teatrolologicznej. Przez osiemnaście lat dbała o spuściznę po autorze *Niepospolitych ludzi...* Co roku, w okolicy rocznicy urodzin i śmierci pisarza (29 stycznia), organizowała tzw. „Herbatki u Grzymały”. Zapraszała aktorów, dziennikarzy, znajomych artysty i miłośników jego twórczości. Przy herbacie i cytrynowych ciasteczkach (własnoręcznie pieczonych przez gospodynię spotkania) wspominano Adama Grzymałę-Siedleckiego, czytano fragmenty jego dzieł, przytaczano zabawne anegdoty. Przez wiele lat obowiązkowymi uczestnikami spotkań byli aktorzy Wanda Rucińska i Hieronim Konieczka, którzy zawsze bezinteresownie występowali dla zgromadzonych gości. Podczas jednego z takich spotkań, w lutym 1999 roku, goście zaproszeni na wieczór wspomnień wpadli na pomysł napisania leksykonu bydgoskiego teatru. Autorami zostali: Zdzisław Pruss, Zofia Pietrzak i Ewa Szymborska⁶⁰. *Bydgoski Leksykon Teatralny* został wydany w 2000 roku z okazji osiemdziesięciolecia bydgoskiej sceny i w przystępny sposób przybliży sylwetki osób i ważniejsze wydarzenia związane z historią teatru w Bydgoszczy.

Izba Pamięci Adama Grzymały-Siedleckiego – Pracownia Teatrolologiczna to nie tylko małe muzeum literackie, ale także miejsce pracy naukowej. Zgromadzone w niej materiały wykorzystano do napisania 50 prac magisterskich, prac doktorskich. Młodzież przygotowywała się tu do udziału w olimpiadach wiedzy o teatrze. Opublikowano wiele artykułów prasowych. Naukowcy korzystali i nadal wykorzystują spuściznę po Adamie Grzymale-Siedleckim do swoich badań naukowych i wciąż odnajdują w niej nowe, nieznane fakty.

⁶⁰ E. Piechocka, *Biesiada u Grzymały*, Promocje Pomorskie, R. 8 : 2000, nr 1(85), s.26.

Dorota Kowalczyk

**NAJCIEKAWSZE ZBIORY MAGAZYNU GŁÓWNEGO
WOJEWÓDZKIEJ I MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
IM. DR. WITOLDA BĘŁZY W BYDGOSZCZY**

Bydgoszcz pod koniec XIX i XX wieku stanowiła ważny ośrodek pruskiej administracji, niestety z mocno zaniedbaną sferą kulturalną. Od 1894 roku działała co prawda Biblioteka Ludowa, założona przez ówczesnego prezydenta Hugona Bräsicke, udostępniająca literaturę rozrywkową i oświatową⁶¹. Brakowało jednak placówki naukowej z prawdziwego zdarzenia, stąd też władze miasta i Towarzystwo Historyczne dla Obwodu Nadnoteckiego kierowali do władz petycje o stworzenie miejsca odpowiadającego na potrzeby rozwijającego się miasta.

Początki bydgoskiej księżnicy sięgają 1903 roku, kiedy 20 marca na jej pierwszego dyrektora wybrano Georga Minde-Poueta, wcześniej zatrudnionego w poznańskiej bibliotece Muzeum Prowincjonalnego⁶². Sama zaś biblioteka została powołana do życia 1 października tegoż roku⁶³.

Na siedzibę Bromberger Stadtbibliothek przekazano nieistniejący już dziś piętrowy budynek przy ulicy Cesarskiej 1⁶⁴. Niewielka przestrzeń bardzo szybko się zapełniła i już w marcu 1904 roku 30-tysięczny zbiór przeniesiono do willi przy ulicy Gdańskiej 19⁶⁵. Miejsca ponownie nie wystarczyło na długo, trzy lata później Biblioteka zajęła swoją dzisiejszą siedzibę przy Placu Fryderyka 1⁶⁶, a później rozrastający się księgozbiór zapełnił również sąsiednie kamienice przy ulicy Jana Kazimierza i Długiej.⁶⁷ Biblioteczne magazyny początkowo nie znajdowały się w podziemiach budynku, lecz ciągnęły przez całe piętro od ul. Długiej, przez budynki wzdłuż Jana Kazimierza, po gmach na Starym Rynku. Część zbiorów znajdowała się

⁶¹ Szerzej o tym: A. Rymkiewicz, Hugon Bräsicke i jego biblioteka, „Kalendarz Bydgoski” 1998, s. 191-196.

⁶² Więcej na temat: M. Romaniuk, Minde-Pouet Georg [w:] *Bydgoski Słownik Biograficzny*. T. 1, red. J. Kutta. Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Kulturalne, Bydgoszcz 1994, s. 81.

⁶³ Porównaj: E. Szymańska, Początki i rozwój działalności [w:] *Z życia i pracy bydgoskiej księżnicy. Księga pamiątkowa Biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy 1903-1963*, red. E. Pawlikowska. PWN, Bydgoszcz 1965, s. 15.

⁶⁴ Wówczas: Kaiserstrasse; obecnie Bernardyńska.

⁶⁵ Wówczas: Danzigerstrasse; obecnie po zmianie numeracji Gdańska 27; obiekt wyburzony, w jego miejscu znajduje się kamienica Carla Meinhardta.

⁶⁶ Wówczas: Friedrichplatz; obecnie Stary Rynek 24.

⁶⁷ Szerzej o tym: W. Bęłza, *Biblioteka Miejska w Bydgoszczy 1903-1929*. Rolnicza Księgarnia Nakładowa, Poznań 1929, s. 5.

przed wydzieloną Bibliotheca Bernardina, reszta za nią, więc magazynierzy przechodzili przez pomieszczenie z najcenniejszymi księgami kilkadziesiąt razy dziennie. Obecnie Biblioteka dysponuje sześcioma magazynami, w tym czterema zlokalizowanymi w kompleksie przy Starym Rynku. Największy z nich, Magazyn Główny, ma prawie 1000 m² powierzchni.

Zbiory Biblioteki Głównej WiMBP w Bydgoszczy to prawie 600 tysięcy jednostek inwentarzowych, w tym prawie 70 tysięcy stanowią zbiory specjalne, takie jak kartografia, rękopisy czy multimedia. Ponadto dysponujemy ok. 5 tysięcy tytułów czasopism, zebranych w ponad 65 tysiącach woluminów.

Od samego początku zbiory Biblioteki miały charakter naukowy, jednak wśród nabytków co jakiś czas znajdowały się pozycje nietuzinkowe, do dziś stanowiące ciekawostki i będące z dumą prezentowane zwiedzającym. Najstarsza z nich pojawiła się w zasobach już na początku działalności Biblioteki. Wydana w Stuttgarcie w 1898 roku pozycja autorstwa doktora Juliusa Lintera *Prosit! Neues deutsches Kommersbuch - eine Sammlung der beliebtesten Studenten-, Kneip-, Volks- und Gesellschaftslieder (mit einem Anhang: Der Bier-Komment)*⁶⁸ to nic innego jak niemieckojęzyczny śpiewnik biesiadny. Tym co go wyróżnia jest jego forma. Zdobiony kufel do piwa ze srebrnym wykończeniem przywodzi na myśl dziecięce książki z wykrojnika. Aż trudno uwierzyć, że cieszący oko wyjątkowy kształt powstał przed wielu laty, kiedy nie było współczesnych metod cięcia papieru.

Kolejną wartą uwagi pozycją, umieszczoną pod numerem pierwszym w bibliotecznym inwentarzu za rok 1907, jest monumentalne, bo mierzące 60 cm, wydanie *Die Armee Friedrichs des Grossen in ihrer Uniformierung* Adolpha von Menzela⁶⁹, zawierające zbiór stu barwnych tablic z reprodukcjami faksymilowymi, przedstawiającymi pruskie mundury armii Fryderyka Wielkiego. Luźne karty zostały złożone w specjalnym pudle, wzmocnionym metalowymi wstawkami i obłożonym skórą. Dla zabezpieczenia całości wolumin zapinany jest skórzanym paskiem zakończonym zatraskiem. Jest to drugi pod względem wielkości obiekt biblioteczny w magazynie. Natomiast największą w zbiorach magazynu jest pamiątkowa księga koronacyjna *Die Krönung Ihrer Majestäten des Königs Wilhelm und der Königin Augusta von Preussen zu Königsberg am 18. October 1861*⁷⁰ (czyli *Koronacja Ich Wysokości Króla Wilhelma i Królowej Augusty Pruskiej w Królewcu 18 października 1861 r.*), wydana w Berlinie w 1873 roku. Oprawiona w czerwoną skórę z głęboko tłoczonym pruskim orłem sprawia niezapomniane wrażenie i jednocześnie przypomina o historycznych początkach zbiorów Biblioteki. Zaopatrzona została w drewniany, wyłożony wewnątrz aksamitem stelaż ułatwiający prezentację,

⁶⁸ Sygnatura: MG 1751.1903 (N).

⁶⁹ Sygnatura: MG M 1.1907 (N).

⁷⁰ Sygnatura: MG M 2910.1919 (N).

gdyż mierzy 75 cm, a z pulpitem aż 80 cm. Przeniesienie księgi wymaga udziału dwóch osób.

Warto też wspomnieć o książkach miniaturowych. Biblioteka może poszczycić się ich kolekcją, liczącą ponad 200 woluminów. Ze względu na swój niewielki rozmiar mieszczą się w trzech specjalnie do tego celu wykonanych kuwetach, dzięki czemu są bezpiecznie przechowywane. Najmniejszy z nich jest zbiór poezji *Mazowsze*⁷¹ autorstwa Władysława Broniewskiego, wydany w 1981 roku przez warszawskie wydawnictwo Książka i Wiedza, mający zaledwie 6 x 4 cm. Warto jednak wspomnieć, że najmniejsza z posiadanych przez Bibliotekę książek jest o połowę mniejsza! Unikatowe wydanie *Bajek i powiastek* Adama Mickiewicza z 1898 roku mierzy dokładnie 3 x 2 cm, a na 30 stronach mieści 17 utworów i przechowywane jest w Dziale Zbiorów Specjalnych.

Wśród rekordowych publikacji w zbiorach Biblioteki warto wymienić także... najdłuższą książkę. Jej długości nie wyznacza jednak liczba stron, a wartość metryczna, gdyż tytuł ukazał się w formie zwoju o długości 9 m i szerokości 20 cm. Mowa tu o wydanej w Krakowie w 1879 roku nakładem i pracą Zarządu Drukarni i Zecerów "Czasu" pozycji *Pięćdziesiąt lat pracy J.I. Kraszewskiego (1830-1879). Abecadłowe i chronologiczne zestawienie pięćdziesięcioletniej działalności naukowej i literackiej Jubilata z wymienieniem wszystkich wydań dzieł jego i przekładów na obce języki*⁷², której autorem jest Karol Estreicher. To jeden z eksponatów najciekawszych dla osób zwiedzających magazyn, wzbudzających niemały entuzjazm.

Do najpiękniejszych zbiorów poezji zaliczyć można wydane w Tokio *Dichtergrusse aus dem Osten. Japanische Dichtungen*⁷³ w tłumaczeniu z japońskiego na niemiecki dokonany przez Karla Florenza. Wyjątkowe dzieło wydrukowane zostało na jednej wstędze tkaniny crêpe, która starannie złożona w harmonijkę i jednostronnie zszyta, utworzyła nietypowy wolumin z niepowtarzalnymi orientalnymi ilustracjami Takejiro Hasagawy. Całość kryje się w tekturowej teczce związanej dwiema wstążeczkami i przywodzi na myśl twórczość Hokusai i Katsushiki.

Inny wolumin, wzbudzający zachwyt zwiedzających, to wydany we Wrocławiu w 1833 roku przez Wilhelma Bogumiła Korna modlitewnik *Bóg najwyższe dobro czyli Mowa serca nabożnego chrześcijanina. Naynowsze, dokładne, zupełnie poprawione i wielu modlitwami pomnożone wydanie oryginalne*⁷⁴, autorstwa Elżbiety Glaize. Cała oprawa książki została ręcznie wyszyta drobnymi szklanymi koralikami i przedstawia wizerunek Maryi. Blok położono i nawoskowano, chroniąc karty przed zabrudzeniem. Wolumin jest przechowywany w dedykowanym etui, wyłożonym aksamitem.

⁷¹ Sygnatura: MG 1132.1982 (N).

⁷² Sygnatura: MG 1265.1925 (N).

⁷³ Sygnatura: MG 104.1907 (N).

⁷⁴ Sygnatura: MG 117.1937 (N).

Biblioteczny Magazyn Główny skrywa także kilka eksponatów szczególnie ważnych dla społeczności lokalnej. Wyjątkowo cenne jest najstarsze zachowane bydgoskie czasopismo: dwujęzyczna *Gazeta Bydgoska - Bromberger Zeitung*⁷⁵ z 1810 r. Jest to jedyny egzemplarz tego czasopisma, a sam tytuł nie występuje w żadnej innej bibliotece.

Unikatowy jest również zbiór czterech ogromnych tek, zawierających dokumentację dotyczącą bydgoskich młynów. *Die Staatsmuhlen zu Bromberg*⁷⁶ (*Młyny Miejskie w Bydgoszczy*), bo tak zatytułowano teczki, zawierają 297 artefaktów, na które składają się: 23 dawne plany sytuacyjne młynów, okolic Canalswerder i wyspy Mennicznej oraz posiadłości należących do Królewskiego Handlu Morskiego, 88 rysunków instalacji wodociągowych, kanalizacyjnych i elektrycznych, zapór wodnych, mostów, obiektów kąpielowych, 52 plany budynków mieszkalnych, stajni itd. oraz 123 rysunki techniczne maszyn. Formaty zgromadzonych dokumentów oscylują między A5 a 2A0, jednak zdecydowana większość mieści się w A1. Na szczególną uwagę zasługują XIX-wieczne cyjanotypie, popularnie nazywane blue printami. To jedyne w zbiorach WiMBP odbitki wykonane tą metodą, na Zachodzie niezwykle popularną wśród architektów kopiujących rysunki techniczne i plany budynków.

Biblioteka jest również w posiadaniu oryginalnego plakatu,⁷⁷ informującego o skazaniu i rozstrzelaniu 11 listopada 1939 roku prezydenta Leona Barciszewskiego. Jako powód podano współodpowiedzialność za bydgoską „krwawą niedzielę”. Według legendy prezydent po aresztowaniu został zmuszony do własnoręcznego rozklejania obwieszczeń o egzekucji, zanim wyrok wykonano.

Niezwykle ciekawy jest także szkic bydgoskiego zamku i fary⁷⁸, autorstwa znanego niemieckiego grafika Maxa Tietza. Złożony na pół i oprawny w teczkę, zawiera podpis twórcy z błędem: farę początkowo określił on mianem kościoła ewangelickiego, po czym przekreślił tę informację i nadpisał poprawnie.

Bydgoska Biblioteka może się także poszczycić okazałym zbiorem liberatury, która wzbudza duże zainteresowanie ze względu na swoją odmienność. Wśród zgromadzonych tytułów nie zabrakło sztandarowego przykładu twórczości w tym nurcie literackim – *Sto tysięcy miliardów wierszy*⁷⁹ Raymonda Queneau. Poemat został zapisany na porożcinanych paskach, a każde przełożenie jednego z wersów, powoduje powstanie nowego wiersza. Stąd także tytuł utworu, poeta zapewnia, że można go odczytać na sto tysięcy miliardów sposobów. Najbardziej znanym polskim

⁷⁵ Sygnatura: MG R 6202.1958/1810/32.

⁷⁶ Sygnatura: MG 357.1941 (M) (N).

⁷⁷ Sygnatura: MG 206.1947 (2°) (N).

⁷⁸ Sygnatura: MG 1088.1934 (M) (N).

⁷⁹ Sygnatura: MG 5545.2010 (4°) (N).

reprezentantem liberatury jest Zenon Fajfer. Wydania jego twórczości także przyciągają uwagę. *Spoglądając przez ozonową dziurę*⁸⁰ to poemat wydrukowany na arkuszu folii, umieszczony w szklanej butelce o dość jednoznacznie kojarzonym kształcie, natomiast *Oka-leczenie*⁸¹ stworzone wspólnie z Katarzyną Bazarnik to trzyczęściowy zbiór wierszy o nietypowej budowie, otwierający się w różnych kierunkach.

Warto też wspomnieć o wyjątkowym wydaniu *Trylogii*⁸² Henryka Sienkiewicza. Oprawny w skórę komplet trzech woluminów sprawia na pozór przeciętne wrażenie. Po odwróceniu blokami do patrzącego ukazuje swoją niezwykłość. Jego tomy tworzą łączną ilustrację, czyli ręcznie odwzorowaną słynną scenę w saniach z filmu „Pan Wołodyjowski” w reżyserii Jerzego Hoffmana z 1969 roku.

Ręcznie ilustrowane na bloku wydanie
Trylogii H. Sienkiewicza – fot. D. Kowalczyk

Omówione w artykule zbiory prezentowane są zwiedzającym przy różnych okazjach: m.in. podczas akcji ogólnopolskich takich jak Europejska Noc Muzeów, Tydzień Bibliotek czy Europejskie Dni Dziedzictwa. Wzbudzają również spore zainteresowanie wśród uczniów i nauczycieli w czasie lekcji bibliotecznych, a także innych imprez czytelniczych

⁸⁰ Sygnatura: MG 5544.2010 (N).

⁸¹ Sygnatura: MG 2462.2010 (N) (ded.).

⁸² Sygnatura: MG 2232-2235.1994 (N).

organizowanych przez bibliotekę. Zauważalny wzrost zainteresowania takimi obiektami bibliotecznymi przyczynia się do nieustannych poszukiwań przez bibliotekarzy takich perełek w zbiorach Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej i udostępniania ich także w nieszablonych formach, chociażby w ramach gier mobilnych, podchodów bibliotecznych i prezentacji multimedialnych.

Najciekawsze spośród omawianych w artykule zbiorów – fot. D. Kowalczyk

PÓŁKA Z REGIONALIAMI

Sport i ruch fizyczny odgrywają bardzo ważną rolę w życiu i zdrowiu każdego człowieka, bez względu na wiek i płeć. Opracowania związane z tą tematyką, zarówno w ujęciu historycznym jak i te aktualne, cieszą się dużym zainteresowaniem, bowiem dziedzina ta chętnie poddawana jest badaniom. Doczekała się ona w związku z tym okazałego dorobku piśmienniczego. Odnosi się to także do zbiorów regionalnych. Przyjrzyjmy się kilku nowym nabytkom Pracowni Regionalnej poruszającym tematykę sportową. Przyjmując założenie, że nie wszystkie książki muszą mieć cechy publikacji naukowej, a mogą mimo wszystko stanowić cenny materiał popularyzatorski, wspomnieć tu należy z pewnością o wynikach pracy Krzysztofa Błażejewskiego, długoletniego dziennikarza „Expressu Bydgoskiego”, kierownika działu sportowego, znawcy historii Bydgoszczy, który od wielu lat zbiera materiały dotyczące sportu w regionie i publikuje swoje teksty w lokalnej prasie. Ma na swoim koncie kilka książek. W roku 2022 ukazała się jego najnowsza książka pt. *Mieczysław Połukard*⁸³, stanowiąca jeden z tomów serii *Asy Żużlowych Torów*, poświęcona zawodnikowi, który przez 14 sezonów związany był z bydgoskim Klubem Sportowym „Polonia”. Możemy się z niej dowiedzieć, jaka była droga zawodnika do tego sportu, skąd wzięło się zamiłowanie do jazdy na motocyklu. Autor wspomina zarówno pierwsze sukcesy żużlowca, jak i kolejne, te najważniejsze, dzięki którym Połukard zapisał się na kartach historii sportu jako Mistrz Polski 1954 i 1955 roku⁸⁴ raz dzięki którym jest do dziś pamiętany. Książka zawiera ogromną ilość materiałów, w tym m.in. zestawienie osiągnięć sportowca, co docenią z pewnością miłośnicy „czarnego sportu”. Z uwagi na popularyzatorski charakter publikacji nie znajdziemy tu aparatu naukowego w postaci bibliografii i przypisów, kierujących do źródeł. Podobnie, jak w przypadku kolejnej książki Krzysztofa Błażejewskiego zatytułowanej *Wiosłem z Brdy wyrosłe: Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie 1920-2000*⁸⁵, wydanej w 2000 roku. Docenić z pewnością należy zebrany materiał, dokumentujący historię sportu wioślarskiego w mieście tak związanym z przepływającą przez nie rzeką. Znajdziemy tu tabele, zawierające zestawienia honorowych członków Towarzystwa Wioślarskiego, prezesów, zawodników i ich osiągnięć. Książkę

⁸³ K. Błażejewski, *Mieczysław Połukard*, Leszno 2022.

⁸⁴ Tamże, s. 38-50.

⁸⁵ K. Błażejewski, *Wiosłem z Brdy wyrosłe: Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie 1920-2000*, Bydgoszcz 2000.

warto popularyzować nie tylko wśród *bydgoskich kibiców wiosel*⁸⁶. Imponująca *Kronika sukcesów*⁸⁷, świadczy o trudzie włożonym w zebranie materiału. Książka rekomendowana jest przez ówczesnego Prezydenta Bydgoszczy Romana Jasiakiewicza i Polski Komitet Olimpijski. Bydgoskie Towarzystwo Wioślarskie jest jednym z najstarszych klubów sportowych w Bydgoszczy, a w okresie międzywojennym było jednym z czołowych klubów wioślarskich w Polsce.

Warto zwrócić uwagę na jeszcze dwa wydawnictwa o tematyce sportowej, chociażby ze względu na ich swoiście dokumentalny charakter. Są to: *100 lat Rypińskiego Klubu Sportowego „Lech”. Rypin 1922-2022* opracowane przez Magdalenę Balińską oraz Doroty Kosteckiej *Historia tenisa ziemnego w Lipnie*. Pierwsza pozycja wydana przez Gminę Rypin we współpracy ze Stowarzyszeniem Tradycja i Rozwój, to niewielka publikacja. Wyglądem przypomina czasopismo (format A4, niewielka objętościowo, liczy 38 stron), ale podsumowuje dziedzictwo sportowe lokalnej społeczności, przypomina historię od 1922 roku, jednocześnie kontynuuje zapis dokonań po 2007 roku. Upamiętnieni w niej zostali ludzie związani z działalnością klubu, przywołane zostały regionalne wydarzenia sportowe. Utrwalone na piśmie przetrwają być może dłużej w świadomości kolejnych pokoleń lokalnej społeczności.

*Historia tenisa ziemnego w Lipnie*⁸⁸, to kolejna niewielka, lecz cenna z punktu widzenia wiedzy o regionie, publikacja. Dorota Kostecka skupia się na tej elitarniej dyscyplinie sportu, początek uprawiania której sięga w lokalnym lipnowskim środowisku 1922 roku (współczesna wersja tenisa narodziła się pod koniec XIX w. w Wielkiej Brytanii). Wtedy to organizuje się w Lipnie klub sportowy i aktywnie zaczyna działać sekcja tenisa ziemnego. Autorka dotarła do materiałów z prasy lokalnej z okresu międzywojennego, do opracowań, ale i do ulotnych źródeł: do fotografii i wspomnień mieszkańców. Spisane, stanowiąc będą pomost między kolejnymi pokoleniami.

Wymieniając nabytki, które w trafiły do Pracowni Regionalnej w I połowie 2023 roku, nie sposób pominąć *Małej kolejki. Trasa Bydgoszcz-Koronowo*⁸⁹ Michała Jankowskiego - bydgoskiego historyka, regionalisty, księgarza. Zawsze z ogromną przyjemnością witamy nowe publikacje tego autora. Doceniany i nagradzany, w pełni zaspokaja ciekawość i zwykłą chęć poznania kolejnych, interesujących faktów związanych z historią naszego regionu. Za sprawą wydawnictwa Pejzaż Stadnicki s.k. wspomniana publikacja przysparza estetycznych doznań miłośnikom pięknych

⁸⁶ Tamże, s. 74

⁸⁷ Tamże, s. 107-125.

⁸⁸ D. Kostecka, *Historia tenisa ziemnego w Lipnie*, Lipno 2022.

⁸⁹ M. Jankowski, *Mała kolejka: trasa Bydgoszcz-Koronowo*, Bydgoszcz 2023.

wydawnictw. Bogaty zestaw fotografii kolejki, miejsc z nią związanych, osób oraz faksymilia druków kojarzonych z podróżą, takich jak: bilety z okresu kiedy jeździła „ciuchcia”, rozkłady jazdy, zaświadczenia, tabliczki informacyjne oraz faksymilia wycinków prasowych, wprowadzają w atmosferę tamtych lat. „Głośno sapiąc i wyrzucając z siebie tumany dymu, regularnie pokonywała trasę z Bydgoszczy do Koronowa oraz innych okolicznych miejscowości na północ od miasta, szybko zyskując nie tylko poważne znaczenie w lokalnym transporcie towarów i ludzi, ale także szczerą sympatię wśród pasażerów”⁹⁰. W latach 1895–1969 Bydgoszcz i Koronowo połączone były linią kolei wąskotorowej, funkcjonującej w ramach Bydgoskiej Kolei Powiatowej. Uszczęśliwiała okolicznych mieszkańców, do których docierała (Bydgoszcz Dworzec, Czyżkówko, Oplawiec, Smukała, Trzszczyn, Morzewiec, Wtelnio, Gościeradz, Kopalnia, Okole, Koronowo), ponieważ ułatwiała transport do pracy i podróz na wypoczynek za miastem. Kolejowy szlak tętnił życiem towarzyskim i turystycznym, obfitował w kąpieliska, restauracje i zakątki pełne atrakcji kulturalno-sportowych. Kolejka zapewniała też zatrudnienie. Potrzebni byli pracownicy administracji i pracownicy biurowi, obsługa kasjerska, obsługa porządkowa, kucharska, robotnicy rozmaitych specjalności, stróże, szoferzy oraz ci z pierwszej linii: od zawiadowcy ruchu do kierowników pociągów⁹¹. Z lektury książki dowiadujemy się, jaka była geneza budowy kolejki, poznajemy personel, tabor. Autor przybliżył nam, jak wyglądał ówczesny ruch towarowy i pasażerski. Choć kolejki już nie ma w Bydgoszczy od ponad pół wieku i wielu w ogóle o niej nie pamięta lub nie słyszało, to po przeczytaniu książki pojawia się tęsknota za tym, co bezpowrotnie minęło. Nasuwa się pytanie: czy gdyby znowu jeździła, cieszyłaby się taką popularnością? 21 marca 2023 w Bibliotece Głównej WiMBP w Bydgoszczy miało miejsce spotkanie autorskie z Michałem Jankowskim, połączone z premierą *Małej kolejki*. Frekwencja przeszła nasze oczekiwania.

⁹⁰ Tamże, s. 8.

⁹¹ Tamże, s. 45.

Ewa Lubiewska

KSZTAŁTOWANIE NOWOCZESNEGO WIZERUNKU BYDGOSKICH FILII BIBLIOTECZNYCH

Sieć miejska Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy liczy obecnie dwadzieścia jeden filii osiedlowych, które każdego dnia oferują mieszkańcom miasta dostęp do bogatego księgozbioru oraz różnorodnej oferty kulturalno-oświatowej. Pierwsze filie bydgoskiej Biblioteki zaczęły pojawiać się w 1946 roku. W ciągu ostatnich 12 lat najbardziej zauważalną metamorfozę przeszło 7 filii WiMBP w Bydgoszczy.

Placówką, która zapoczątkowała i wyznaczyła kierunek przeobrażeń sieci miejskiej WiMBP w Bydgoszczy była Filia nr 16 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży mieszcząca się od 1974 roku przy ulicy Broniewskiego 1 na osiedlu Błonie. W 2010 roku przeniesiono z parteru na piętro filię dziecięcą, gdzie mieściła się już filia dla dorosłych. Przeprowadzony został generalny remont, zakupiono nowe regały oraz wyposażenie dla dzieci, takie jak: krzeselka, poduchy, czy akcesoria w postaci barwnych pudełek do przechowywania przyborów plastycznych. Na estetykę ścian oraz murale. Ścianę za ladą biblioteczną zdobi mural autorstwa mistrzyni kaligrafii Aleksandry Ćwikowskiej, natomiast wypożyczalnię dla dorosłych – mural namalowany przez ilustratorkę Dorotę Wojciechowską. Dodatkowo w filii jest wyznaczona strefy dla dzieci, w której znajduje się konsola PlayStation oraz Sony Gogle Playstation VR. Czytniki Inbook Focus, bezpłatne kody dostępu do ebooków na platformie Legimi stanowią kolejne nowinki technologiczne, które mają przyciągnąć młodszego odbiorcę. Standardowym wyposażeniem Filii są komputery dla czytelników z bezpłatnym dostępem do Internetu, projektor i ekran. W 2018 roku dzięki środkom z Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego placówka zyskała wewnętrzną windę. W 2023 roku przed siedzibą placówki ustawiono wrzutnię, która pozwala czytelnikom oddać książki poza godzinami otwarcia placówki. Dodatkowo w ofercie placówki znajdziemy audiobooki i literaturę z serii *Duże Litery*. Ciekawą formą promocji jest zamieszczanie na facebookowym profilu fotografii nowych nabytków wykonanych w przestrzeni osiedla Błonie.

W 2012 roku Filia nr 14 dla dorosłych i dla dzieci przy ulicy Dworcowej 49 otrzymała do dyspozycji nowy lokal o powierzchni użytkowej 200 m², z dużą witryną okienną, usytuowany bezpośrednio przy ulicy, spełniający nowoczesne standardy biblioteczne. Nie występują tu bariery architektoniczne. Jedynie część dla dzieci umieszczona jest na poziomie -1, do którego trzeba zejść po schodach. Tutaj odbywają się zajęcia edukacyjne, plastyczne czy lekcje biblioteczne. W części dziecięcej organizowane

są również zajęcia i spotkania dla dorosłych - wernisaże, wystawy i spotkania muzyczne. Filia zyskała nowe wyposażenie, m.in. duży telewizor, konsolę X-Box oraz sprzęt nagłaśniający. Jedna ze ścian części dziecięcej została ozdobiona barwnym murałem autorstwa ilustratorki Alicji Kocurek. Placówka może pochwalić się nie tylko imponującym księgozbiorem, ale również bogatą kolekcją audiobooków. Tutaj czytelnicy wypożyczą książki z serii *Duże Litery*, a także czytniki ebooków. W ofercie są również bezpłatne kody dostępu do ebooków na platformie Legimi. Obecnie Fundacja Adra Polska w Bydgoszczy prowadzi w filii kursy języka polskiego dla przybyszów z Ukrainy.

Filia nr 15 dla dorosłych dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży mieszcząca się przy ul. Brzęczkowskiego 2 ukazała się w 2013 roku mieszkańcom Przylesia w nowej odsłonie po trzech miesiącach generalnego remontu. Poprzez wyburzenie ścian zyskała ona o wiele większą przestrzeń. W nowoczesnym wnętrzu o powierzchni 365 m² wyodrębniono miejsce na stanowiska komputerowe z darmowym dostępem do Internetu. Wydzielono odrębne pomieszczenie przeznaczone do gier na konsoli X-Box. Dodatkowo utworzono przytulną, przeszkloną salę przeznaczoną na działalność kulturalną i oświatową. Ściany ozdobione są barwnymi muralami. Autorką tych znajdujących się w wypożyczalni jest ilustratorka i projektantka Izabela Dudzik. Bibliotekę wyposażono w nowoczesny sprzęt multimedialny: telewizor, rzutnik, ekran, system nagłośnieniowy oraz podłogę interaktywną. Placówkę wyposażono w nowe meble. Dysponując doskonałymi warunkami lokalowymi, biblioteka proponuje mieszkańcom Przylesia różnorodne działania kulturalne: koncerty, wystawy, spotkania z ciekawymi ludźmi. Organizowane są tutaj także rodzinne rozgrywki gier planszowych. Dzięki wprowadzeniu gier do biblioteki, dzieci mają możliwość nauki, ćwiczenia pamięci, koncentracji i logicznego myślenia. Oryginalną propozycją dla młodszych odbiorców są letnie wyprawy do Leśnictwa Jastrzębie w Nadleśnictwie Żołędowo. Kierownik filii dba o wszechstronny rozwój placówki. W ramach Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego pozyskuje środki finansowe na realizację różnych projektów. W ten sposób Filia dwukrotnie wzbogaciła się o książki z dużą czcionką oraz o audiobooki. Ze środków z BBO powstał też „Kącik Malucha-miejsce spotkań i zabaw w bibliotece” przeznaczony dla dzieci w wieku od 0 do 4 lat oraz ich rodziców. Przy opracowywaniu projektu kierowano się metodą Marii Montessori. Zakupiono mebelki edukacyjne z atestem, regały dostosowane do przechowywania wszelkich pomocy oraz zabawek wykorzystanych we wspomnianej metodzie. Nie zabrakło zabawek sensorycznych, wśród których są: mata edukacyjna dla niemowląt, drewniana kuchenka z akcesoriami, tor kolejowy z pociągami oraz zabawki drewniane z elementami do układania, przekładania czy wywołującymi dźwięki. Oprócz wymienionego wyposażenia były również pufy i fotel uszak. Strefa Malucha obejmuje także książki edukacyjne, interaktywne, sensoryczne, kontrastowe.

Po 63. latach działalności Filii nr 5 dla dorosłych i dla dzieci na Bocianowie nastąpił czas na jej przekształcenie w nowoczesną placówkę. Pojawienie się wolnego pomieszczenia handlowo-usługowego przy ulicy Pomorskiej 80-86 sprzyjało temu przedsięwzięciu. W 2013 roku biblioteka zyskała nowy lokal o powierzchni 123 m². Jego największe atuty to umiejscowienie na parterze oraz znajdujące się na całej długości okno wystawowe, zachęcające do wejścia. Po generalnym remoncie pomieszczeń, wyposażono je w nowe regały, wyznaczono strefy z księgozbiorem, zakupiono nowe zestawy komputerowe. Bibliotekę otwarto dla czytelników w styczniu 2014 roku. Jednakże w stosunkowo krótkim czasie pojawiła się możliwość powiększenia filii. Zrodził się pomysł na projekt „Londynek-Biblioteka jako międzykulturowe i międzypokoleniowe centrum aktywności”. Ze środków Ministerstwa Kultury Dziedzictwa Narodowego i Sportu z programu „Infrastruktura kultury 2020” pozyskano 190 000 zł. W ten sposób Filia nr 5 dla dorosłych i dla dzieci zyskała kolejne metry, zajmując ostatecznie powierzchnię 289 metrów kwadratowych. Zyskano przestrzeń do organizacji spotkań oraz koncertów. Wnętrze lokalu zyskało także nową oprawę, nawiązującą do stylu, w którym obecnie rewitalizowana jest dzielnica Londynek. Na ścianie, za stanowiskami bibliotekarzy, znajduje się neon z napisem Londynek. Dekoracje stanowią dwie ściany pokryte muralami autorstwa ilustratorki książek Katarzyny Boguckiej. Pomieszczenie wyposażono w telewizor wraz z nagłośnieniem. Współczesny obraz biblioteki to: stanowiska z dostępem do bezpłatnego Internetu, czytniki inkBook Calypso Plus, audiobooki, kody dostępu do Legimi, a dla dzieci podłoga interaktywna. Poza nowościami technologicznymi Filia może pochwalić się interesującymi grammi planszowymi oraz dużą ilością komiksów. W ofercie kulturalno-oświatowej znajdują się zajęcia i warsztaty dla dzieci i dorosłych. Oprócz tego osiedlowa biblioteka bierze udział w Świącie ulicy Pomorskiej. W 2022 roku poszerzono ofertę o naukę języka polskiego dla Ukraińców.

Przełom roku 2014 i 2015 przyniósł kolejne zmiany. Filia nr 3 dla dorosłych i dla dzieci zyskała lokal o powierzchni 203 m² na pierwszym piętrze nowego budynku przy ulicy Grunwaldzkiej 33. Budynek posiada windę. Pod względem aranżacji wnętrza także i w tej filii postawiono na otwartą przestrzeń, która w przypadku biblioteki bardzo się sprawdza. Wydzielono także niewielką salę, w której znalazł się sprzęt elektroniczny: konsola XBOX, telewizor z DVD, projektor i ekran. Na wyposażeniu jest także sprzęt nagłośnieniowy. Do biblioteki zakupiono nowe regały, pufy, elementy dekoracyjne.

Istniejąca od 1956 roku Filia nr 11 dla dorosłych i dla dzieci na Jachicach dopiero w 2017 roku doczekała się lokalu z prawdziwego zdarzenia. Dzięki staraniom biblioteki i mieszkańców w 2017 roku został wybudowany przy ulicy Czołgistów 8 nowy, modułowy budynek o powierzchni 155 metrów kwadratowych. Dzięki tym staraniom osiedle

Jachcice zyskało nowoczesną placówkę kulturalną, która jest jedyną tego typu na osiedlu. Budynek jest parterowy, z podjazdem dla wózków. Nie ma w nim barier architektonicznych, które mogłyby stanowić utrudnienia dla osób niepełnosprawnych czy dla rodzin z małymi dziećmi. W jednej części na nowych regałach zgromadzono księgozbiór dla dorosłych i popularnonaukowy, w drugiej księgozbiór dla dzieci. Dekoracją wypożyczalni dla dorosłych jest mural autorstwa kaligrafki Aleksandry Ćwikowskiej. W części przeznaczonej dla młodszych użytkowników odbywają się również różnego rodzaju zajęcia dla dorosłych mieszkańców osiedla. Sala wyposażona jest w podłogę interaktywną, konsolę XBOX oraz roboty Photon, zdobią ją murale autorstwa Oli Cieślak, ilustratorki książek dla dzieci. Przy bibliotece znajduje się plac zabaw dla dzieci. To nowum w działalności Filii bibliotecnych na terenie naszego miasta. Dzięki dodatkowemu zapleczu finansowemu, pochodzącemu z Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego, powierzchnia wokół biblioteki wzbogaciła się również o nasadzenia roślinne oraz o budki lęgowe ptaków, a także ule z pszczołami murarkami. Jest to dodatkowy atut filii, który można wykorzystać podczas zajęć edukacyjnych.

Biblioteka tętni życiem kulturalnym oferując swoim czytelnikom: bogaty księgozbiór, spotkania autorskie, prelekcje podróżników i historyków, koncerty, warsztaty malarskie i plastyczne, czy zajęcia edukacyjne. Wymieniona oferta jest różnorodna i skierowana do różnych grup wiekowych. Scaleniem relacji pracowników biblioteki z mieszkańcami osiedla Jachcice był Festyn Rodzinny, zorganizowany 12 września 2022 roku, we współpracy z Radą Osiedla Jachcice. Podczas tego wydarzenia promowano książkę pt. „Dzieje bydgoskich Jachcic” pod redakcją profesora Zdzisława Biegańskiego oraz Ewy Niedbalskiej. Obecnie biblioteka intensywnie rozwija swoją działalność i wymaga kolejnej dobudowy budynku.

Na początku 2023 roku Filii nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży, udało się przy pomocy ogromnego wsparcia mieszkańców osiedla zdobyć środki finansowe z Bydgoskiego Budżetu Obywatelskiego, pozwoliły na zmianę lokalizację placówki. Przeniesiono ją z budynku przy bocznej ulicy S. Noakowskiego do budynku usytuowanego przy Al. Prezydenta Lecha Kaczyńskiego 35. Przeprowadzka miała wpłynąć na polepszenie warunków lokalowych oraz zachęcić przechodniów do wstąpienia do biblioteki, powodując tym samym wzrost liczby odbiorców kultury. Lokal placówki to przestrzeń otwarta, z dwiema wnękami, w których umieszczono nowe regały z literaturą dla dzieci i księgozbiór popularnonaukowy. Natomiast miejsce pośrodku wyznaczono na literaturę dla dorosłych i fantastykę. Jest także przestrzeń do zajęć z dziećmi. W wyposażeniu biblioteki na Kapuściskach znalazł się telewizor 85 cali wraz z nagłośnieniem jako środek dydaktyczny przeznaczony do pokazów prezentacji podczas spotkań. Czytniki Inbook Focus do wypożyczenia

to alternatywa dla osób ceniących sobie wersję elektroniczną książek. Audiobooki, kody Legimi stanowią kolejne propozycje, będących współczesnym wyznacznikiem naszych czasów. W bogatej ofercie znajdują się także książki z dużą czcionką. Filia została także wyposażona w podłogę interaktywną do zabaw z dziećmi oraz Photony. Ściana nad regałami w części dziecięcej oraz między oknami została pokryta muralami. Natomiast tę za stanowiskami bibliotekarzy, podobnie jak przy ulicy Pomorskiej, udekorowano neonem z napisem Kapuściska. Tak jak w Bibliotece Londynek, tak i w tej placówce, to właśnie nowa nazwa ma zapaść w pamięć i świadomość jej użytkowników jako Biblioteka Kapuściska. Już 20 kwietnia 2023 roku w nowej siedzibie biblioteki odbyło się pierwsze spotkanie autorskie z Małgorzatą Grosman, autorką książek o międzywojennej Bydgoszczy. Na prelekcję licznie przybyli zainteresowani czytelnicy. To dopiero początek działalności kulturalno-oświatowej w tej placówce, w nowym jej wydaniu.

Filia na Kapuściskach – fot. J. Kasprowicz

W artykule zaprezentowano wybrane Filie Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy, które przeszły największe przeobrażenia w ciągu ostatnich lat. Wszystkie placówki obsługują użytkowników za pomocą systemu bibliotecznego Prolib. Nowoczesne udogodnienia i wyposażenie, wpływają na pracę i jakość świadczonych usług. Sprawiają że odwiedzający bibliotekę użytkownicy czują się komfortowo i chętnie do niej wracają. Wymienione filie są obecne w mediach społecznościowych. Wszystkie prowadzą blogi, sześć z nich posiada swoje profile na Facebooku, a Filia na Jachcicach konto na Instagramie.

Lucyna Partyka

Koordinator regionalny DKK

CO SLYCHAĆ W DKK: styczeń-czerwiec 2023

Ogólnopolski program Dyskusyjne Kluby Książki realizowany jest w wybranych bibliotekach podregionu bydgoskiego już siedemnasty rok. Finansowego wsparcia w wysokości 83 581 zł udzielił na ten cel Instytut Książki. Podobnie, jak w poprzednich trzech latach, dotacji celowej, która w 2023 r. wynosi 20 000 zł, udzielił na realizację programu Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. W pierwszej połowie 2023 działało w podregionie bydgoskim 95 klubów. Z tego 23 stanowiły kluby działające w Bydgoszczy – 22 przy filiach WiMBP (w tym trzy dla dzieci) i 1 - Dyskusyjny Klub Książki Mówionej dla dorosłych w Bibliotece Głównej WiMBP adresowany głównie do osób niewidomych i niedowidzących oraz od marca 2023 Dyskusyjny Klub Książki przy Bibliotece Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego. W bibliotekach samorządowych, merytorycznie podległych WiMBP w Bydgoszczy, działały 72 kluby, w tym 6 dla dzieci i 5 dla młodzieży. Łącznie w 459 wydarzeniach zorganizowanych w I półroczu 2023 w ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki wzięło udział 4040 osób. Informacje dotyczące form realizacji programu w naszym podregionie znajdują się na stronie:

<http://biblioteka.bydgoszcz.pl/dzialalnosc-dodatkowa/dkk/informacje-o-projekcie/>

Spotkania w klubach

W I półroczu 2023 w ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki odbyło się łącznie 449 klubowych spotkań, w których uczestniczyło 3520 osób. Niezmiennie większość z nich spotyka się raz w miesiącu, by porozmawiać o wspólnie przeczytanej książce i zaopatrzyć się w kolejny tytuł. Z wolna zwiększa się liczba klubów, które chcą spotykać się także w miesiącach wakacyjnych. Niektóre z klubów starają się uatrakcyjnić w jakich sposób swoje spotkania. Ciekawą inicjatywą było niewątpliwie poświęcone poezji spotkanie „Echo z dna serca”, jakie 22 marca 2023 r. zorganizował DKK działający przy Filii Miejskiej Biblioteki Publicznej w Sępólnie Krajeńskim, w ramach obchodów Światowego Dnia Poezji. Każdy przygotował wiersz, który chciał zaprezentować. W Roku Wisławy Szymborskiej nie można było pominąć jej twórczości. Z podziałem na role odczytano jej wiersz „Niektórzy lubią poezję”. Było też wspólne układanie dowcipnego tekstu z wycinków prasowych, zorganizowano loteryjkę, polegającą na losowaniu gadżetów z zabawnym opisem. 31 maja 2023 DKK z Paterka świętował 10-lecie działalności w Cafe Emilia w Nakle. Z tej okazji zaprezentowano wystawę fotograficzną dokumentującą klubowe spotkania. Każda z pań otrzymała jubileuszowe podziękowania, drobny upominek oraz

kubek z logo DKK przekazany przez WiMBP w Bydgoszczy. Obiad, kawę i deser sfinansowały klubowiczki.

DKK z Paterka – fot. archiwum Filii w Paterku

Warto też tutaj wspomnieć 1 rocznicę powstania DKK w Łochowie, założonego w lutym 2022 i prowadzonego przez panią Ewę Zappert, która zanim trafiła do Łochowa, pełniła funkcję moderatora DKK dla dzieci przy Filii nr 19 bydgoskiej WiMBP.

Patrząc z perspektywy lat na wybory czytelnicze klubowiczów, przyznać trzeba, że wynikają one ze stałej obserwacji rynku wydawniczego oraz tego, co przynoszą media. Nowym odkryciem jest z pewnością Barbara Wysoczańska. W 2022 roku pojawiła się w klubach jej powieść *Siła kobiet*, a w 2023 – *Aktoreczka* i *Świat na nowo*. Za chwilę dołączy do nich *Cena wolności*, która miała swoją premierę z końcem października bieżącego roku. Przede wszystkim film „Johnny”, ale też zapewne niezwykle spotkanie autorskie z Patrykiem Galewskim bohaterem książki *Johnny* Macieja Kraszewskiego oraz filmu Daniela Jaroszka pod tym samym tytułem, wzbudziło spore zainteresowanie książką. Literaturę zagraniczną na liście najczęściej omawianych książek reprezentuje powieść amerykańska pt. *Dom Holendrów* pióra Ann Patchett, angielska powieść pt. *Grace, córka latarnika* Hazel Gaynor oraz powieść *Porzucona córka* włoskiej autorki Donatelli Di Pietrantonio. Jej kontynuacja *Opowieść siostr* również znajduje się w klubowym obiegu. W dalszym ciągu klubowicze chętnie sięgają po literaturę koreańską i japońską – tu prym wiedzie zbiór opowiadań zatytułowany *Zanim wystygnie kawa*.

Literatura faktu, do której zaliczamy reportaże, pamiętniki, dzienniki, biografie, wywiady stale znajduje swoich odbiorców. W czołówce znalazły

się: autobiograficzna *Matka Polka* Ann Applebaum, niezwykle ciekawa książka *Dziewczyna i uczone. Historia dwóch Rembrandtów z kolekcji Karoliny Lanckorońskiej* holenderskiej autorki Gerdien Verschoor. Stale pozostają też w czytaniu *Minuty. Reportaże o starości* Izy Klementowskiej.

Tak przedstawiały się w I półroczu wybory czytelnicze w klubach dla dorosłych, które dominują w podregionie bydgoskim.

Konkursy

Od lutego 2010 r. trwa nieprzerwanie internetowy konkurs „Klubowicze do klawiatur!” przeznaczony dla członków Dyskusyjnych Klubów Książki. W jego ramach wybierana jest najlepsza recenzja w danym miesiącu kalendarzowym, a na koniec roku – recenzja roku. Przedmiotem recenzji może być dowolna książka (literatura polska i obca, literatura faktu, literatura dziecięca i młodzieżowa itp.) czytana i omawiana w Dyskusyjnym Klubie Książki. Konkurs trwa od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku. Prace oceniane są w dwóch kategoriach wiekowych: do 15 roku życia i od 16 roku wzwyż. Recenzje, przeznaczone na konkurs, należy przesłać drogą elektroniczną do koordynatora regionalnego, który przesyła je następnie do Instytutu Książki.

4 sierpnia 2023 Instytut Książki opublikował wyniki konkursu na recenzję za czerwiec. Jedną z dwóch laureatek została Anna Spychaj z @double.bookspresso – członkini Dyskusyjnego Klubu Książki działającego przy Filii nr 5 dla dorosłych i dla dzieci Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy, która zrecenzowała powieść Ann Patchett pt. *Dom Holendrów*. Ta amerykańska powieść, wprowadzona na listę klubowych lektur w 2021 roku, cały czas cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem klubowiczów podregionu bydgoskiego.

Spotkania autorskie

W ramach projektu Dyskusyjne Kluby Książki zorganizowanych zostało w podregionie bydgoskim 9 spotkań autorskich. Cykl zainicjowały kwietniowe spotkania: w Filii nr 11 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy z podróżnikiem Robertem Gondkiem oraz w Solcu Kujawskim z Marią Magdaleną Trzaskowską, wnuczką legendarnego prezydenta miasta Lwowa Zdzisława Marchwickiego, autorką wydanej w 2021 roku wspomnieniowej książki *Ziemianie w tyglu historii*. W maju z czytelnikami spotkali się kolejno: podróżnik Marek Kamiński w Mogilnie, autor powieści kryminalnych Przemysław Piotrowski w Łabiszynie, autorka powieści obyczajowych Sylwia Trojanowska w Filii nr 24 WiMBP Bydgoszczy, Barcinie i Gostycynie oraz Andrzej Meller w WiMBP w Bydgoszczy i w świeckiej MBP. Łącznie w spotkaniach autorskich zorganizowanych w pierwszym półroczu 2023 w ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki wzięło udział 450 osób.

Warsztaty

26 maja 2023 koordynator udał się na Międzynarodowe Targi Książki w Warszawie, w ramach których odbywał się Festiwal Literatury Koreańskiej, obejmujący m.in. warsztaty z kaligrafii koreańskiej oraz spotkania autorskie z autorami z Korei Południowej zorganizowany przez Centrum Kultury Koreańskiej w Polsce. Zainteresowanie było ogromne. Na spotkaniu z Won-Pyung Sohn, autorką światowego bestselleru noszącego tytuł *Almond*, które odbywało się w Sali Kisielewskiego w Pałacu Kultury i Nauki, zabrakło miejsc siedzących!

Spotkanie integracyjne bydgoskich Dyskusyjnych Klubów Książki dla dorosłych

28 czerwca 2022 odbyło się w Sali Odczytowej Biblioteki Głównej WiMBP pierwsze spotkanie integracyjne Dyskusyjnych Klubów Książki dla dorosłych działających w Bydgoszczy. Okazją do tego stała się wówczas 15. rocznica powstania trzech najstarszych klubów. Inicjatywa bardzo spodobała bydgoskim klubowiczom, a zatem w czerwcu 2023 roku zorganizowane zostało podobne spotkanie. Tym razem gościem specjalnym miała być Agnieszka Maciąg – modelka, blogerka, dziennikarka, aktorka, autorka książek. Z przyczyn od biblioteki niezależnych ten plan się nie powiódł. Zaproszenie przyjęła dr Paulina Smaszcz – dziennikarka, prezenterka telewizyjna, trenerka autoprezentacji i rozwoju osobistego, konsultantka biznesu, która promowała swoją książkę *Bądź Kobieta Petardą. Jak zająć się sobą i żyć świadomie* (premiera: maj, 2021).

Spotkanie z Pauliną Smaszcz w WiMBP w Bydgoszczy – fot. archiwum Biblioteki

Od ponad 18 lat szkoli indywidualnie przedstawicieli biznesu. Zajmuje się szkoleniem specjalistów medycznych. W ramach autorskiego cyklu

szkoleń i projektów #kobietapetarda, szkoli i prowadzi kobiety biznesu, kobiety powracające na rynek pracy, wspiera kobiece inicjatywy i start up'y oraz kobiety, które chcą dokonać zmian w życiu zawodowym i prywatnym. Stworzyła autorski projekt personal brandingowy dla kobiet (kompetencje biznesowe i kognitywne), BĄDŹ KOBIETĄ, KTÓRĄ CHCIAŁABYŚ SPOTKAĆ #ProjektPSK, projekt i cykl wywiadów KOBIETY PETARDY oraz Akademię Komunikacji i Public Relations Pauliny Smaszcz. Pracuje w dużych korporacjach, od ponad 25 lat pełniąc stanowisko eksperta komunikacji i public relations, budując międzynarodowe projekty strategiczne. Razem z zespołem zdobyła najbardziej prestiżowe nagrody w branży public relations. Jest specjalistką od strategii i sytuacji kryzysowych oraz budowania zespołów 360 stopni. W swojej książce *Mama i Tata to MY!* razem z najlepszymi specjalistami w Polsce obala mity na temat zdrowia i żywienia dzieci. Dziennikarce udało się złapać wspaniały kontakt z publicznością. W spotkaniu wzięło udział 60 osób. Jeśli środki na to pozwolą, to spotkania integracyjne bydgoskich klubów staną się imprezą cykliczną.

Promocja programu DKK

W I półroczu 2023 roku o programie mówiono i pisano w lokalnych mediach:

- <https://zajrzyjodobiblioteki.blogspot.com/2023/01/dyskusyjny-klub-ksiazki-przy-bibliotece.html>
- <https://biblioteka.ukw.edu.pl/dkk/>
- <https://expressbydgoski.pl/z-pasja-o-literaturze-dyskusyjne-kluby-ksiazki-w-bydgoszczy-zapraszaja-w-swoje-progi/ar/c13-17379647>
- <https://www.radiopik.pl/139.2.regionalny-punkt-widzenia>

telefon: 52 339 92 28, 506 200 530

e-mail:

Lucyna.Partyka@wimbp.bydgoszcz.pl

Institucja Kultury Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO-OŚWIATOWA W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH

powiatów: bydgoskiego, inowrocławskiego, mogileńskiego, nakielskiego,
śpoleńskiego, świeckiego, tucholskiego, żnińskiego.

STYCZEŃ

5.01. w **Filii nr 5 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** odbyło się spotkanie autorskie z Maciejem Cuske, reżyserem, scenarzystą i operatorem filmów dokumentalnych, zdobywcą Polskiej Nagrody Filmowej „Orzeł” za najlepszy film dokumentalny *Wieloryb z Lorino*. Spotkanie rozpoczęła projekcja nagrodzonego filmu, którego dopełnieniem stała się książka *Wieloryb z Lorino. Zapiski z końca świata*. To fascynująca opowieść o Czukotce, jednym z najbardziej niegościnnych miejsc na Ziemi, najdalej na północny wschód wysuniętym skrawku Rosji. Żyją tam ludzie, dla których jedynym sposobem na przetrwanie w tak trudnych warunkach są polowania na wieloryby. Dyskusji towarzyszyła wystawa ilustracji do książki autorstwa Krzysztofa Gawronkiewicza, rysownika, twórcy komiksów.

11.01. **Miejska Biblioteka Publiczna w Mogilnie** zorganizowała spotkanie z Pawłem Kaczorowskim, leśnikiem, ornitologiem, pasjonatem przyrodniczej fotografii. Prezentację multimedialną pt. „Barwy Kujaw i Ziemi Mogileńskiej” gość poświęcił ptakom, zwierzętom oraz krajobrazowi pogranicza Kujaw, Pałuk i Wielkopolski. Prelegent zwrócił uwagę na postępującą degradację środowiska spowodowaną działalnością człowieka, który bezrefleksyjnie podchodzi do otaczającego świata przyrody. Fotografie gościa stanowią znakomitą ilustrację książek, albumów, wydawnictw pokonkursowych i kalendarzy. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują publikacje: *Lasy Miradzkie. Z dziejów Nadleśnictwa Miradz* oraz *Strzelno – to wielka rzecz* autorstwa Mariana Przybylskiego, *Dęby Jana Pawła II* oraz *Rok w Lasach Kujawsko-Pomorskich, Barwy przyrody wielkich rzek Ziemi Lubuskiej* autorstwa Piotra Chary, a także opracowania *Łowiectwo* Henryka Okarmy i Andrzeja Tomka. Wystawę wielkoformatowych fotografii przyrody Pawła Kaczorowskiego można było oglądać w holu biblioteki.

12.01. w **Filii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** miał miejsce koncert kolęd i pastorałek. Gośćmi spotkania byli Switlana Pobereźniuk – skrzypce, Weronika Szada-Borzyszkowska – gitara i śpiew, Pavlo Podkopaiev – śpiew. Uczestnicy wspólnie wykonali świąteczne utwory w języku polskim i ukraińskim.

14.01. w **Filii nr 21 dla dorosłych WiMBP w Bydgoszczy** odbył się koncert kolęd z cyklu „Muzyka między książkami”. Gośćmi muzycznego spotkania byli Kamila Łaszczevska – wokół, Łukasz Urbaniak – piano oraz

młodzi artyści. W repertuarze znalazły się tradycyjne kolędy, m.in. *Wśród nocnej ciszy*, *Dzisiaj w Betlejem*, a także popularne świąteczne piosenki.

16.01. **Miejską Bibliotekę Publiczną w Mogilnie** odwiedziła Natalia Mileszyk, podróżniczka, na co dzień prawniczka zajmująca się nowymi technologiami i prawami użytkowników, związana z Fundacją Centrum Cyfrowe. W podróży interesują ją przede wszystkim ludzie oraz to, w jaki sposób świętują. Podczas spotkania z czytelnikami opowiedziała o swojej wyprawie do Pakistanu. Prelegentka uznała go za kraj bezpieczny i gościnny, ze szczególną atencją traktujący turystów. Podczas podróży miała okazję gościć w domach Pakistańczyków, uczestniczyć w ich świętach oraz wydarzeniach kulturalnych zarówno prywatnych jak i plenerowych.

19-31.01. **Biblioteka Główna WiMBP w Bydgoszczy** zaprezentowała wystawę pt. „Podróż w przeszłość” dotyczącą powrotu Bydgoszczy do macierzy w 1920 roku. W skład ekspozycji weszły fotografie, książki poświęcone odzyskaniu niepodległości w 1920 roku oraz fragmenty z *Dziennika Bydgoskiego* – gazety, która na bieżąco informowała mieszkańców o planowanych uroczystościach oraz nawoływała do okazywania radości i jednocześnie spokoju i rozwoju.

20.01. **Filia nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała wernisaż wystawy malarstwa Natalii Martyiashchenko z Ukrainy. Prace artystki inspirowane są głównie światem przyrody, odzwierciedlają również jej nastrój i przeżycia. Maluje farbami akrylowymi i akwarelami, używa także gwaszu.

20.01. gościem **Filii nr 15 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** była Renata Repińska, laureatka projektu „Rodzinni przewodnicy po Bydgoszczy. Razem poznajemy, odkrywamy i działamy”, nagrodzonego i współfinansowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Spotkanie poświęcono kultywowaniu rodzinnych pamiątek, których kolekcjonowanie pomaga zachować wspomnienia o dawnych czasach oraz pielęgnować pamięć o przodkach. Prelegentka opowiedziała o projekcie zrealizowanym w 2015 roku oraz zaprezentowała pamiątki z rodzinnego domu, wśród których znalazły się m.in. torebki, kapelusze, rękawiczki. Spotkaniu towarzyszyła, wchodząca w skład projektu, wystawa fotografii pt. „Retro spojrzenie na współczesną Bydgoszcz” prezentująca stroje z dawnych czasów na tle nowoczesnej Bydgoszczy.

20.01. gościem **Gminnej Biblioteki Publicznej w Rojewie** był Jacek Łapiński, pisarz, prawnik, nauczyciel, pasjonat psychologii pozytywnej, autor książek *Z uśmiechem Ci do twarzy*, *Dobry humor to lepsze życie*, *Dlaczego warto czytać?* oraz *Jak być lepszym?*

20.01. w **Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Więcborku** odbył się wernisaż wystawy materiałów historycznych pochodzących ze zbiorów Instytutu Pamięci Narodowej pt. „Należy stworzyć niepodległe państwo polskie (...) z wolnym dostępem do morza. Powrót Pomorza i Kujaw do Polski 1918-1920”. Wydarzenie zorganizowano z okazji 103. rocznicy powrotu Więcborka do Macierzy.

23.01. w **Filii nr 24 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbyły się zajęcia edukacyjne dla najmłodszych ph. „Podróż do krainy czarodziejskich słów”. Spotkanie poprowadziła Arleta Rojowska, dyplomowany nauczyciel i trener biblioterapii. Dzięki teatrykowi kamishibai, dzieci poznały bohaterów bajki *Gburkoludki już znają: proszę, dziękuję, przepraszam* autorstwa Barbary i Tomasza Piątkowskich. Pouczająca opowieść stała się okazją do dyskusji na temat znaczenia trzech magicznych słów mających wpływ na wzajemne relacje. Na zakończenie spotkania dzieci wykonały ordery Mistrza Życzliwości.

24.01. **Filia nr 19 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała zajęcia edukacyjne dla dzieci pt. „Fotografia przez lata” z okazji Światowego Dnia Środków Masowego Przekazu. Uczestnicy zapoznali się z krótką historią fotografii spisaną na podstawie książek: *Foto rady. Nie tylko dla nastolatków* K. H. Tobiasa oraz *Krótką historia jednego zdjęcia* Jakuba Kuzy. Dzieci dowiedziały się m.in. kiedy powstało pierwsze zdjęcie, czym były dagerotypy i kto je stworzył, a także jak rozwijała się fotografia kolorowa na przestrzeni lat. Na zakończenie wykonały kolaż ze zdjęć wyciętych z kolorowych gazet. Spotkaniu towarzyszyła wystawa starych aparatów prezentująca modele z lat 1934-2017, pochodzące m.in. z Francji, Stanów Zjednoczonych, Polski. Wśród nich znalazły się aparaty analogowe, cyfrowe oraz polaroidy.

25.01. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tucholi** miała miejsce promocja albumu *Tuchola. Polska znana i nieznaną*. Spotkanie połączono z wystawą zamieszczonych w publikacji fotografii Andrzeja Drelicha. Artysta opowiedział o swoich fotograficznych początkach, przygodach związanych z zakupem wymarzonego aparatu, fascynacji pracami Chrisa Niedenthala, a także pracy w gdańskim Radiu Plus i chojnickim radiu Weekend. Gośćmi spotkania byli także Tadeusz Kowalski, burmistrz Tucholi, z którego inicjatywy wydano album, tłumacze słowa wstępnego na język niemiecki - Maria Korytowska oraz język angielski – Paweł Pilarski, Mateusz Drelich. Oprawę muzyczną spotkania przygotował Tomasz Kotowski.

27.01. w **Rejonowej Bibliotece Publicznej w Szubinie** odbyło się spotkanie z podróżnikiem Szymonem Springerem, który opowiedział o swojej niezwykłej wyprawie na największy płaskowyż górski w Europie –

Hardangervidda w południowo-zachodniej Norwegii. Wspólnie z przyjacielem Mateuszem Michalskim wędrowali przez śnieżną pustynię, śladami Roalda Amundsena. 20.02. gościł w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Żninie**. 15.03. podróżnik odwiedził **Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy w Barcinie**.

LUTY

2.02. **Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną w Nakle** odwiedził Krzysztof Drozdowski, autor 25. książek historycznych oraz ponad 100. artykułów popularnonaukowych poświęconych Bydgoszczy, prezes Fundacji Historycznej im. Mariana Rejewskiego. Podczas spotkania zaprezentował publikację *Palili, mordowali, gwałcili. Zbrodnie Armii Czerwonej na Polakach 1920-1945*. W książce znajdują się relacje świadków, wspomnienia, a także zachowane w archiwach dokumenty ukazujące skalę tragedii, która dotknęła Polaków. 20.03. autor gościł w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Łabiszynie**. Pierwsze spotkanie, adresowane do seniorów, poświęcił sylwetce Mariana Rejewskiego, genialnego kryptologa. Drugie, skierowane do młodzieży, stało się okazją do dyskusji na temat losów Żołnierzy Wyklętych w naszym regionie.

2.02. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Świeciu** miały miejsce warsztaty tworzenia komiksu dla dzieci, poprowadzone przez Dawida Żurawskiego, autora komiksu *Kraina Pingwina* oraz rysownika komiksów *Świecie, Historia Mateusza*. Podczas spotkania uczestnicy zapoznali się z zasadami powstawania komiksu oraz technikami rysunku.

3.02. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Żninie** odbyły się warsztaty radiowe, które poprowadziła Anna Jarecka, dziennikarka Radia Żnin FM. Dzieci dowiedziały się, jak wygląda radio „od środka” oraz na czym polega praca dziennikarza. Atrakcją spotkania była możliwość pozdrowienia swoich najbliższych przez radiowy mikrofon.

6.02. **Miejska Biblioteka Publiczna w Mogilnie** zorganizowała spotkanie ph. „Katamaranem przez Karaiby”. Gościem był Przemysław Gołembowski, podróżnik, żeglarz, karawaningowiec, autor książki *Z radiem przez świat. Zbiór wspomnień i rad podróżnika krótkofalowca*. Spędził 18 lat w podróży, odwiedził z radiem 99 krajów.

7.02. **Filia nr 24 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** zrealizowała zajęcia edukacyjno-plastyczne dla najmłodszych pt. „Leporello z Układem Słonecznym”. Podczas spotkania dzieci zapoznały się z wiadomościami na temat planet krążących wokół Słońca, a następnie wykonały ilustrowaną książeczkę w formie harmonijki prezentującą Układ Słoneczny.

8.02. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tucholi** odbyło się spotkanie autorskie z dr. Markiem Sassem, połączone z promocją najnowszej książki *Gostycyn w okresie międzywojennym (1920-1939). Miejsce, mieszkańcy i Leonard Ogrzewalski*. Rozmowa, którą prowadził dr Paweł Redlarski, poświęcona była wybranym zagadnieniom z dziejów międzywojennego Gostycyna. Autor wyjaśnił, dlaczego taką ważną dla dziejów Gostycyna w okresie międzywojennym był kierownik szkoły Leonard Ogrzewalski. Opowiedział również o twórczości gostycyńskiego proboszcza ks. Pawła Nagórskiego. Rozmowa dotyczyła także różnych aspektów życia gostycyńskiej społeczności i ich specyfiki. Swoimi osobistymi refleksjami podzielił się także starosta tucholski Michał Mróz, mieszkaniec Gostycyna i wnuk przedwojennego sołtysa wsi. Spotkaniu towarzyszył występ Wiktorii Gilki, Ewy Talaśki i Adama Cymerysa. Uczestnicy wysłuchali, m.in. utworu autorstwa ks. Pawła Nagórskiego *Tam mój dom*, do którego muzykę skomponował Piotr Klimek.

9.02. **Filia nr 15 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** zrealizowała zajęcia edukacyjno-plastyczne dla dzieci pt. „Jak zostać średniowiecznym skrybą?”, zorganizowane w ramach cyklu „Tajemnice epoki Mikołaja Kopernika”. Dzięki prezentacji multimedialnej, uczestnicy dowiedzieli się kim był skryba, czym się zajmował oraz jak wyglądało jego stanowisko pracy. Poznali również style pisma średniowiecznego, rodzaje zdobień na oprawach ksiąg oraz elementy dekoracyjne wykonywane na kartach woluminów. Dzieci wykonały własne pióra oraz wcieliły się w rolę skryby wykonując ćwiczenia kaligraficzne. Najmłodszy zaprojektował także swoje ozdobne inicjały.

15.02. **Filia nr 12 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** przeprowadziła warsztaty dla seniorów pt. „Tak mało trzeba, aby stworzyć tak wiele”. Uczestniczki poznały nową technikę rękodziela artystycznego - haft diamentowy, będący połączeniem haftu krzyżkowego z malowaniem numerycznym na płótnie. Podczas kreatywnego spotkania powstała niepowtarzalna mozaika ułożona z akrylowych kryształków przyklejanych na płótnie według określonego schematu.

15.02. **Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy w Barcinie** odwiedzili barcińscy kajakarze, Bartosz Boliński i Marek Nowakowski. Podczas spotkania pt. „Kajakiem przez świat” opowiedzieli o swoich wyprawach, m.in. nad jezioro Como we Włoszech oraz położoną na Bałtyku wyspę Bornholm. Podróżnicy poruszyli również temat przygotowania kondycyjnego oraz sprzętu niezbędnego podczas podróży.

16.02. w **Bibliotece Publicznej w Solcu Kujawskim** odbyło się pierwsze spotkanie dla seniorów z cyklu „Zamyśleni”. W ramach cotygodniowych zajęć seniorzy poznają techniki i sposoby skutecznego

i efektywnego uczenia się różnych umiejętności. Dotyczy to przede wszystkim treningu pamięci i rozwijania szarych komórek. Tematem pierwszego spotkania było zapamiętywanie twarzy, imion i nazwisk. Ćwiczenia praktyczne objęły rozwiązywanie zagadek i łamigłówek logicznych.

17.02. **Filia nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała walentynkowe spotkanie poetycko-muzyczne pt. „Szeptem o miłości”. Nastrojowe wiersze zaprezentowały bydgoskie poetki: Aleksandra Brzozowska, Alina Rzepecka i Lucyna Siemińska. Całości dopełniła muzyka w wykonaniu Switlany Pobereźniuk, Małgorzaty Mówińskiej-Zyśk oraz Jana Kochanowskiego.

17.02-03.03. w **Bibliotece Głównej WiMBP w Bydgoszczy** zaprezentowano wystawę pt. „Biblioteka kręci się z Kopernikiem. 550. rocznica urodzin wielkiego astronoma (1473-1543). Na ekspozycji znalazły się materiały związane z toruńskim astronomem – od wydawnictw zwartych zapisów nutowych, grafik i kart pocztowych, po medale i plakaty filmowe. Bardzo ciekawym eksponatem była toruńska edycja faksymilowa pierwszego wydania norymberskiego z 1543 roku dzieła Mikołaja Kopernika *De revolutionibus orbium coelestium, libri VI*.

20.02. gościem **Miejskiej Biblioteki Publicznej w Mogilnie** była Anna Sawińska, autorka książek o Korei Południowej: *Przesłonięty uśmiech. O kobietach w Korei Południowej, W Korei. Zbiór esejów, Za rękę z Koreańczykiem*, a także bloga, podcastów i audycji radiowych. W 2002 roku zamieszkała w Korei, gdzie studiowała handel międzynarodowy i przez wiele lat pracowała dla koreańskich korporacji. Podczas spotkania z czytelnikami wygłosiła prelekcję poświęconą kulturze, życiu społecznemu oraz ciekawym miejscom Korei Południowej.

21.02. z okazji Międzynarodowego Dnia Języka Ojczystego, **Biblioteka Miejska w Inowrocławiu** zorganizowała warsztaty dla rodziców z logopedą Martą Nogajczyk ph. „Co z tą mową?”. Podczas spotkania omówiono kwestie związane z profilaktyką logopedyczną i wskazówki dotyczące ćwiczeń nad prawidłową wymową.

22.02. w **Gminnym Centrum Kultury i Biblioteki w Kcyni** odbyła się prelekcja Jacka Maćkowskiego, pt. „Huculszczyzna – Kraina Karpat Ukraińskich”. Miłośnikowi podróży, historii i kajakarstwa towarzyszyli Anna Zakrzewska, która przedstawiła ukraińskie wiersze oraz Norbert Kiszner prezentujący film z podróży na Ukrainę.

22.02. **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Łabiszynie** zorganizowała spotkanie autorskie z Pawłem Skuteckim, dziennikarzem,

autorem książki *Trzecia Rzesza i koncerny farmaceutyczne*. Zaprezentowany reportaż jest efektem dziennikarskiego śledztwa prowadzonego m.in. w archiwach i bibliotekach. Gość oparł się na procesach sądowych, a także wspomnieniach świadków zbrodni popełnionych w czasie II wojny światowej, na zlecenie niemieckich koncernów farmaceutycznych. Wiele uwagi poświęcił Potulicom, gdzie znajdował się najcięższy obóz koncentracyjny.

23.02. gościem **Filii nr 15 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** była podróżniczka Bożena Pawlak. Podczas spotkania opowiedziała 15-dniowej podróży do Nepalu. Celem był trekking do „Sanktuarium Annaputny” skalno-lodowego amfiteatru siedmio i ośmiotysięczników.

28.02. **Gminna Biblioteka Publiczna w Nowem** przy współpracy z Centrum Kultury „Zamek” oraz Stowarzyszeniem Polskie Zamki Gotyckie, zorganizowała konkurs wiedzy o Mikołaju Koperniku adresowany do uczniów szkół podstawowych z Nowego, Tryła i Rychławy. Zadaniem uczestników było rozwiązanie zadań z pięciu kategorii: astronomia, kartografia, medycyna, ekonomia, genealogia. Najlepsza okazała się drużyna ze Szkoły Podstawowej nr 2 im. Arkadego Fiedlera w Nowem, drugie miejsce zajęli uczniowie Publicznej Szkoły Podstawowej SPSK im. św. Jana Pawła II w Rychławie, natomiast trzecie miejsce zajęła drużyna ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Trylu. Wydarzenie poprzedziło rozstrzygnięcie konkursu plastycznego ph. „Portret Mikołaja Kopernika”. Jury przyznało trzy nagrody oraz pięć wyróżnień.

MARZEC

3.03. w **Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Więcborku** odbyło się spotkanie z Mirosławem Sprengerem, Kierownikiem Referatu Edukacji Narodowej Delegatury Instytutu Pamięci Narodowej w Bydgoszczy. Prelekcja gościa, skierowana do młodzieży, przybliżyła działania 5. Wileńskiej Brygady AK na Pomorzu oraz losy jej członków – Żołnierzy Wyklętych. Spotkanie zorganizowano z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. 20.03. gość odwiedził **Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy w Łabiszynie**.

7.03. gościem **Biblioteki Miejskiej w Inowrocławiu** był Michał Kempa, komik, dziennikarz radiowy i telewizyjny. Podczas spotkania autorskiego opowiedział o debiucie literackim *Ostatni rok lekkiego życia*.

8.03. **Miejska Biblioteka Publiczna w Mogilnie** gościła Katarzynę Zdanowicz, dziennikarkę, prezenterkę telewizyjną, autorkę książki *Zawsze*

mówi, że wróci. Podczas spotkania autorskiego opowiedziała o pracy nad publikacją będącą zapisem rozmów z żonami i partnerkami himalaistów.

8.03. **Miejska Biblioteka Publiczna w Tucholi** zorganizowała spotkanie literackie z okazji Dnia Kobiet. Gościem była tucholanka Wiesława Barbara Jendrzewska, poetka, autorka opowiadań, dziennikarka, animatorka kultury. Od ponad 40. lat mieszka i pracuje w Bydgoszczy, prowadzi Kawiarnię Literacką w Domu Kultury „Modraczek”. Spotkanie promujące zbiór opowiadań *Oblicza męskości* poprowadził Kazimierz Rink.

9.03. w **Filii nr 16 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszcz** odbyły się zajęcia edukacyjno-plastyczne pt. „Śladami młodej Wisławy Szymborskiej”, nawiązujące do 100. rocznicy urodzin poetki. Podczas spotkania dzieci obejrzały prezentację multimedialną poświęconą życiu i twórczości pisarki, a następnie na podstawie poznanych informacji wykonały mapy myśli. Powstały również kolaże wzorowane na „wyklejankach”, które poetka wysyłała do swoich przyjaciół.

9.03. gościem **Filii nr 19 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** była Monika Litwinow, autorka powieści *Za lasami* oraz jej kontynuacji *W gaju*. Podczas spotkania autorskiego opowiedziała o pracy nad debiutancką powieścią. Poruszyła także temat aktualnej sytuacji debiutantów na rynku wydawniczym oraz self-publishingu, czyli publikowaniu książek nakładem własnym autora.

9.03. w **Filii nr 24 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbyło się spotkanie z podróżnikiem Lechem Zagłobą-Zyglerelem. Podczas spotkania pt. „Emiraty Arabskie, jakich nie znamy” gość przedstawił relację z pobytu na Półwyspie Arabskim. Opowieści towarzyszyła prezentacja multimedialna.

10.03. **Filia nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała spotkanie muzyczne z okazji Dnia Kobiet. Popularne szlagiery wykonali artyści z zespołu Głos Struny: Anna Bielawska i Danuta Kapczyńska (wokal), Małgorzata Mówińska-Zyśk (skrzypce) oraz Jan Kochanowski (wokal, gitara).

10.03. w **Filii nr 15 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbył się koncert w wykonaniu artystów z klubu animacji kulturalnej „Pegaz”, działającego przy Kazimierzowskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku. Podczas muzycznego spotkania grupa wokalna Okazjonalni wystąpiła z programem pt. „Powróćmy jak za dawnych lat, w zaczarowany bajek świat”.

13.03. **Filia nr 17 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała spotkanie dla seniorów pt. „Nic dwa razy się nie zdarza”,

poświęcone twórczości Wisławy Szymborskiej, z okazji Światowego Dnia Poezji. Uczestniczki zapoznały się z biografią polskiej noblistki oraz zaprezentowały wybrane wiersze pochodzące z tomików *Widok z ziarenkiem piasku*, *Dwukropek*, *Wiersze wybrane*.

18.03. w **Bibliotece Publicznej w Solcu Kujawskim** odbyła się uroczysta inauguracja Solecckiej Grupy Poetyckiej „Hotel Słów”. Każdy z obecnych przeniósł się do epoki dwudziestolecia międzywojennego, kiedy to w murach Biblioteki znajdował się hotel i restauracja. Soleccka Grupa Poetycka „Hotel Słów” to inicjatywa, której celem jest jednoczenie poetów. Pierwszymi gośćmi „Hotelu Słów”, a jednocześnie jego założycielami zostali soleccy poeci: Grażyna Rochna-Woźniak, Anna Chwałek, Justyna Kubiak, Bogusława Matusiak, Magdalena Borkowska, Małgorzata Siemianowska, Mirosław Woźniak oraz Tomasz Dembowski. Uczestnicy wyjątkowego spotkania mieli okazję podziwiać prace plastyczne autorstwa Zoji Rochna-Woźniak, posłuchać muzyki w wykonaniu Marty Kubiak i Oli Kiełczewskiej oraz wziąć udział w warsztatach kaligrafii poprowadzonych przez Justynę Kubiak. Dopelnieniem uroczystości było podpisanie listu intencyjnego będącego jednocześnie listem założycielskim Solecckiej Grupy Poetyckiej „Hotel Słów”.

20.03. **Biblioteka Miejska w Inowrocławiu** zorganizowała zajęcia edukacyjne dla dzieci ph. „Indie w kolorach”, w ramach cyklu „Mały Wielki Świat. O kulturach dla najmłodszych”. Podczas spotkania uczestnicy poznali historię Tadž Mahal, dowiedzieli się dlaczego święte krowy są święte, rozpoznawali popularne w Indiach przyprawy, a także mieli okazję przywitać wiosnę kolorami Holi. Nie zabrakło także rekwizytów charakterystycznych dla indyjskiej kultury.

20.03. gościem **Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Żninie** był podróżnik Przemek Woźniak. Podczas spotkania ph. „Bułgaria, jakiej nie znacie” opowiedział m.in.: o miejscach rytualnych spotkań plemion trackich, twierdzach, świątyniach, górskich kapliczkach i monastyrach, bułgarskiej kuchni, rzemiośle oraz zwyczajach.

21.03. gościem **Filii nr 4 dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** była bydgoska poetka, eseistka, animatorka kultury, Helena Dobaczewska-Skonieczka. Podczas spotkania, zorganizowanego z okazji Światowego Dnia Poezji, pisarka zaprezentowała kilka utworów pochodzących z tomików *Migotanie słowa*, *Przedranne sny* oraz albumu *Wiersze z żywego drzewa*. Opowiedziała również o swoich podróżach, które stanowią główną inspirację dla jej twórczości. Uczestnicy mieli również okazję przedstawić własne interpretacje wybranych wierszy poetki.

21.03. w **Filii nr 24 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbyły się zajęcia literackie dla dorosłych pt. „Śmiechy, krzyki, limeryki”, z okazji Światowego Dnia Poezji. Głównym tematem spotkania stały się lepiej, czyli krótkie, groteskowe i nacechowane czarnym humorem wiersze. Ich cechą charakterystyczną jest to, że zaczynają się od słowa „lepiej”. Wynalezienie tej formy poetyckiej przypisuje się Wisławie Szymborskiej, z kolei nazwę wymyślił sekretarz noblistki Michał Rusinek. Uczestnicy, pod okiem poety Mirosława Sobańskiego, stworzyli oryginalne lepiej, których tematem przewodnim było słowo „biblioteka”.

21.03. gościem **Gminnej Biblioteki Publicznej w Sadkach** była Anna Sergott, historyk sztuki, kustosz w Muzeum Ziemi Krajeńskiej w Nakle. Podczas spotkania pt. „Wielkanoc na wsi, tradycja uświęcona” przybliżyła zwyczaje wsi krajeńskiej takie jak „Boże rany”, podkoziółek a także wywożenie żeńców. Gruntowne sprzątanie chałupy w Wielki Tydzień oraz pieczenie bab drożdżowych w Wielki Piątek było obowiązkowym zadaniem dla każdej gospodyni. Wykładowi towarzyszyła prezentacja multimedialna.

22.03. **Filia nr 3 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała głośne czytanie dla dorosłych pt. „W niepamiętaniu, w słów zaplątaniu, odnajdujemy smak słów pierwszych. Poznajemy labirynty wierszy Wisławy Szymborskiej”. Podczas spotkania z okazji Światowego Dnia Poezji, uczestniczki zaprezentowały ulubione wiersze noblistki, a następnie wzięły udział w dyskusji na temat interpretacji poezji.

22.03. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tucholi** odbył się wernisaż wystawy Ewy Grzeszczuk pt. „Rdzawki” połączony ze spotkaniem autorskim z Wiesławem Hawelko-Wizo. Twórcy pochodzą z Grudziądza. Ewa Grzeszczuk jest artystką wszechstronną, kuratorką wystaw w galerii klubu „Akcent”. Swoje pasje oraz zainteresowania dzieli pomiędzy twórczość plastyczną (grafika, rysunek, pastele), wokalną, próby aktorskie, fotografię. Na swoim koncie ma wiele wystaw indywidualnych i zbiorowych w kraju i za granicą. Pisze wiersze, reżyseruje i wykonuje monodramy. Zrealizowała również cykl fotografii pt. „RDZAWKI”, stanowiących dopełnienie książki *Haiku-Rdzawki*, której współautorem jest Wiesław Hawelko-Wizo. Poeta, z wykształcenia jest metalurgiem, a jego pasją jest literatura, kultura i sztuka. Dotychczas wydał drukiem m.in.: *Fiksum dyrdum czyli w podskokach po gminie, Słowa myślą kreślone, To było wczoraj, Grudziądz, jakim go widzę, Hawelczyzna*. Jego wiersze znalazły się w almanachach wydanych drukiem przez Grudziądzką Spółkę Literacką TRYNKA oraz Grudziądzką Grupę Literacko-Kulturalną „ŚWIT”.

23.03. w **Filii nr 21 dla dorosłych WiMBP w Bydgoszczy** odbyło się spotkanie autorskie z Aleksandrą Śmigielską, autorką thrillera

psychologicznego *Oszustka*. Autorka opowiedziała o swojej pracy twórczej, warsztatach literackich, a także o tym, co wspólnego ma praca weterynarza z pisaniem kryminału. Czytelnicy wzięli również udział w dyskusji na temat fabuły książki oraz jej bohaterów.

23.03. gościem **Filii nr 19 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** była bydgoska autorka tworząca pod pseudonimem Camille O’Naill. W swoim dorobku ma trzy powieści: *Sucinum*, *Tajemnica bursztynowego szlaku*, *Korona cienia* oraz jej kontynuację *Cień Mroku*. Ta ostatnia stała się tematem dyskusji. Autorka opowiedziała również o swojej twórczości oraz o doświadczeniu, które zdobyła przy pisaniu kolejnych tytułów. Podzieliła się także swoimi planami na przyszłość.

23-26.03. w ramach Weekendu z Kulturą, **Gminna Biblioteka Publiczna w Nowem** zorganizowała cykl wydarzeń, wśród których znalazły się: wystawa pt. „Fotografia reporterska – Jakub Steinborn”, monodram Sebastiana Frodymy *Syn Chama*, bajkowy poranek z Reksiem oraz Bolkiem i Lolkiem, mobilna gra terenowa *West Game Challenge*, przedstawienie teatralne *O kozie rogaty i Rysownik*, spotkanie z podróżnikami Anetą i Andrzejem Piotrowiczami ph. „Armenia – kolebka chrześcijaństwa”.

24.03. w **Filii nr 21 dla dorosłych WiMBP w Bydgoszczy** miały miejsce warsztaty interpretacji poezji dla dorosłych i młodzieży, zorganizowane w ramach cyklu „Niektórzy lubią poezję”. Gościem była Kamila Łaszczewska, wokalistka i trener wokalny, absolwentka wydziałów Wokalno-Aktorskich akademii muzycznych w Bydgoszczy oraz Łodzi. Podczas spotkania uczestnicy zapoznali się z biografią Wisławy Szymborskiej, a następnie przystąpili do interpretacji wybranych utworów poetki: *Nic dwa razy*, *Pierwsza fotografia Hitlera*, *Wczesna godzina*.

25.03. **Filia nr 5 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała zajęcia literacko-plastyczne dla młodzieży z okazji Światowego Dnia Czytania Tolkiena. Podczas spotkania uczestnicy poznali ciekawostki dotyczące życia pisarza, a następnie wzięli udział w dyskusji na temat jego twórczości. Stworzyli także model domu Bilba Bagginsa, głównego bohatera powieści *Hobbit, czyli tam i z powrotem*. Spotkaniu towarzyszyła prezentacja multimedialna poświęcona postaciom literackim z powieści J.R.R. Tolkiena.

25.03. **Biblioteka Miejska w Inowrocławiu** gościła aktorkę Joannę Brodzik. Podczas spotkania autorskiego zaprezentowała książkę *Umami. Opowieści i przepisy*, poświęconą m.in. niezapomnianym smakom dzieciństwa. Opowiedziała o swoich inspiracjach oraz podzieliła się osobistymi doświadczeniami i historiami z życia.

27.03. w **Filii nr 19 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbyły się zajęcia edukacyjne z okazji Międzynarodowego Dnia Teatru, skierowane do dzieci z Kujawsko-Pomorskiego Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego Nr 1 im. L. Braille'a w Bydgoszczy. Podczas spotkania pt. „Co skrywa kurtyna?”, uczestnicy poznali podstawowe pojęcia związane z teatrem oraz rodzaje sztuk teatralnych. Wysłuchali fragmentów książki *Kocia Szajka i duchy w teatrze* Agaty Romaniuk, a następnie porozmawiali o tym, jaka historię chcieliby zobaczyć na scenie. Na zakończenie, przy użyciu m.in. serwetek, wełny, papierowych rolek, wykonali kolorowe pacynki.

27.03. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Mogilnie** gościł Krzysztof Malaka, podróżnik, autor wielu artykułów m.in. dla portalu „Re-portal” i czasopisma *Płyń POD PRĄD*. Od kilku lat główny prowadzący vloga podróżniczego „Krisu Autostopowicz” oraz redaktor naczelny portalu „Krisu Autostopowicz”. Podczas spotkania z czytelnikami wygłosił prelekcję pt. „Autostopem przez Australię”.

28.03. w **Filii nr 4 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbyła się prelekcja pt. „Karpackie co nieco”. Gościem spotkania adresowanego do dorosłych była Marzenna Wojnarowicz-Trojanowska, która opowiedziała o atrakcjach turystycznych i walorach przyrodniczych Karpat. Spotkanie zorganizowano przy współpracy z Domem Pomocy Środowiskowej nr 1 w Bydgoszczy.

29.03. w **Gminnej Bibliotece Publicznej w Lnianie** odbyło się spotkanie autorskie z Jerzym Franke, autorem książki *Mukrz i ród Kulczyka w Cisowej krainie Borów Tucholskich*.

30.03. w **Bibliotece Głównej WiMBP w Bydgoszczy** miało miejsce spotkanie autorskie z Ryszardem Ćwirlejem, dziennikarzem, pisarzem i wykładowcą na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, autorem powieści kryminalnych, twórcą nowego gatunku literackiego – powieści neomilicyjnej. Stworzył powieściowe cykle kryminalne: PRL-owski „milicyjny” i przedwojenny „policyjny”.

30.03. gościem **Filii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** była Lucyna Siemińska, bydgoska poetka, autorka tomików wierszy: *Bliżej* (2006); *Latawcom nie potrzeba skrzydeł* (2007); *Pryzmaty myśli* (2008); *Niebo nad słonecznikami* (2009); *Ucieczka w sen* (2011); *Wspomnienie o błogosławionym ks. Jerzym Popiełuszce - wierszem* (2015); *Dogonić chwilę* (2015); *Ulice miasta* (2017). Spotkanie promujące zbiór opowiadań *Wychodzenie z ram*, poprowadziła Alina Rzepecka. Oprawę muzyczną zapewniła skrzypaczka Switlana Pobereźniuk.

30.03. z okazji 550. rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika, **Rejonowa Biblioteka Publiczna w Szubinie** zorganizowała miejsko-gminny konkurs plastyczny dla dzieci pt. „Niebo Kopernika”. Wzięli w nim udział uczniowie szkół podstawowych oraz świetlicy terapeutycznej w Szubinie. Nadesłano 106 prac, z których 20 otrzymało nagrody. Wszystkie prace zostały zaprezentowane na wystawie. Ekspozycję można było oglądać do 10 maja 2023 roku.

31.03. w **Filii nr 16 z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbyła się Noc z Andersenem. Spotkanie rozpoczęło się od występu magika Mateusza, który zaprezentował szereg magicznych sztuczek i iluzji. Niezwykłą atrakcją okazał się widowiskowy pokaz świetlny przedstawiający wybrane baśnie Hansa Christiana Andersena. Dzieci wysłuchały baśni *Calineczka*, a następnie wspólnie odtworzyły przebieg wydarzeń. Podczas zajęć plastycznych wykonały pudełka do lektury, w których umieściły bohaterów omawianej baśni. Nie zabrakło także urodzinowego tortu oraz życzeń. Dopełnieniem spotkania był wernisaż wystawy prac plastycznych nagrodzonych w konkursie pt. „Sny Andersena - ilustracja do baśni Hansa Christiana Andersena”, adresowanym do uczniów klas I-III szkoły podstawowej. Podczas uroczystości wręczono nagrody i wyróżnienia.

31.03. **Rejonową Bibliotekę Publiczną w Szubinie** odwiedził podróżnik amator, Grzegorz Wróblewski. Podczas spotkania zaprezentował atrakcje półwyspu Synaj. Opowiedział również o Zatoce Akaba i rafie koralowej w Morzu Czerwonym.

KWIECIEŃ

12.04, 20.04. oraz 4.05. **Filia nr 5 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała spotkanie autorskie z Jackiem Kujawą, autorem książki *Witaj, cukrzyco!. Rok z życia taty młodego cukrzyka*. To rodzaj pamiętnika połączonego z poradnikiem dla cukrzyków. Podczas spotkania skierowanego do uczniów szkoły podstawowej, gość opowiedział o chorobie, z którą przyszło żyć jego rodzinie oraz o procesie powstawania i wydawania książki metodą self-publishing.

14.04. w **Filii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** odbył się wernisaż wystawy linorytów i drzeworytów pt. „Zapiski codzienności”. Gościem spotkania był artysta Dawid Andrzej Ławicki, absolwent kierunku Grafika na Wydziale Sztuk Pięknych UMK w Toruniu, doktorant w Szkole Doktorskiej Artium Humaniorum na UMK w Toruniu. W swoim projekcie artystycznym skupia się na uzyskaniu grafiki o cechach druku wklęsłego i wypukłego, przy wykorzystaniu sklejk jako matrycy

graficznej. Artysta tworzy głównie w technice drzeworytu, ale także eksperymentuje z takimi technikami jak: wklęsłodruk, kolografia, linoryt i mokulito. Zajmuje się również fotografią otworkową oraz malarstwem. Podczas spotkania artysta zaprezentował prace wykonane w technice linorytu i drzeworytu.

14.04. w **Bibliotece Miejskiej w Inowrocławiu** miały miejsce dwa spotkania z sędzią Anną Marią Wesołowską skierowane do młodzieży i dorosłych. Uczestnicy wysłuchali wiadomości na temat zagrożeń, na jakie mogą być narażeni młodzi ludzie, profilaktyki, a także roli edukacji prawnej w życiu każdego człowieka. Nie zabrakło również pytań o udział w programie telewizyjnym.

14.04. **Miejsko-Gminna Biblioteka Powiatowa w Więcborku** gościła Magdalenę Brzezińską, podróżniczkę, miłośniczkę subkontynentu indyjskiego, autorkę bloga „Rajzefiber”. Podróżuje na własną rękę, często w pojedynkę lub przy wsparciu miejscowych przyjaciół. Odwiedziła Sri Lankę, dwukrotnie Pakistan, zaś w Indiach była aż 11 razy. Podczas spotkania ph. „Magia północno-wschodnich Indii” opowiedziała o dwóch stanach Meghalaya i Nagaland, położonych w północno-wschodnich Indiach. Przybliżyła różnorodność kulturową, etniczną i językową plemion Konyak, Pochury, Chakhesang, Khiamniungan.

14.04. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tucholi** odbyła się prezentacja debiutanckiej powieści *Homo deus* autorstwa Damiana Banacha, ucznia Technikum Leśnego im. A. Loreta w Tucholi. Gość opowiedział m.in. o pracy nad książką, swoich zainteresowaniach filozofią, która miała istotny wpływ na przedstawioną historię. Spotkanie poprowadziła polonistka Katarzyna Umińska.

17.04. w **Filii nr 17 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** odbyło się spotkanie dla seniorów ph. „Bydgoszcz wczoraj i dziś”. Zaprezentowana kolekcja *Gazety Pomorskiej* zawierająca unikatowe fotografie miejsc i budynków, stała się okazją do dyskusji na temat zmian jakie zaszły w mieście z biegiem lat. Szczególną uwagę poświęcono nieistniejącym już obiektom, m.in. Teatrowi Miejskiemu przy Placu Teatralnym, Synagodze mieszczącej się w narożniku ulic Wały Jagiellońskie i Jana Kazimierza, rozebranej w latach 1939-1940. Spotkaniu towarzyszyła również wystawa albumów fotograficznych oraz przewodników turystyczno-kulturalnych poświęconych Bydgoszczy. Spotkanie odbyło się z okazji 677. rocznicy urodzin Bydgoszczy.

17.04. **Rejonowa Biblioteka Publiczna w Szubinie** gościła prof. Roberta Gawłowskiego, autora książki *Jestem tym, który rozszyfrował Enigmę. Nieznana historia Mariana Rejewskiego*. To pasjonująca opowieść

o wspaniałym Polaku na tle ciekawie zarysowanej historii okresu międzywojennego i powojennego naszego regionu, ze szczególnym uwzględnieniem Bydgoszczy.

18.04. w **Filii nr 4 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** miał miejsce Konkurs Pięknego Czytania zorganizowany z okazji Międzynarodowego Dnia Czytania Tolkiena. Podczas spotkania 12. uczniów klasy I z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 2 w Bydgoszczy zaprezentowało wybrane wiersze pochodzące ze zbioru *Tolkien dzieciom* pod redakcją Mirosława Grabowskiego. Jury w składzie: instruktor teatralny Krystyna Wulert oraz poeta i prozaik Jarosław Stanisław Jackiewicz, przyznało trzy nagrody i wyróżnienie. W ramach spotkania odbyła się również lekcja poświęcona poprawnej interpretacji oraz poprawnemu czytaniu tekstu.

18.04. w **Filii nr 13 dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** miały miejsce zajęcia edukacyjno-plastyczne pt. „Kiedyś to się budowało. Cegły z duszą, czyli bydgoskie kamienice mają swoje tajemnice”. Podczas spotkania z okazji 677. rocznicy urodzin Bydgoszczy, dzieci wysłuchały opowieści o bydgoskich kamienicach, które zaczęły powstawać u schyłku XIX wieku. Ponad 60 z nich zaprojektował wybitny bydgoski budowniczy Józef Świąćicki. Głównie czerpał z form renesansowych, manierystycznych i barokowych. Dla upamiętnienia osiągnięć architekta powstał mural z jego wizerunkiem przy ul. Cieszkowskiego, gdzie mieszkał. Dzieci, zainspirowane pracą projektanta zabytkowych kamienic, stworzyły własne modele pięknie zdobionych kamieniczek.

20.04. w **Bibliotece Głównej WiMBP w Bydgoszczy** gościła Andrzej Korniluka, zasłużonego esperantystę, wieloletniego członka Polskiego Związku Esperantystów. Z okazji 115. rocznicy powołania Polskiego Związku Esperantystów wygłosił prelekcję przybliżającą historię ruchu esperanto w Bydgoszczy. Spotkaniu towarzyszyła wystawa pt. „Historia ruchu esperanckiego w Bydgoszczy (1908-2023)”.

20.04. w **Filii nr 4 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbyły się zajęcia literacko-plastyczne dla najmłodszych pt. „Wyjątkowy tort na 677. urodziny Bydgoszczy”. Podczas spotkania dzieci wzięły udział w dyskusji na temat symboli związanych z miastem, a następnie wysłuchały opowieści *Byd i Gost* Maksymiliana Barta-Kozłowskiego oraz *Legandy o Mistrzu Twardowskim* Joanny Konwalskiej-Rony. W części warsztatowej najmłodszy wspólnie z rodzicami stworzyli projekt urodzinowego tortu. Ozdobiono go charakterystycznymi symbolami oraz zabytkowymi budowlami.

20.04. w **Filii nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbyło się spotkanie autorskie z Małgorzatą Grosman, autorką powieści historyczno-kryminalnych *Mord na Zimnych Wodach* i *Horoskop zbrodni*, zbioru opowiadań *Ostromecko w opowiadaniach*, książki o bydgoszczankach z dwudziestolecia międzywojennego *Bydgoszcz jest kobietą* oraz publikacji o życiu kulturalnym Bydgoszczy *Bydgoski firtel, czyli kultura międzywojnia*. Ta ostatnia stała się tematem spotkania z czytelnikami. Autorka opowiedziała również o wydanym niedawno *Wybiórczym planie miasta*, publikacji książkowej z planem miasta, ukazującej różne sposoby upamiętnienia kobiet w Bydgoszczy: ulice, ronda i skwery, których patronkami są kobiety, pomniki, rzeźby, tablice pamiątkowe i murale przypominające o kobietach.

20.04. w **Filia nr 24 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** gościła podróżnika Lecha Zagłobę-Zyglera, który przybliżył historię, kulturę oraz malownicze krajobrazy Sri Lanki, której nazwa w sanskrycie oznacza „Olśniewający kraj”. Znana także pod nazwą Cejlonu, wyspa zasłynęła z kamieni szlachetnych oraz doskonałej herbaty. Podczas spotkania gość zabrał czytelników na wirtualną wędrówkę po pełnej różnorodności wyspie: majestatycznych górach, pierwotnej dżungli, najpiękniejszych parkach narodowych, rajskich plażach, plantacjach herbacianych krzewów, buddyjskich świątyniach.

20.04. w **Bibliotece Miejskiej w Inowrocławiu** miało miejsce spotkanie autorskie z Beatą Sabałą-Zielińską, dziennikarką, reporterką, autorką książek o tematyce górskiej: *TOPR. Żeby inni mogli przeżyć*, *TOPR 2. Nie każdy wróci*, *Pięć Stawów. Dom bez adresu*. Rozmowę poświęcono twórczości gościa oraz stereotypom dotyczącymi mieszkańców Podhala. Spotkanie zorganizowano z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich.

21.04. gościem **Filii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** była poetka, eseistka, animatorka kultury Helena Dobaczewska-Skonieczka. Dotychczas opublikowała dziesięć tomików poetyckich. Podczas spotkania p. „Wiosenne migotanie słowa” poetka zaprezentowała wiersze poświęcone wiosnie oraz wybrane utwory pochodzące z kilku autorskich tomików. Podzieliła się również osobistymi wspomnieniami dotyczącymi rodziny, a w szczególności dziadka Włodzimierza Korsaka, którego rysunki i wiersze przedstawiła publiczności. Oprawę muzyczną zapewniła skrzypaczka Switlana Pobereźniuk.

22.04. z okazji Dnia Ziemi, w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy Barcin** miała miejsce konferencja zorganizowana przy współpracy ze Stowarzyszeniem Ekologicznym z siedzibą w Barcinie oraz lokalnym zakładem przemysłowym Lafarge Kujawy. Wśród zaproszonych gości

znaleźli się wykładowcy związani z Wydziałem Biologicznym Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu: prof. Juliana Chmiela, która wygłosiła prelekcję dotyczącą ciekawostek z historii klimatu, przyrody i polityki oraz dr Michał Kupczyk, który opowiedział o życiu i zwyczajach pszczół na przykładzie swojej pasieki. Podczas spotkania dzieci z kl. V Szkoły Podstawowej nr 2 w Barcinie zaprezentowały wiersze o tematyce ekologicznej. Spotkaniu towarzyszył występ wokalistki Ludmiły Małeckiej oraz pianisty Artura Grudzińskiego, którzy wykonali utwory nawiązujące do świata przyrody.

25.04. **Filia nr 11 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** gościła podróżnika Roberta Gondka, autora albumu fotograficznego *W drodze na najwyższe szczyty Afryki*, ebooka *Poradnik przed podróżą do Afryki – Tanzania, Kenia*. Podczas spotkania z czytelnikami opowiedział o podróży do Ekwadoru i na Wyspy Żółwie. Relacji towarzyszył pokaz unikatowych zdjęć przedstawiających niesamowitą przyrodę jednego z najbardziej zróżnicowanych krajów Ameryki Południowej. Spotkanie odbyło się w ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki.

26.04. **Filia nr 7 dla dorosłych i dla dzieci oraz Filia nr 31 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowały grę miejską dla dzieci na terenie Starego Kanału Bydgoskiego. Uczestnicy wyruszyli na poszukiwania informacji na temat Bydgoszczy i jej historii. Wśród zadań znalazły się m.in.: odnalezienie herbu miasta, ułożenie w odpowiedniej kolejności barw na fładze, rozwiązanie zagadki związanej z ustanowieniem praw miejskich, rozszyfrowanie znaczenia wyrazów pochodzących z gwary bydgoskiej, kodowanie. Na zakończenie, z liter otrzymanych po rozwiązaniu każdego zadania, dzieci ułożyły napis „Bydgoszcz”. Spotkanie odbyło się z okazji 677. rocznicy urodzin Bydgoszczy.

26.04. gośćmi **Rejonowej Biblioteki Publicznej w Szubinie** byli podróżnicy Karolina i Aleksander Klaja. Podczas spotkania opowiedzieli o swojej podróży rowerem do Singapuru. Wyruszyli z Wągrowca, a na trasie znalazły się m.in.: Ukraina, Rosja, Kazachstan, Mongolia, Chiny, Japonia, Korea, Wietnam, Laos, Tajlandia. Przejechali przez 16 krajów, w ciągu 14 miesięcy. Swoje przeżycia utrwalili w książce *Tandemem do Singapuru. Dziennik z podróży*.

27.04. gościem **Filii nr 4 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** była Wiesława Barbara Jendrzewska, bydgoska poetka, autorka zbiorów poezji: *Dotyk, Noc rudych traw, Salto, W kołodowy czas...*, *Tyle, Studium dłoni* oraz prozy: *Z kobietą na półpiętrze, e-book. Mężczyzna na piętrze, Oblicza męskości*. Tematem spotkania autorskiego była najnowsza jej publikacja *Oblicza męskości*. Rozmowę z pisarką poprowadziła Lucyna Siemińska.

27.04. pod honorowym patronatem Burmistrza Barcina, w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Barcinie** odbyła się XIX edycja międzyszkolnego konkursu wiedzy o gminie z elementami wiedzy o powiecie pt. „Barcin Moje Miasto – Moja Mała Ojczyzna”. Wzięli w nim udział uczniowie szkół podstawowych z Barcina, Mamlicza i Piechcina oraz LO z Barcina. Podzieleni na drużyny uczestnicy rozwiązywali test składający się z pytań dotyczących historii gminy Barcin, spraw samorządowych, życia kulturalnego gminy Barcin i powiatu żnińskiego. Jury przyznało trzy nagrody: I miejsce zajęła drużyna z Liceum Ogólnokształcącego w Barcinie; II miejsce przyznano uczniom ze Szkoły Podstawowej w Barcinie; III miejsce zajęła drużyna ze Szkoły Podstawowej w Mamliczu.

27.04. w **Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Gniewkowie** odbyły się dwa spektakle edukacyjne Teatru „Maska”. Pierwszy pt. „Nick – Victoria”, skierowany do uczniów klas V i VI szkoły podstawowej, poświęcono skutkom uzależnienia od Internetu i zagrożeniom w sieci. Drugi pt. „Laboratorium życia”, adresowany do uczniów klas VIII szkoły podstawowej poruszył problem zażywania narkotyków oraz picia alkoholu.

27.04. gościem **Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nakle** był Robert Gondek, podróżnik, fotograf i miłośnik Afryki. Zdobywca wyróżnienia w kategorii WYCZYŃ ROKU 2016 podczas Kolosów - największego festiwalu podróżniczego w Polsce. Podczas spotkania pt. „Gabon, Sao Tome – góry, goryle, szympansy, mandryle”, opowiedział o wyprawie do Gabonu i na Wyspy Św. Tomasza, zorganizowanej w ramach piątego etapu projektu „W drodze na najwyższe szczyty Afryki”, którego celem jest zdobycie najwyższych szczytów w każdym afrykańskim kraju.

28.04. **Miejska Biblioteka w Inowrocławiu** zorganizowała dwa spotkania dla dzieci z okazji Dnia Ziemi. Gościem pierwszego była Dorota Sajbor z Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia, która przybliżyła ciekawostki o drzewach, będących domem i schronieniem dla wielu gatunków zwierząt. Kolejne spotkanie poprowadził bazarz Szymon Góralczyk, który opowiedział najmłodszym o mądrości płynącej z drzew, historiach z morałem i leśnych tajemnicach. Zabrał uczestników w podróż do świata pełnego baśni, gdzie rośliny i zwierzęta czują, mówią i słyszą.

MAJ

4.05. **Filia nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała zajęcia edukacyjne dla dorosłych pt. „Wizerunek w sieci”. Uczestnicy wzięli udział w dyskusji na temat zmian publicznych wizerunków na przestrzeni stu lat, a następnie przeanalizowali zdjęcia umieszczone na profilach osób publicznych. Stworzyli również wizerunek postaci fikcyjnej z uwzględnieniem zagrożeń, jakie mogą płynąć

z udostępniania zbyt wielu prywatnych informacji na swój temat. Spotkanie odbyło się w ramach akcji Tydzień z Internetem promującej rozwój umiejętności cyfrowych, korzystanie z narzędzi i zasobów świata cyfrowego.

8.05. w **Filii nr 16 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbył się występ Zespołu Teatralno-Kabaretowego „Galimatias”. Podczas spotkania, zorganizowanego z okazji Tygodnia Bibliotek 2023, zaprezentowano program satyryczny pt. „Potyczki Wenus z Marsem”.

8.05. z okazji Tygodnia Bibliotek 2023, **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Barcinie** zorganizowała spotkanie z Marcinem Kozłem, autorem książek dla dzieci i młodzieży, m.in.: serii książeczek dla najmłodszych czytelników *Pogoda dla puchaczy*, serii *Wombat Maksymilian* oraz serii *Detektywi na kółkach*, z której pochodzi powieść *Skrzynia Władcy Piorunów* będąca lekturą uzupełniającą dla klas 4-6 szkoły podstawowej. To pełna szyfrów i zagadek powieść kryminalna nawiązująca do życia i działalności wielkiego naukowca Nikoli Tesli. Podczas spotkania z młodzieżą, pisarz opowiedział o swojej twórczości, a także zaprezentował wynalazek Tesli – szklaną kulę plazmową, wewnątrz której tworzą się wyładowania elektryczne.

8.05. w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Barcinie** odbyło się spotkanie z Dawidem Burdelakiem poświęcone zespołowi The Beatles. Gość przybliżył historię grupy, przedstawił fakty z życia i twórczości sławnych muzyków.

8.05. gościem **Biblioteki Miejskiej w Inowrocławiu** była aktorka Maria Pakulnis. Podczas spotkania z czytelnikami opowiedziała o swoich pierwszych rolach w filmie oraz trudach wymagającego zawodu aktora. Wspominała wspinała współpracę z reżyserem Krzysztofem Kieślowskim. Publiczność miała okazję posłuchać jak ważne i wartościowe przesłanie płynie z filmu *Johnny*. Za drugoplanową rolę kobiecą w tym filmie aktorka otrzymała „Orła” – Polską Nagrodę Filmową. Spotkanie zorganizowane w ramach Tygodnia Bibliotek 2023, poprowadził krytyk filmowy i teatralny Łukasz Maciejewski.

8.05. z okazji Dnia Bibliotekarza, **Gminne Centrum Kultury i Biblioteki w Kcyni** zorganizowało spotkanie autorskie z Małgorzatą Grosman, autorką powieści historyczno-kryminalnych *Mord na Zimnych Wodach* i *Horoskop zbrodni*, zbioru opowiadań *Ostromiecko w opowiadaniach*, publikacji o życiu kulturalnym Bydgoszczy *Bydgoski firtel, czyli kultura międzywojnia* oraz książki o bydgoszczankach z dwudziestolecia międzywojennego *Bydgoszcz jest kobietą*. Ta ostatnia stała

się tematem spotkania, podczas którego pisarka opowiedziała o genezie powstania oraz pracy nad publikacją.

9.05. gościem **Filii nr 24 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** była Sylwia Trojanowska, autorka książek i sztuk teatralnych. Spotkanie autorskie zorganizowane w ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki, poświęcono powieściom *Łabędź*, której akcja toczy się m.in. w dzielnicy Fordon oraz jej kontynuacji *Zona nazisty*. Pisarka opowiedziała o tym, jak powstają jej książki, których bohaterów lubi najbardziej i jakie emocje towarzyszą jej podczas pracy twórczej. Spotkaniu towarzyszył spacer po małej ojczyźnie głównej bohaterki powieści *Łabędź*. Przewodnikiem po Starym Fordonie był Damian Amon Rączka. Dzięki jego wiedzy, doświadczeniu i poczuciu humoru, spacerowicze mogli lepiej poznać zabytki i miejsca związane z akcją powieści. W towarzystwie autorki obejrzeni m.in. dawny rynek miejski i fordońską synagogę, a także wysłuchali wielu ciekawostek i anegdot na temat historii Fordonu. Spotkanie odbyło się z okazji Tygodnia Bibliotek 2023.

9.05. z okazji Tygodnia Bibliotek, gościem **Miejskiej Biblioteki Publicznej w Świeciu** była Margota Kott, pisarka, stypendystka Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, a także członkini Towarzystwa Naukowego w Toruniu, autorka powieści kryminalnych *Morderstwo w Pradze* oraz *Kolor miłości i krwi*, powieści psychologicznych *Opiekunka* i *Ścigając wiatr*, a także książek dla dzieci *Opowieść o wędrownym ptaku*, *Wyprawa na Wyspy Szczęśliwe* oraz miniksiążeczki *Co ma piernik do wiatraka?*. Napisała również naukowy poradnik *Kompendium wiedzy dla autorów kryminalów*. Podczas spotkania autorskiego dyskutowano na temat książki *Kolor miłości i krwi* podejmującą trudną tematykę stosunków polsko-ukraińskich.

9.05. gościem **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Tucholi** była Renata Teresa Korek, poetka, regionalistka, malarka, fotografka, autorka książek dla dzieci oraz publikacji naukowych, m.in. dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych na Pomorzu Zachodnim. W 2021 roku zostały one zebrane w tomie *Prace pomorskie. Część I Etnograficzna*. Mieszka i pracuje w Trzebiatowie, gdzie pełni funkcję dyrektora Trzebiatowskiego Ośrodka Kultury i przewodniczącej Trzebiatowskiego Towarzystwa Kultury. Zadebiutowała w 2006 roku opowiadaniem *Zza franki* i *Wiedzmy wędrownie*. Wydała dwa tomy poetyckie: *Jechałam aleją światła* oraz *Kobieta, która chce być mną*. Jest autorką diaporamy *W lustrze, czyli kobieta która chce być mną*. Stworzone przez nią portrety psychologiczne, jednej i tej samej osoby, mozołnie, prawie dzień po dniu pokazują nastroje, świadczące o pełnym kontrastów wewnętrznym świecie „kobiety z lustra”, podkreślone wymyśloną i śpiewaną przez nią piosenką. Podczas pierwszego spotkania

z najmłodszymi zaprezentowała *Bajkę o zielonym kocie* oraz wybrane wiersze z tomu *Wierszowanki do poduszki*. Drugie spotkanie autorskie, tym razem dla dorosłych, połączone z wernisażem pt. „Każdemu powiedz coś innego”, poprowadził tucholski poeta Kazimierz Rink.

10.05. **Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Janikowie** zorganizowała spotkanie autorskie z Agnieszką Frączek, autorką książek dla dzieci popularyzujących wiedzę o współczesnej polszczyźnie. W ramach promocji czytelnictwa, pisarka opowiedziała najmłodszym o swojej twórczości oraz zaprezentowała wybrane publikacje. 11.05. autorka odwiedziła **Bibliotekę Publiczną w Sępólnie Krajeńskim**.

10.05. w ramach Tygodnia Bibliotek 2023, w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Łabiszynie** miało miejsce spotkanie dla młodzieży pt. „Dzieje Gminy Łabiszyn w nazwach miejscowości zapisane”. Gościem był pochodzący z Łabiszyna polonista i językoznawca, prof. Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, dr hab. Przemysław Wiatrowski. Uczestnicy poznali pochodzenie nazw wielu miejscowości na terenie gminy, np. Dzierżki. Dowiedzieli się także o istnieniu w przeszłości takich miejscowości jak: Budy, Holendry, Sumówka, Czelupki.

10 i 16.05. **Filia nr 19 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** zrealizowała zajęcia edukacyjne dla dzieci ph. „Tydzień z Kujawami. Poznajemy kulturę regionu”. Książka Roderyka Lange *Folklor Kujaw* przybliżyła uczestnikom ciekawostki i fakty dotyczące regionu, a także cechy charakterystyczne kujawskiego stroju ludowego. Dzieci obejrzały także fragment nagrania z występu Zespołu Pieśni i Tańca Ziemia Bydgoska oraz wzięły udział w rozmowie na temat folkloru. W części warsztatowej powstały prace plastyczne przedstawiające strój kujawski męski i damski oraz podkładki pod kubek ozdobione wzorem kujawskim.

11.05. w ramach XX edycji Tygodnia Bibliotek, w **Filii nr 4 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbył się finał Konkursu recytatorskiego ph. „Najpiękniejsze wiersze dla dzieci”. Wcześniejsze eliminacje przeprowadzone w Przedszkolu nr 16, Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 2, Przedszkolu Niepublicznym „Lokomotywa” oraz Przedszkolu Niepublicznym nr 1 im. M. Montessori, wyłoniły 20. finalistów, którzy w bibliotece zaprezentowali wybrane wiersze Juliana Tuwima oraz Jana Brzechwy. Jury w składzie: Krystyna Wulert, Helena Dobaczewska-Skonieczka oraz Beata Malczewska przyznało trzy nagrody oraz cztery wyróżnienia.

11.05. w **Filii nr 15 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbył się występ grupy EKG, która zaprezentowała

program wokalnno-satyryczny pt. „Klimakterium”. Artystki z humorem opowiedziały o etapach życia kobiety. Spotkanie odbyło się w ramach XX edycji Tygodnia Bibliotek.

12.05. w **Filii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** miały miejsce kreatywne warsztaty dla dorosłych poświęcone tworzeniu linorytów. Na płytkach linoleum, pod okiem artysty Dawida Andrzeja Ławickiego, uczestnicy stworzyli niepowtarzalne projekty, wykonane techniką graficzną należącą do technik druku wypukłego. Prace przedstawiały m.in. kwiaty, zwierzęta oraz krajobrazy.

12.05. w **Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy w Łabiszynie** odbył się finał XX Gminnego Konkursu Pięknego Czytania, zorganizowanego pod patronatem Burmistrza Łabiszyna z okazji Tygodnia Bibliotek 2023 oraz 75. rocznicy działalności Biblioteki. Konkurs skierowano do uczniów szkół podstawowych i oceniano w trzech kategoriach wiekowych. Zadaniem uczestników było zaprezentowanie wybranego fragmentu ulubionego utworu literackiego. Dodatkowo przedstawiono wiersze Wisławy Szymborskiej, patronki 2023 roku.

13.05. gościem **Miejskiej Biblioteki Publicznej w Świeciu** była Monika Rezmer, specjalistka w tematyce autyzmu, autorka książek *Niebieski Chłopiec* i *Niebieskie Dzieci*. Podczas rozmowy przedstawiła historię diagnozowania zaburzeń, która miała wpływ na ostateczną formę pierwszej powieści. Opowiedziała także o czasach, gdy tworzyła, a później działała w Stowarzyszeniu Niebieski Klucz. Doświadczenie zdobyte w tej organizacji oraz znajomości nawiązane przez lata pracy, przyczyniły się do powstania drugiej książki. Tam czytelnik poznaje perspektywę świata z punktu widzenia młodego człowieka. Pisarka opowiedziała również o planach na kolejne książki.

15.05. w **Filii nr 10 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** zrealizowała zajęcia edukacyjne dla najmłodszych pt. „Niezłe ziółka”. Krótkie wierszyki Włodzimierza Scisłowskiego zawarte w zbiorze *Ładne ziółka*, przybliżyły rośliny charakterystyczne dla danego terenu. Dzieci obejrzały również prezentację multimedialną poświęconą wybranym ziołom z domowego ogródka, wykorzystywanym w kuchni. Była to okazja do poznania świeżych i suszonych ziół. Na zakończenie mali ogrodnicy rozwiązywali aromatyczne zagadki, stworzyli kompozycje z mniszków lekarskich oraz wzięli udział w ziołowym kodowaniu.

15.05. w **Gminnej Bibliotece Publicznej w Gostycynie** odbyło się spotkanie z ilustratorką Magdaleną Kozieł-Nowak. Podczas warsztatów plastycznych inspirowanych książką Hugh Loftinga *Doktor Dolittle i jego zwierzęta*, dzieci wykonały własne fantastyczne stworzenia.

16.05. **Filia nr 4 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** przy współpracy z Melosferą zorganizowały ogólnorozwojowe zajęcia umuzykalniające skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym. Melostrefa to wyjątkowa przestrzeń dla dzieci w każdym wieku. Prowadzą ją pedagodzy, terapeuci i edukatorzy, którzy z ogromną pasją i zaangażowaniem pomagają dzieciom rozwinać wiele umiejętności. Podczas spotkania najmłodszy przeniesli się w świat pełen muzyki i tańca. Dzięki wierszykom i rymowankom nauczyli się rysować i rozpoznawać ćwierćnutę. Wzięli również udział w zabawach ruchowo-muzycznych.

17.05. gościem **Filii nr 3 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** była Monika Justyna Olszewska, autorka książki dla najmłodszych *Wierszowane bajeczki dla synka i córeczki*. Autorka zaprezentowała kilka wybranych opowieści zawartych w zbiorze: *Owocowy ogród* i *Sposób na czkawkę*. Dzieci rozwiązały tematyczne zagadki, wypełniły piknikowy koszyk owocami, a także dowiedziały się, jak radzić sobie z uciążliwą czkawką. Na zakończenie spotkania pisarka zabrała małych czytelników w podróż po świecie dinozaurów, które staną się bohaterami jej kolejnej książki.

17.05. **Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Barcinie** gościła bydgoską poetkę i pisarkę Wiesławę Barbarę Jendrzejewską. Spotkanie autorskie poświęcono najnowszej publikacji *Oblicza męskości*. To zbiór opowiadań przedstawiających różne aspekty męskości, pojmowanej zarówno w tradycyjny, jak i bardziej współczesny sposób. Na kartach książki pojawia się min.: ordynator, dyrektor, ksiądz, donosiciel, a także grupa panów mieszkających na jednym półpiętrze. Rozmowę z pisarką poprowadziła jej córka Natalia Pulczyńska.

18.05. w **Miejskiej i Powiatowej Bibliotece Publicznej w Żninie** odbyło się spotkanie promujące publikację *Pałuki w czasach najnowszych* autorstwa prof. dr. hab. Włodzimierza Jastrzębskiego, stanowiącą tom V cyklu *Dzieje Pałuk*. W wydarzeniu, zorganizowanym z inicjatywy Żnińskiego Towarzystwa Kultury, wzięli udział przedstawiciele żnińskiego samorządu, pałuckiej kultury oraz lokalnej społeczności. Publikacja jest ostatnią częścią serii, której początek datuje się na rok 1994. Inicjatorem był ówczesny prezes Żnińskiego Towarzystwa Kultury Andrzej Rosiak. Najnowszy tom poświęcono pałuckiemu regionowi w okresie II Rzeczypospolitej (1918-1939) oraz w latach wojny i okupacji niemieckiej (1939-1945). Recenzentem publikacji jest prof. UMK w Toruniu, dr hab. Wojciech Ślusarczyk.

20.05. w **Gminnym Centrum Kultury i Biblioteki w Kęyni** rozstrzygnięto 61. edycję Konkursu Sztuki Ludowej Pałuk im. Wandy Szkulmowskiej. W konkursie adresowanym do dorosłych, dzieci i młodzieży,

wzięło udział 82. twórców, którzy zaprezentowali 331 prac w następujących kategoriach: haft, zdobnictwo wnętrza, rzeźba, zabawki oraz plecionkarstwo. W każdej z nich jury przyznało nagrody oraz wyróżnienia.

20.05. **Miejska Biblioteka Publiczna w Mogilnie** przy współpracy z Młodzieżową Radą Miejską zorganizowała grę miejską „W poszukiwaniu praw miejskich”, z okazji 625. rocznicy nadania praw miejskich Mogilnu. Zadaniem 16. drużyn było dotarcie do zaznaczonych na mapie miejsc oraz wykonanie przygotowanych zadań: rozwiązanie krzyżówki, rzut podkową, ułożenie herbu Mogilna, wykonanie piosenki. Elementy hasła otrzymane w każdym punkcie doprowadziły drużyny ponownie do biblioteki, w której ukryto dokument – akt nadania praw miejskich Mogilnu. Drużyna z najlepszym czasem przejścia całej trasy uzyskała przywilej odnalezienia dokumentu.

20.05. **Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie** przy współpracy z Radiem Żnin FM oraz Oddziałem PKO BP w Żninie zorganizowała I Wielkie Pałuckie Dyktando Ortograficzne. Celem wydarzenia była integracja lokalnego środowiska, podniesienie umiejętności ortograficznych wśród różnych grup wiekowych, a także rozbudzenie zainteresowania ortografią. Konkurs został objęty Honorowym Patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego (kategoria Dorośli), Starosty Żnińskiego Zbigniewa Jaszczuka (kategoria Młodzież) i Burmistrza Żnina Roberta Luchowskiego (kategoria Dzieci), którzy dla Mistrza Ortografii w poszczególnych kategoriach ufundowali pamiątkowe pióra. Na laureatów II i III miejsc czekały zaś pamiątkowe statuetki i nagrody rzeczowe. Dyktanda oceniało jury złożone z polonistów w składzie: prof. UAM dr hab. Małgorzata Zduniak (przewodnicząca jury), Ewa Kujawa, Aleksandra Dąbrowska-Pawłowska, Jarosław Pluciński, Alicja Małecka, Wioletta Olesiak, Beata Jaźwińska, Katarzyna Rodziewicz, Joanna Krystosiak.

23.05. gościem **Filii nr 14 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** była poetka i pisarka Alina Rzepecka, autorka tekstów piosenek, a także czterech książek poetyckich: *Bezsenność*, *Oswajanie snów*, *Punkty styczności*, *Bez lęku wysokości*. Podczas spotkania autorskiego opowiedziała o swojej twórczości oraz zaprezentowała kilka utworów pochodzących z najnowszej publikacji *Bez lęku wysokości*. Rozmowę z poetką poprowadziła Helena Dobaczewska-Skoniczka, a oprawę muzyczną przygotowali: Emilia Pawłowska (wokół) oraz Maciej Olesiński (gitara).

23.05. **Filia nr 24 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** gościła Andrzeja Cieślika, który opowiedział o swojej podróży na Ukrainę. W ramach cyklu podróżniczego „Biblioteka

na końcu świata”, wygłosił prelekcję pt. „Ukraina moimi oczami”. Uczestnicy mieli okazję odwiedzić Lwów, m.in. Cmentarz Łyczakowski, na którym znajdują się groby sławnych Polaków oraz nekropolię Orłąt Lwowskich. W Kijowie podziwiali m.in.: wspaniały Sobór Michajłowski o Złoconych Kopułach i pamiętny z dramatycznych wydarzeń z 2014 roku kijowski Majdan. Trasa wiodła także przez Odessę, gdzie znajdują się słynne Schody Potiomkinowskie, a także pełen różnorodnych smaków bazar. Fascynującej, pełnej ciekawostek i anegdot opowieści towarzyszył pokaz zdjęć oraz filmów.

23.05. w ramach cyklu „Ludzie z pasją”, w **Gminnej Bibliotece Publicznej w Gostycynie** odbyło się spotkanie z lokalnymi artystkami Jadwigą Olszowoy oraz Magdaleną Jutrowską, które opowiedziały o swoich inspiracjach i twórczości. Uczestnicy zapoznali się z technikami malowania po numerach oraz kolażu. Mieli również okazję stworzyć własny, niepowtarzalny obraz.

24.05. w **Bibliotece Głównej WiMBP w Bydgoszczy** odbył się kameralny koncert skrzypcowo-wiolonczelowy w wykonaniu Michaliny Radzińskiej i Nadii Bijadżijew. W programie znalazły się utwory klasyków wiedeńskich: Józefa Haydna, Wolfganga Amadeusza Mozarta i Ludwiga van Beethovena.

24.05. **Gminna Biblioteka Publiczna w Jaksicach** gościła Marzenę Żurek, doradcę i edukatora żywieniowego, pedagoga i autorkę książki dla dzieci *Żywieniowe przygody Tobiego, kotka psotliwego*. Wspólnie z głównym bohaterem opowieści, pisarka zapoznała dzieci z podstawową wiedzą oraz ciekawostkami na temat zdrowego żywienia. Uczestnicy mieli również okazję wykorzystać zdobyte informacje w praktyce. Podczas warsztatów kulinarnych przygotowali zdrową pizzę oraz krem czekoladowy z ryżowymi wafkami.

24.05. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Mogilnie** odbyło się spotkanie z Tomaszem Kubą Kozłowskim, pracownikiem Domu Spotkań z Historią w Warszawie. Tematem prelekcji były „Polskie ślady w Odessie”. Gość zaprezentował słuchaczom ślady polskiego dziedzictwa w Odessie, podkreślając znaczenie kluczowych miejsc i wydarzenia na trwałe wpisujące się w materialne i niematerialne dziedzictwo tej wielokulturowej społeczności.

24.05. **Miejska Biblioteka Publiczna w Tucholi** zorganizowała spotkanie autorskie z Piotrem Dzieciółowskim, dziennikarzem, fotoreporterem, autorem książek: *Jur* opowiadającej o łączniczce Armii Krajowej, *Nie był malarzem koni* przybliżającej postać wybitnego artysty, profesora Ludwika Maciąga, *Malują, rysują, rzeźbią konie* poświęconej

twórcom, dla których te majestatyczne zwierzęta stanowią ważny motyw artystyczny, *Wielki koniuszy polskiego filmu* opisującej życie i pracę Tomasza Biernawskiego, specjalisty od filmowych koni, kostiumów, scen batalistycznych. Najnowsza publikacja – album *moje FOTOMIGAWKI z prl.* stała się tematem dyskusji na temat życia codziennego, kultury i polityki minionej epoki. Gość opowiedział także o pracy fotoreportera prasowego w czasach PRL.

26.05. gościem **Gminnej Biblioteki Publicznej w Jaksicach** była Joanna Olech, graficzka, autorka książek dla dzieci i młodzieży, m.in. cyklu *Dynastia Miziołków*, serii przygód radosnego smoka Pompona. Podczas spotkania pisarka opowiedziała o swoich inspiracjach, pracy twórczej oraz zaprezentowała fragmenty wybranych książek. Dzieci wzięły również udział w zabawach i konkursach literackich nawiązujących do utworów pisarki. Spotkanie zorganizowano ze środków finansowych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

30.05. **Biblioteka Główna WiMBP w Bydgoszczy** gościła Grzegorza Dziedzica, autora powieści *Żadnych bogów, żadnych panów*, stanowiącej pierwszą część *Trylogii chicagowskiej*. W 2022 roku pisarz otrzymał Nagrodę Wielkiego Kalibru oraz wygrał konkurs Kryminalny Debiut Roku podczas festiwalu Gwiazdozbiór Kryminalny Kujawy i Pomorze.

CZERWIEC

1.06. w **Filii nr 19 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** gościła bydgoska pisarka tworząca pod pseudonimem J. Harrow. Jej dorobek literacki obejmuje powieści obyczajowe z elementami thrillera, m.in.: serię *Wbrew pozorom*, *Nieodpowiednia dziewczyna*, *Ściana*, *Sekret Tamary*. Najnowsza powieść *Ukraińskie serca* była tematem spotkania. Spotkanie stało się również okazją do dyskusji na temat prowadzenia własnego wydawnictwa i aktualnej sytuacji na rynku wydawniczym.

2.06. **Rejonowa Biblioteka Publiczna w Szubinie** zorganizowała spotkanie z Marcinem Korzonkiem, instruktorem turystyki rowerowej, podróżnikiem, dziennikarzem, fotografem. Gość opowiedział o swojej wyprawie rowerowej do Kaszmiru i krainy Ladakh w Indiach.

4.06. **Filia nr 11 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** wzięła udział w rodzinnym festynie z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka, zorganizowanym przez Radę Osiedla Jachcice. Na dzieci i rodziców czekało mnóstwo atrakcji, m.in.: zabawy z chustą animacyjną, bajkowa zjeżdżalnia, malowanie tatuaży, bańki mydlane. Dużym zainteresowaniem cieszyły się również gry zręcznościowe, takie jak łowienie

rybek, rzucanie do celu. Powstały także kolorowe figurki zwierząt wykonane z balonów.

5.06. **Miejska Biblioteka Publiczna w Mogilnie** gościła Kingę Gąskę, autorkę powieści obyczajowych *Miłość za zakrętem*, *Czas na nowa miłość*, *Miłość aż po rozwód*. Podczas spotkania autorskiego zaprezentowała najnowszą publikację *Wieczór cudów*.

7.06. w **Filii nr 16 dla dorosłych z Oddziałem dla dzieci i młodzieży WiMBP w Bydgoszczy** odbył się koncert zespołu Canto Cantare, działającego przy Uniwersytecie Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki. Muzyczne spotkanie poświęcone szlagierom lat 60. XX wieku, poprowadziła opiekunka grupy Kaja Potrzebska.

7.06. w **Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Kruszwicy** rozstrzygnięto konkurs fotograficzny ph. „Wiatrak koźlak dawniej i dziś”. Zadaniem uczestników było wykonanie zdjęcia wiatraka w Chrośnie. Prace oceniono w dwóch kategoriach: Wiatrak w Chrośnie przed renowacją oraz Obecny wygląd wiatraka po renowacji. Wśród kryteriów oceny znalazły się: zgodność z tematem, walory estetyczne i artystyczne, pomysłowość, oryginalność i kreatywność. Wręczenie nagród nastąpiło 10 czerwca 2023 roku podczas rajdu „Cała Kruszwica na rowery”.

12.06. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Mogilnie** odbyło się spotkanie z Agatą Kosmalską, recenzentką literatury podróżniczej, redaktorką naczelną magazynu *Dookoła Świata*, autorką książki *Kuba: w pogoni za wolnością*, współorganizatorką Festiwalu Podróżniczego w Bydgoszczy. W trakcie prezentacji, składającej się z krótkich filmików i slajdów, podkreślała swoje zauroczenie i fascynację Kubą, słynącą z pięknych plaż, wyrobu cygar i bardzo pogodnym stosunkiem do życia jej mieszkańców. Opowiedziała również o życiu codziennym na wyspie, edukacji, kulturze, służbie zdrowia, kulinariach.

14.06. **Filia nr 11 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała wernisaz wystawy malarstwa Małgorzaty Mówińskiej-Zyśk. Lokalna malarka, skrzypaczka i poetka opracowała własną technikę pozwalającą na osiągnięcie oryginalnego wizualnego efektu. Obrazy o żywych, wyrazistych barwach, zwrócone w stronę źródła światła, imitują witraże.

14.06. gościem **Biblioteki Publicznej w Solcu Kujawskim** była Bogusława Matusiak, poetka, autorka tomików *pytasz mnie o wczorajsze poziomki*, *czas wygląda od środka*, *czas równoległy*. Brała udział w antologiach i almanachach poetyckich: *Pomocne słowo*, *Droga*

do szczęścia, Cisza, Utracony pokój, nie tracąc nadziei, jak również w Zeszytach Literackich Dziennika E-Literaci: Dla Jana Pawła II i Dla Matki. Publikuje na łamach pism Pisarze.pl, E-Literaci, Akant.

14.06. **Miejska Biblioteka Publiczna w Tucholi** zorganizowała dwa spotkania historyczne z okazji 100. rocznicy likwidacji obozu dla jeńców i internowanych w Tucholi. Pierwsze, skierowane do młodzieży, poprowadził dr Paweł Redlarski. Lekcji towarzyszyła wystawa pocztówek i pamiątek związanych z obozem, pochodzących ze zbiorów Zenona Wędzickiego. Drugie spotkanie zgromadziło sympatyków historii regionalnej. Goście wysłuchali wykładu autorstwa dr. Pawła Redlarskiego, który odczytała Alina Okonek. Zenon Wędzicki, w niezwykle ciekawy sposób, opowiedział o kolekcji swoich unikatowych eksponatów.

16.06. w **Gminnej Bibliotece Publicznej w Sadkach** miał miejsce wernisaż wystawy prac Damiana Śledzia, artysty należącego do Szubińskiej Grupy „Plamas”. W skład zaprezentowanej wystawy pt. „Architektura sakralna gminy Sadki i nie tylko” weszły rysunki ołówkiem przedstawiające m.in. Kościół p.w. św. Wojciecha w Sadkach oraz Kościół p.w. św. Michała Archanioła w Dębowie.

17.06. **Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kruszwicy** przy współpracy z Klubem Turystyki Rowerowej „Gopłanie” oraz PTTK Oddziałem Nadgoplańskim zorganizowała rajd rowerowy z cyklu „Odjazdowy Bibliotekarz” ph. „Nasze jezioro Gopło”. Trasa z Kruszwicy do Popowa przez Gocanowo i Witowice oraz droga powrotna przez Ostrowo i Kicko liczyły około 36 km. W rajdzie wzięło udział 40. cyklistów. Wśród dodatkowych atrakcji, przygotowanych dla uczestników na malowniczej plaży nad brzegiem jeziora w Popowie, znalazły się: piknik, ognisko, prelekcja pt. „Nasze jezioro Gopło” oraz promocja wydanej przez bibliotekę książki *Jezioro Gopło*, autorstwa Dariusza Karczewskiego, hab. Juliana Chmiela, Macieja Maciejewskiego, Jacka Goszczyńskiego. Wszyscy uczestnicy rajdu otrzymali egzemplarze publikacji.

23 czerwca 2023 roku **Filia nr 7 dla dorosłych i dla dzieci** oraz **Filia nr 31 dla dorosłych i dla dzieci WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowały Noc w Bibliotece, podsumowującą cykl wakacyjnych imprez dla dzieci ph. „Odkrywcy podwodnego świata”. Podczas wspólnej zabawy uczestnicy poznali mieszkańców morskich głębin, wykonali portrety wybranych stworzeń, a także przynoszące szczęście talizmany. Powstały wodne krajobrazy oraz tajemniczy ogród syren udekorowany barwnymi kamieniami. Podczas niezapomnianej podróży batyskafem, odważni wędrowcy mieli okazję przyjrzeć się z bliska niebezpiecznym stworzeniom z głębin oceanu: rekinom, ośmiornicom oraz rozdymkom. Po emocjonującej wyprawie

przyszedł czas na wysłuchanie kilku morskich opowieści, zabawę w wierszyki-masażyki oraz sprawdzenie wiedzy o podmorskim świecie.

24.06. **Filia nr 21 dla dorosłych WiMBP w Bydgoszczy** zorganizowała koncert z cyklu „Muzyka Między Książkami”. Młodzi artyści, przy wsparciu nauczycieli Kamili Łaszczewskiej (wokal) oraz Łukasza Urbaniaka (piano), zaprezentowali utwory muzyki klasycznej oraz standardy muzyki rozrywkowej.

27.06. w **Miejskiej Bibliotece Publicznej w Mogilnie** odbyło się spotkanie autorskie z Marzeną Figiel-Strzałą pt. „Etiopia. Tajemnice Doliny Omo kolebki cywilizacji”. Etiopia jest miejscem licznych odkryć archeologicznych o wielkim znaczeniu kulturowym i historycznym, domem dla różnych plemion o unikalnych zwyczajach i tradycjach. Marzena Figiel-Strzała jest dziennikarką, podróżniczką i aktorką, przed kilku laty stworzyła cykl reportaży *Dzieci świata*.

JAK TO ROBIĄ INNI

(aktywne formy uczestnictwa w życiu kulturalnym regionu)

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Belzy w Bydgoszczy

EkoFerie w Bibliotece u Belzy

Koło Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, działające przy WiMBP w Bydgoszczy, pozyskało środki w wysokości 2000 zł w ramach Ekoprojektów finansowanych przez Miasto Bydgoszcz na zajęcia dla najmłodszych w czasie ferii zimowych. Zimowy projekt polegał na edukacji ekologicznej, aktywizacji i integracji społecznej dzieci w wieku od 6 do 12 lat. Jego tematyka dotyczyła zanieczyszczeń i ochrony przyrody, odpadów komunalnych, ich segregacji, selektywnego zbierania i recyklingu, a nawet upcyklingu. Projekt miał na celu podniesienie ekoświadomości uczniów poprzez uczestnictwo w mini wykładach, eksperymentach i warsztatach rękodzielniczych, zapoznanie ich z możliwościami, jakie daje poprawna zbiórka odpadów i dawanie drugiego życia przedmiotom. W okresie od 30 stycznia do 3 lutego przeprowadzono 5 spotkań, w których łącznie wzięło udział 180 osób: 119 dzieci i 61 opiekunów, ponieważ część rodziców czynnie włączyła się w zajęcia. Miejszem spotkań była Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy.

Wykłady dotyczyły następujących tematów: problemu nadmiaru odpadów, pojęć recyklingu i upcyklingu, roli wody w życiu na Ziemi, jej ochrony przed zanieczyszczeniami i sposobami oczyszczania, składu powietrza i dbałości o jego czystość, sposobów różnych gatunków zwierząt na przetrwanie zimy, ich przygotowania do nadejścia chłodu, problemów wiążących się z dokarmianiem a także efektu cieplarnianego. Zajęcia praktyczne towarzyszące wykładom zakładały kreatywne wykorzystanie materiałów recyklingowych: szklanych butelek i słoiczków, plastikowych figurek z jajek-niespodzianek i pudełek po produktach mlecznych, kawałków folii, ścinków papieru itp. Sięgnięto również po produkty powszechnie trafiające do odpadów zmieszanych: stare pasty do zębów, przeterminowane produkty sypkie i skrawki tkanin. Ze zgromadzonych przedmiotów wykonano dekoracyjne podświetlane butelki, śniegowe kule, ziarenkowe portrety ptaków, maski karnawałowe czy zimowe pejzaże bez użycia materiałów plastycznych. Niespodzianką ostatniego dnia EkoFerii był nietypowy bal karnawałowy pod muzycznym kierownictwem dr Michaliny Radzińskiej. Były to zajęcia muzyczno-ruchowe połączone z warsztatem wyrobu własnych recyklingowych instrumentów muzycznych.

W czasie trwania projektu dzieci uczestniczyły w dodatkowych atrakcjach: grze terenowej „Bydgoszcz – miasto nad Brdą”, seansie

filmowym na bibliotecznym strychu, zimowym teatrze cieni, eko podchodach czy odwiedzinach w pokoju zagadek. Cyklowi spotkań towarzyszyła akcja zbiórki, wśród uczestników projektu i pracowników biblioteki, niepotrzebnych artykułów, plastycznych, ale także np. przeterminowanych produktów sypkich. Miała ona pokazać dzieciom, że zamiast je wyrzucać, można dać im nowe życie i wykorzystać podczas wspólnych zajęć kreatywnych.

Wiosenne EkoDeko w Bibliotece u Belzy

Ogromne zainteresowanie, jakim cieszyły się wcześniej prowadzone przez Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. dr. Witolda Belzy w Bydgoszczy zajęcia ekologiczno-recyklingowe doprowadziło do podpisania w marcu b.r. umowy o współorganizacji 2 cykli zajęć z edukacji ekologicznej (wiosną i latem) dla mieszkańców Bydgoszczy pomiędzy Miastem Bydgoszcz a Biblioteką. Całość działań została sfinansowana przez Urząd Miasta Bydgoszczy w wysokości 6000 zł. W okresie od 15 marca do 13 maja 2023 r. Biblioteka realizowała cykl spotkań „Wiosenne EkoDeko w Bibliotece u Belzy”. Oferta adresowana była do seniorów, ale także do dzieci z ich opiekunami. Uczestnicy spotkań brali udział w warsztatach recyklingowych oraz pogadankach na temat ochrony przyrody i segregacji odpadów. Mieli także okazję zwiedzić Bibliotekę oraz niedostępne na co dzień dla czytelników: Bibliotekę Bernardynów oraz Magazyn Główny. Podczas warsztatów stworzono: patchworkowe zawieszki i kreacje dla Pani Wiosny ze skrawków tkanin, wielkanocne stroiki i zajęcia ze słoików, wazony z butelek, kurczaczki ze szklanych opakowań po jogurcie, wiosenne aranżacje z wikliny, ptasie gniazda z brzozywych witek, kuchenne organizery na sztuce i inne drobiazgi z puszek po konserwach i doniczki z plastikowych butelek.

Seniorom zaproponowano zajęcia na których tworzyli bukiety papierowych kwiatów. Warsztaty poprowadzone zostały przez Magdalenę Talar z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ostatnie spotkanie „Papierowy pokaz mody” odbyło się w czasie Europejskiej Nocy Muzeów. Uczestnicy tworzyli kreacje modowe według własnej inwencji. Zajęcia zakończył pokaz mody recyklingowej. Uzupełnieniem cyklu zajęć „Wiosenne EkoDeko” była akcja wymiany roślin doniczkowych w okresie od 17 do 22 kwietnia. Pracownicy Biblioteki przygotowali do adopcji lub wymiany ponad 100 kwiatów. Zajęciom warsztatowym towarzyszył kiermasz taniej książki z gatunku literatury ogrodniczej i ekologicznej. Łącznie w ramach cyklu „Wiosenne EkoDeko w Bibliotece u Belzy” odbyło się 10 warsztatów, w tym 5 dla seniorów oraz 5 rodzinnych dla dzieci i ich opiekunów. W zajęciach wzięło udział łącznie 212 osób, w tym 71 dzieci i 141 dorosłych.

Tydzień Bibliotek 2023

W tym roku Ogólnopolski Tydzień Bibliotek odbywał się pod hasłem „Moja, Twoja, Nasza – BIBLIOTEKA!”. Z tej okazji Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich wspólnie z Wojewódzką i Miejską Biblioteką Publiczną im. dr. Witolda Bełzy w Bydgoszczy zaprosiły Czytelników na szereg atrakcyjnych wydarzeń. Poprzez różne formy działań, m.in. spotkania, koncerty, kiermasz książek, organizatorzy Tygodnia Bibliotek chcieli ukazać bibliotekę jako istotny ośrodek informacji, zapewniający swobodny dostęp do wiedzy, a także przestrzeń zabaw, rozrywki.

Wprowadzeniem do obchodów Tygodnia Bibliotek była prezentacja dwóch ekspozycji. Bydgoszcz z przełomu XIX i XX wieku przybliżyła wystawa pocztówek pt. „Bydgoszcz, moje miasto sprzed lat”. Kolejna pt. „Andrzej Szwalbe o Bydgoszczy i kulturze...”, powstała z okazji 100. rocznicy urodzin wybitnego działacza społecznego i kulturalnego. Była to okazja do przypomnienia jego zasług dla miasta i całego regionu. Biblioteka posiada w swoich zbiorach komplety gazet, ukazujących się w mieście nad Brdą po roku 1945. W ostatnim czasie zostały one w znacznej części zdigitalizowane. Wystawa przybliżyła zarówno dokonania, jak i wypowiedzi Andrzeja Szwalbego na łamach bydgoskiej prasy w latach 1952-2002. Artykuły pochodziły z „Ilustrowanego Kuriera Polskiego”, „Dziennika Wieczornego”, „Gazety Pomorskiej” oraz „Faktów”. W nawiązaniu do obchodów Bydgoskiego Roku Andrzeja Szwalbego, Biblioteka wspólnie ze Stowarzyszeniem Andrzeja Szwalbego „Dziedzictwo” zaprosiła na wykład pt. „Andrzej Szwalbe o Bydgoszczy i kulturze...”, wzbogacony prezentacją multimedialną. Zaprezentowano i omówiono wyniki poszukiwań przeprowadzonych w zasobach lokalnej prasy oraz przedstawiono dokonania i idee, które propagował Andrzej Szwalbe. Uzupełnieniem prelekcji było zwiedzanie Biblioteki, w szczególności poznanie miejsc na co dzień niedostępnych dla czytelników, m.in. Biblioteki Bernardynów, Magazynu Głównego, Introligatorni.

W ramach programu Dyskusyjne Kluby Książki odbyło się spotkanie z dziennikarzem, podróżnikiem Andrzejem Mellerem. Swoją wędrowkę po świecie rozpoczął od Syberii i rosyjskiego Dalekiego Wschodu. Przez lata pisał reportaże z Kaukazu, Indii, Iranu, Afganistanu, Sri Lanki, Azji Południowo-Wschodniej i arabskiej wiosny w Afryce Północnej. Trzy lata mieszkał z żoną w wietnamskiej wiosce rybackiej Mui Ne. Na Focus TV prowadził program „Prepersi – gotowi na wszystko”. Wrażenia z egzotycznych podróży zebrał w książkach reporterskich: *Miraż. Trzy lata w Azji, Zenga Zenga, czyli jak szczury zjadły króla Afryki, Czołem, nie ma hien. Wietnam jakiego nie znacie* oraz najnowszej, napisanej wspólnie z żoną Eleonorą, *Kamperem do Kabulu. Hippiosowskim szlakiem przez Turcję, Gruzję, Armenię, Iran i Afganistan*.

Dla miłośników zarówno literatury, jak i twórczych wyzwań przygotowano zajęcia edukacyjno-plastyczne „Wyspa marzycieli” inspirowane książką Aleksandry i Daniela Mizielińskich *Mapy* oraz zajęcia literacko-plastyczne „Parada dzikich stworów-potworków” nawiązujące do ulubionych przez najmłodszych czytelników „strasznych” książek. Dużym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty recyklingowe: „Tajemnice starych ksiąg”, „Zabawy z papierem czerpanym”, „Tworzenie własnego notatnika”, „Feel blue? Kwietne łąki z papieru na poprawę nastroju”. Miłośnicy astronomii mogli posłuchać prelekcji Romana Pleszyńskiego „Wszechświat kręci się wokół Kopernika?”. Niespodzianką dla pasjonatów kina okazał się maraton filmowy w ramach Projektora, podczas którego zaprezentowano trzy części ekranizacji *Władcy Pierścieni* J.R.R. Tolkiena, w reżyserii Petera Jacksona.

Zwieńczeniem Tygodnia Bibliotek była Noc Muzeów. Biblioteka zaproponowała swoim czytelnikom zwiedzanie poklasztornej Biblioteki Bernardynów oraz Pracowni Regionalnej, w której udostępniono materiały dokumentujące życie mieszkańców Bydgoszczy z przełomu XIX i XX wieku; wystawy pocztówek „Bydgoszcz, moje miasto sprzed lat” oraz cymeliów przechowywanych w Dziale Zbiorów Specjalnych; pokaz zbiorów w Magazynie Głównym oraz pokaz introligatorski; warsztaty recyklingowe; kiermasz taniej książki.

XII Festiwal Książki Obrazkowej dla Dzieci – LiterObrazki

Festiwal Książki Obrazkowej dla Dzieci „LiterObrazki”, który na stałe wpisał się w plan wydarzeń kulturalnych Bydgoszczy, odbył się po raz dwunasty. Jak co roku w pierwszych dniach czerwca Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy zamieniła się w przestrzeń dla entuzjastów literobrazkowych atrakcji. W tygodniu poprzedzającym festiwalowe działania, codziennie odbywały się kreatywne warsztaty prowadzone przez pracowników biblioteki, które wprowadziły najmłodszych w literobrazkową przygodę. W programie weekendowych propozycji kulturalnych znalazły się: warsztaty z artystami, spotkania autorskie, zajęcia edukacyjne, koncerty, wystawy, spektakle.

W niezwykłą podróż do świata fantastycznych historii i twórczych działań zabrali uczestników znani autorzy i ilustratorzy podczas warsztatów inspirowanych literaturą. Agnieszka Frączek opowiedziała o swoich pomysłach na wiersze oraz pokazała, jak wygląda droga książki od autora do czytelnika. Katarzyna i Anna Augustyniak przygotowały warsztaty sensoryczno-plastyczne oparte na książce *Kahużysko*. Była to okazja do wyrażenia własnych uczuć i emocji, których kształty i kolory uwieczniono na plakatach. Na spotkanie z koniberkami zaprosiła Weronika Szelegiewicz, autorka książek o małych konikach z kolorowymi motylimi skrzydłami. O ulubionych potrawach opowiedziała Marta Szloser, autorka książki

Smakowita zielenina. Nietypowa książka kucharska dla dzieci, która stała się inspiracją do stworzenia własnej wersji zdrowego dania. Filip Pręgowski i Nikodem Pręgowski, pracownicy Wydziału Sztuk Pięknych UMK w Toruniu, opowiedzieli o autorskiej publikacji *Do 12 razy sztuka. Czyli co artystom chodzi po głowie?*, odkrywającej przed czytelnikiem nowatorską sztukę epoki modernizmu. Rozmowie towarzyszyła projekcja ilustracji. Dopełnieniem spotkania były warsztaty „Pocztówka od Fridy i action painting”, podczas których uczestnicy wykonali pocztówki wzorowane na dziełach Fridy Kahlo, Pabla Picassa i Jacksona Pollocka. Garść wiedzy przyrodniczej przedstawiła Marta Łucja Matuszewska. Podczas warsztatów „Doświadczenie wody i akwareli” młodzi artyści zapoznali się z technikami i materiałami plastycznymi, a także specyfiką pracy z farbami akwarelowymi. W rezultacie powstały wspaniałe akwarelowe kwiaty. Tajniki rękodzieła odkryła Olga Hanowska, wykonując wspólnie z dziećmi druciane, uplecione z kolorowych guzików, koraliki i włóczki laleczki gimnastyczki. Pod okiem artystki powstały także barwne kalejdoskopy. Katarzyna Wiśniewska-Bajuty zaprosiła do rozmowy na temat procesu powstawania książki. W części warsztatowej powstały dzieła przedstawiające malowane farbami zwierzęta. Spotkanie z autorką było również okazją do wspólnego czytania oraz ćwiczeń oddechowych, a także z zakresu poprawnej i starannej wymowy. Podczas warsztatów komiksowych z Maciejem Jasińskim ph. „Czy strach ma wielkie oczy?”, wspólnie z komiksowym bohaterem Tchorzem Piotrusiem, dzieci poznały proste sposoby na przedstawienie strachów w komiksie. Na podstawie książki *Zniknięcie*, autorka Ela Chełmińska przeprowadziła warsztaty plastyczne, podczas których dzieci, przy pomocy kalki, stworzyły wieloformatowe obrazy ilustrujące marzenia. Warsztat sensoryczny „Boso-czuję więc jestem!” z Katarzyną Samosiej zachęcił do bezpośredniego, dziecięcego poznawania świata. Zajęcia z Justyną Zarębą, oparte na książce *Znalezisko. Wysypisko* poświęcono m.in. segregacji śmieci. Dzieci opracowały również zasady obowiązujące w lesie podczas spacerów, wycieczek, wędrówek. Kolejne warsztaty autorka przygotowała na podstawie książki *Nieżył Bigos!* Uczestnicy wykonali plakat promujący właściwe postawy wobec zwierząt. W magiczną krainę pomysłów wprowadziła uczestników Dagmara Sen. Podczas warsztatów „Masz uszy? Masz pomysł! Pomysły rodzą się między uszami”, inspirowanych książką *Mam pomysł!*, dzieci stworzyły portrety pomysłów oraz krainę, w której mieszkają. Joanna Krzyżanek po raz kolejny zaprosiła do bajkowego Starogo Knedelkowa, gdzie w domu z różowymi drzwiami mieszka sympatyczna rodzina Wafelków. Zabawne opowiadanie zachęciło do wykonania oryginalnych ubrań z wafli. Sensoryczne spotkanie z książkami poprowadziła Lucyna Brzezińska-Eluszkiewicz, polonistka, biblioterapeutka, terapeutka integracji sensorycznej. Podczas warsztatów zaprezentowała najlepsze książki dla najmłodszych, a uczestnicy wzięli udział w zabawach plastycznych i ruchowych. Spotkanie z Pauliną Konkiewicz pt. „Smaczki

poczytajki” przybliżyły dobre nawyki żywieniowe prezentowane w książce *Pucio zostaje kucharzem, czyli o radości jedzenia*.

Na warsztaty z przedsiębiorczości, oparte na książce *Kawiarnia. Mój pierwszy biznes. Kreatywny zeszyt ćwiczeń*, zaprosiła Justyna Bereźnicka, która wspólnie z córką Zosią przybliżyła zasady zarządzania biznesem. Podczas spotkania dzieci „otworzyły” własną kawiarnię, zaprojektowały logotyp oraz nazwę, a także zastanowiły się, kim będą ich klienci oraz konkurencja. W świat dźwięków i muzyki wprowadziły najmłodszych warsztaty ph. „Uważność słuchania” przygotowane przez Radosława Drwęckiego i Marcina Karnowskiego. Każdy uczestnik stworzył własne nagranie terenowe, a zebrany materiał dźwiękowy złożono w jeden eksperymentalny utwór muzyczny. Odbyły się również koncerty: „Czerolistna koniczyna na szczęście” w wykonaniu muzyków z Filharmonii Pomorskiej oraz „Piosenki z bajek” Anny Hnatowicz.

Dla młodych widzów przygotowano spektakle: „W zamku złotym” Teatru Witrynka, „W kurniku” Teatru NaNiby, „Zabawa w Śpiącą Królownę” Teatru Nasz oraz „Małe śledztwo w wielkiej sprawie” Teatru Lalek Pracownia Za Piecem. Biblioteka zorganizowała także pokaz techniki sitodruku, bajki z rzutnika, pokaz kaligrafii w wykonaniu Aleksandry Ćwikowskiej, kiermasz książek (Wydawnictwa: Studio Koloru, Literówka, Na przykład, Księgarnia Toniebajka), pokaz taneczny, warsztaty taneczne, pokazy chemiczne, spotkanie dla dorosłych „DOBRA KSIĄŻKA? ZŁA KSIĄŻKA?” poprowadzone przez Lucynę Brzezińską-Eluszkiewicz, a także LiterObrazkową grę mobilną pt. „Fiku-Miku w LiterObrazkowym Eko-pamiętniku”. Wydarzeniom towarzyszyły wystawy prac Sylwii Tracz pt. „Smakowita zielenina”, Sylwii Krachulec pt. „Ciesz się” oraz Marceliny Warczak pt. „Bajkowy Świat”.

Podczas XII Festiwalu Książki Obrazkowej dla Dzieci LiterObrazki odbyło się 77 imprez, w których udział wzięły 2242 osoby.

Bydgoski Trójkąt Literacki

W dniach 13-17 czerwca 2023 roku odbyła się kolejna edycja Bydgoskiego Trójkąta Literackiego pod hasłem „Konfrontacje”. Organizatorem tegorocznej odsłony była Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Bełzy oraz Kujawsko-Pomorskie Centrum Kultury. Oprócz spotkań z twórcami, odbyły się koncerty, wydarzenia integracyjne, wystawy, debaty oraz slam poetycki. Cykl wydarzeń rozpoczęły filmowe spotkania ph. „35 milimetrów literatury” zorganizowane w ramach Projektora. Pierwsze z nich poprzedziła prelekcja Agnieszki Wrzos poświęcona literackim motywom w kinie. Na Strychu Biblioteki Głównej zaprezentowano filmy w reżyserii Bennetta Millera (2005), Davida Hugh Jonesa (1987) oraz Farhada Safini (2019), których tematyka związana jest książką i twórczością literacką. Po seansach miłośnicy literatury mieli

niepowtarzalną okazję stanąć w kulturalnej kolejce po książkę przed księgarniami Gratka i Toniebajka. Wydarzenie odbyło się w ramach akcji performatywnej typu flash mob, zachęcającej do nabywania i czytania książek. Kolejnym punktem programu były spotkania z trzema twórcami, odbywające się w Bibliotece Głównej oraz Kujawsko-Pomorskim Centrum Kultury. Wśród tematów do dyskusji znalazły się: „Łuczniczka, Śpiewaczka i deszcz niezmywający wzruszeń” (Małgorzata Grosman, Maciej Klimarczyk, Marzenna Lewandowska); „Wspólny mianownik dla Płonącej żyrafy, Listów do Tosi i POST ANTROPO wizji?” (Małgorzata Grajewska, Anna Swoińska, Łukasz Wodyński); „Garbate aniołki i podróż aż po hologram” (Jarosław Krawczyk, Jolanta Niwińska, Marta Sobiecka); „Rubieże inspiracji” (Tomasz Fąs, Anna Mochalska, Karolina Sałdecka); „Śpiewać jak z wierszy” (Jarosław ‘Bisz’ Jaruszewski, Grzegorz Kaźmierczak, Leonard Luther).

Organizatorzy zaprosili czytelników również na szereg spotkań autorskich: z Jerzym Jarniewiczem pt. „Pieski świat poezji”, które poprowadził Marcin Karnowski; z Elizą Piotrowską pt. „Kochałam rym, rytm, folklor, naturę, kolory, magię codzienności” zorganizowane w ramach 20. edycji Ogólnopolskiego Święta Wolnych Książek, poprowadzone przez Jolantę Niwińską; z Aleksandrą Majdzińską i Alicją Dużyk pt. „Kawałki naszych miast i... krzyków”, któremu towarzyszyła miniwystawa Grzegorza Kargóła; z Marią Marcinów i Krystianem Kajewskim; z Jolantą Baziak i Ewą Widacką-Matoszko pt. „CZYTAJMY SIĘ!: Stara dusza pamięta o przodkach”.

Odbyło się także wielopłaszczyznowe spotkanie osób promujących literaturę „Trójkątny stół”. Gośćmi byli: Anna Alina Cybulska – reprezentantka Związku Literatów Polskich, oddział bydgosko-toruński, Ewa Dąbska – animatorka kultury, dziennikarka w Radio PIK, Wiesława Barbara Jendrzejewska – organizatorka spotkań w Kawiarni Literackiej DK „Modraczek”, Piotr Kikta – prowadzący księgarnię Toniebajka, Marek Maciejewski – redaktor naczelny czasopisma *Fabularie*, Alina Rzepecka – animatorka kultury, Stefan Pastuszewski – animator kultury, sekretarz redakcji miesięcznika *Akant*, Hanna Strychalska – reprezentantka Galerii Autorskiej, Bartek Siwiec – prezes Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, oddział Bydgoszcz, Helena Dobaczewska-Skonieczka – animatorka kultury, Krystyna Wulert – animatorka kultury, Marek Żelkowski – prowadzący Bookradio.pl, przedstawiciel Bibliotekarium. Debatę poprowadzili Alicja Dużyk, Ewelina Zajac oraz Marcin Karnowski. Zorganizowano także slam poetycki pod kierunkiem Zuzanny Szmidt, czyli otwarty turniej literacki, polegający na trzyminutowej prezentacji własnej twórczości przed zgromadzoną publicznością, która decyduje o przebiegu wieczoru.

Wydarzeniom festiwalowym towarzyszyły koncerty zespołu Variété „Ciepły płaszcz w chłodną noc” oraz Leonarda Luthera z zespołem „Jeszcze wszystko jest możliwe”, wystawa prac Marzeny Lewandowskiej dostępna

w gmachu Biblioteki Głównej, a także uroczystość wręczenia Bydgoskich Literackich Nagród Roku „Strzała Łuczniczki”, którą poprowadziła Urszula Guźlecka.

W ramach Festiwalu, współfinansowanego przez Miasto Bydgoszcz, odbyło się 18 imprez, w których udział wzięły 734 osoby.

III Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Wandy Dobaczewskiej „Na chwałę słońca”

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Bydgoszczy, pod honorowym patronatem Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Prezydenta Bydgoszczy oraz Starosty Żnińskiego i Burmistrza Żnina, zorganizowała III Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Wandy Dobaczewskiej „Na chwałę słońca”. Partnerem wydarzenia była Szkoła Podstawowa im. Wandy Dobaczewskiej w Gąsawie. Konkurs przeprowadzony w terminie 23.11.2022-30.03.2023 roku, miał na celu upamiętnienie twórczości Wandy Dobaczewskiej, polskiej pisarki, poetki, publicystki, autorki sztuk dla teatrów kukielkowych oraz animatorki kultury.

Konkurs zorganizowano w dwóch kategoriach rodzajowych: poezja i proza oraz dwóch kategoriach wiekowych: dorośli oraz młodzież w wieku 12-18 lat. Wpłynęło 431 prac, z czego, zgodnie z regulaminem, zakwalifikowało się 403. uczestników. Jury konkursu w składzie: Alina Rzepecka – przewodnicząca jury, Małgorzata Grajewska, Marta Kowerko-Urbańczyk oraz Tadeusz Oszubski wyłoniło laureatów. W każdej kategorii przyznano trzy nagrody oraz wyróżnienia.

Uroczyste rozstrzygnięcie i podsumowanie III Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Wandy Dobaczewskiej „Na chwałę słońca” nastąpiło 19 czerwca 2023 roku. Z tej okazji zorganizowano spotkanie poetyckie, podczas którego laureaci konkursu zaprezentowali swoje utwory. Z inicjatywy pomysłodawczyni wydarzenia Heleny Skonieczki, zaproszono również osoby, których prace wyróżnione zostały ze względu na nawiązanie do twórczości Wandy Niedziałkowskiej-Dobaczewskiej. Pokłosem konkursu stał się almanach pokonkursowy, który przygotowano w formie pliku elektronicznego i umieszczono na stronie internetowej Biblioteki.

Letnia Akademia Recyklingu w Bibliotece u Belzy 2.0

W okresie od 5 lipca do 30 sierpnia 2023 r. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. dr. Witolda Belzy w Bydgoszczy realizowała kolejny cykl zajęć dofinansowanych przez Miasto Bydgoszcz pt. „Letnia Akademia Recyklingu w Bibliotece u Belzy 2.0”. Program zajęć został stworzony w oparciu o letni kalendarz świąt związanych z ekologią i przyrodą. Podczas kolejnych zajęć obchodzono więc Międzynarodowy Dzień bez Toreb Foliowych, Dzień Wypadów do Parku, Międzynarodowy

Dzień Ochrony Ekosystemu, Święto Papieru, Międzynarodowy Tydzień Psa Asystującego, Wielki Dzień Pszczół, Międzynarodowy Dzień Kota oraz Międzynarodowy Dzień Bezdomnych Zwierząt.

Zajęcia składały się z części wykładowo-eksperymentalnej oraz warsztatów recyklingowych, dzięki którym połączono naukę z zabawą. Pracownikom WiMBP w Bydgoszczy, w działaniach edukacyjnych wsparcia dydaktycznego udzielili: lekarz weterynarii Łukasz Łasak z Gabinetu UltraVet, trenerka psów Maja Cierniak z Centrum Edukacji Kynologicznej KynoPark, pszczelarz Bartłomiej Kühn z Pasieki z Miodem a także zajmujący się oczyszczaniem miasta pracownicy ProNatury, którzy przyjechali pod bibliotekę śmieciarką. Z okazji Dnia Wypadów do Parku skorzystano z zaproszenia do Ogrodu Botanicznego IHAR-PIB w Myślicinku, gdzie o Zielonych płucach miast opowiadał Jarosław Mikietyński – kierownik obiektu.

Warsztaty były bardzo zróżnicowane tematycznie. Podczas spotkań dzieci wykonały: torby i saszetki ze starych džinsów, naturalne kosmetyki, jamniki z rolek po ręcznikach, kocie organizery z papierowych rolek, portrety zwierząt z wyciętek po jajkach czy świece z pszczelej węzy. Czerpano papier z bibliotecznej makulatury, a także szyto notesy z kartek odzyskanych ze starych zeszytów. Wszystkie te zajęcia udowodniły, że recykling nie musi być trudny i nudny, a dzieci także w wakacje lubią się uczyć. Cyklowi zajęć towarzyszył także konkurs ogłoszony przez Miasto Bydgoszcz pn. „Ptasia Bydgoszcz – recyklingowa dzika natura”, którego celem było stworzenie ptasich podobizn z wykorzystaniem wyłącznie materiałów recyklingowych i naturalnych. Po zajęciach dzieci miały także okazję uczestniczyć w atrakcjach dodatkowych: bibliopodchodach, seansach filmowych na strychu, grach miejskich, teatrze cieni, pokoju zagadek, a także warsztatach regionalnych, podczas których tworzyły portrety Kazimierza Wielkiego, widokówki z Bydgoszczy oraz kopiowały stare filigrany. Poza tym w czasie spotkań proponowano literaturę w tematyce zajęć, także w postaci ebooków na czytnikach PocketBook.

Letnia Akademia Recyklingu zakończyła się Wielkim Finałem na dziedzińcu Biblioteki Głównej przy udziale Zastępcy Prezydenta Miasta – Michała Szybła, Dyrektora Biblioteki – Dagmary Reszkowskiej-Gierden oraz Dyrektora Biura Zarządzania Gospodarką Odpadami Komunalnymi – Klaudii Subutkiewicz. Zaproszeni goście podsumowali akcję i rozdali nagrody w konkursie. Licznie zgromadzeni uczestnicy wraz z opiekunami mieli szansę wziąć udział w ostatnich atrakcjach Akademii. Na najbardziej aktywne czekały warsztaty plastyczne z bydgoskim ornitologiem Dawidem Kilonem, który uczył rysowania pastelami ptasich piór. Ponadto dzieci mogły składać origami, kolorować średniowieczne inicjały, wykonać własne przypinki, stworzyć łapacze snów z płyt CD, zagrać w wielkoformatową grę recykling – segregowanie, wygrać upominki

w ekoloteryjce, pomalować buzie, a także samodzielnie zrobić watę cukrową i popcorn.

Łącznie w ramach Letniej Akademii Recyklingu w Bibliotece u Bełzy 2.0 odbyło się 8 spotkań edukacyjnych oraz gala finałowa, w których udział wzięło 329 osób, w tym 208 dzieci i 121 dorosłych.

Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo

I Dziecięcy Festiwal Literacki „Mamo, Tato! Poczytaj mi!”

Centrum Biblioteki i Kultury w Gminie Jeżewo zorganizowało w dniach 10-12 maja 2023 roku I Dziecięcy Festiwal Literacki „Mamo, Tato! Poczytaj mi!” Były to intensywne trzy dni, podczas których Biblioteka promowała czytelnictwo wśród najmłodszych mieszkańców Gminy Jeżewo. Celem Festiwalu było zachęcenie dzieci i młodzieży do korzystania z oferty czytelniczej CBiK. W 2023 roku mija 410. rocznica powstania w Polsce pierwszej książki uznawanej za dziecięcą. Rocznicę tę Biblioteka przyjęła jako temat przewodni wokół, którego zbudowała scenariusz całego festiwalowego wydarzenia. Mieszkańcy gminy poproszeni zostali o udostępnienie CBiK swoich zbiorów z lat dziecięcych, dzięki czemu powstała wystawa „Książki mojego dzieciństwa”. Przygotowana ekspozycja pozwoliła na zaprezentowanie, jak bardzo zmieniły się książki na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat (wśród perełek znalazły się nawet książki z lat 60.). Dzieci oglądały stare książki z zaciekawieniem, a u niejednego dorosłego zakręciła się łza w oku. Za pomocą krótkiej, prostej i przystępnej prezentacji bibliotekarze opowiedzieli uczestnikom Festiwalu historię książki.

Ciekawym elementem pierwszego dnia Festiwalu była również rozmowa online z aktorką telewizyjną, serialową, teatralną – Emilią Komarnicką-Klynstra, która jednocześnie jest autorką książki *Ciesz się, że jesteś* oraz ambasadorką ogólnopolskiej akcji „Mała książka – wielki człowiek”. Rozmowa dotyczyła książki pani Emilii, ale także tego dlaczego czytanie jest tak niezwykle ważne już od najmłodszych lat. Była to również okazja, by zachęcić najmłodsze dzieci do wzięcia udziału w akcji „Mała książka – wielki człowiek”. Pierwszy dzień Festiwalu zakończył się wspólnym zjedzeniem tortu oraz ułożeniem napisu „I book”.

Drugi dzień był również pełen atrakcji. Na początek biblioteka w Jeżewie zaprosiła dzieci z klas I Szkoły Podstawowej w Jeżewie do zabawy pod hasłem „Paszport czytelniczy”. Zadaniem pierwszoklasistów było wykonanie sześciu zadań nawiązujących do książek dla dzieci i zbieranie pieczętek, które w efekcie utworzyły wyraz „Czytam”. Każdy, kto wypełnił swój paszport otrzymał niespodziankę. Po południu, na stadionie TOR w Laskowicach, dzieci wspólnie przeczytały książkę „Lewy, gola!”

i niczym Robert Lewandowski strzelały gole w meczu dorośli kontra dzieci. Na wszystkich zawodników i ich kibiców czekał poczęstunek przygotowany przez panie z KGW Laskowice. Młodzież szkolna wzięła udział w warsztatach komiksu poprowadzonych przez Dawida Żurawskiego. Podczas dwugodzinnego spotkania powstał niezwykły komiks, którego główny bohater wpadł do książki...

Ostatni dzień Festiwalu to spotkanie z autorką cyklu książek o Basi – Zofią Stanecką oraz kontynuacja zabawy czytelniczej (tym razem w Laskowicach) pod hasłem „Paszport czytelniczy”.

W ramach Festiwalu, we współpracy z zaprzyjaźnionymi z CBIK osobami – Sebastianem Modliszewskim i Robertem Kaszubą powstała piosenka pt. „Mamo, Tato! Poczytaj mi”, która pozostanie z CBIK na kolejne edycje, a można ją znaleźć w serwisie YouTube R.S.N.music-productions: <https://www.youtube.com/watch?v=Zm5Ar9ta6iw>

Wydarzenie zostało objęte honorowym patronatem Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Mikołaja Bogdanowicza oraz patronatem Wójta Gminy Jeżewo Macieja Rakowicza.

Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrowie

XIII Biesiada Artystyczna

21 maja 2023 roku w Słaboszewku odbyła się XIII Biesiada Artystyczna ph. „Pałucka gwara i obyczaje”, której organizatorami byli Gminna Biblioteka Publiczna w Dąbrowie oraz Wójt Gminy Dąbrowa. Biesiada składała się z części prelekcyjnej i artystycznej. W słaboszewskim dworku uczestnicy wysłuchali dwóch wykładów: Mirosława Binkowskiego „Gwara pałucka – na nowo odkrywamy język naszych przodków” oraz Krzysztofa Leśniewskiego „Sezonowość w kuchni polskiej”.

W części artystycznej, w parku przy dworku, wystąpili: chór „Szczepanowanie”, Orkiestra Dęta „Pałuki” z Gąsawy oraz uczniowie ze szkół podstawowych w Dąbrowie, Parlinie i Szczepanowie uczestniczący w Gminnym Przeglądzie Występów Artystycznych „Pałuki – artystycznie o regionie”. Podczas Biesiady odbył się również finał międzyszkolnego konkursu recytatorskiego w gwarze pałuckiej „Ja kiejsiś nasze babusie i dziadusie godali”. Konkurs adresowany był do uczniów szkół z terenu gminy Dąbrowa i składał się z dwóch etapów: szkolnego i finału gminnego, w którym każdą szkołę reprezentowało dwóch uczniów. Występy oceniała komisja w składzie: Mirosław Binkowski, Krzysztof Leśniewski i Marcin Barczykowski. Pierwsze miejsce zajęła szkoła w Szczepanowie, drugie uczniowie z Dąbrowy, trzecie – z Parlina.

Mieszkańcy gminy i okolic oraz zaproszeni goście mieli również okazję skosztować przysmaków przygotowanych przez panie z Koła Gospodyń

Wiejskich w Słaboszewku i szkołę w Parlinie, obejrzeć wystawę eksponatów związanych z życiem codziennym dawnych Pałuczan oraz uczestniczyć w warsztatach tworzenia ozdób z krepy.

Biblioteka Miejska w Inowrocławiu

„Biblioteka od kuchni”

Biblioteka Miejska w Inowrocławiu, w terminie 12 kwietnia – 30 czerwca 2023 roku, realizowała projekt „Biblioteka od kuchni”, skierowany do dzieci, młodzieży, dorosłych i osób 60+ zamieszkujących teren miasta i powiat inowrocławski, a także gości przebywających w mieście. Celem było propagowanie czytelnictwa i animowanie odbiorców poprzez zwrócenie uwagi na to, iż kulinaria stanowią nie tylko ważny element codzienności, mający ogromny wpływ na kulturę, ale także motyw, który od niepamiętnych czasów jest obecny w literaturze. Wśród zaproponowanych działań znalazły się: spotkania z twórcami, warsztaty, konkursy, spacer tematyczny, wystawa. Spotkania z wyjątkowymi gośćmi stały się okazją do poznania historii sztuki kulinarnej oraz ludzi z nią związanych. Łukasz Garbal, autor książki *Wedlowie. Czekoladowe imperium*, pracownik Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza w Warszawie, podczas spotkania ph. „Słodki smak tej Jedynej”, przybliżył powstanie słynnej firmy cukierniczej oraz zaprezentował kopie dziewiętnastowiecznych reklam i etykiet, charakterystycznych dla marki. O wątkach kulinarnych w utworach literackich opowiedział z kolei Łukasz Modelski, dziennikarz radiowy, prowadzący program telewizyjny o tematyce kulinarno-podróżniczej, autor książki *Droga przez mękę czyli literatura dla kucharek*. To zbiór rozmów z szefami kuchni o upodobaniach kulinarnych wybitnych pisarzy, m.in. Bułhakowa, Dickensa, Hemingwaya, Fitzgeralda. Postać Lucyny Ćwierczakiewiczowej, która zasłynęła z pisania książek kucharskich, m.in. *365 obiadów za 5 złotych* oraz poradników dotyczących prowadzenia domu, przybliżyła Marta Sztokfisz, autorka biografii *Pani od obiadów*. O swoim życiu i przemianie opowiedział Patryk Galewski, autor książki *Kuchnia na pełnej petardzie*. Spotkanie z podróżnikiem Jędrzejem Majką, stało się okazją do dyskusji na temat historii przypraw opisanej w autorskiej publikacji *Podróże ze smakiem czyli jak przyprawy zmieniają świat*. W Bibliotece gościła również Anna Kornelia Jędrzejewska, muzealnica, twórczyni wystawy stałej w Muzeum Toruńskiego Piernika. Podczas spotkania przedstawiła prezentację poświęconą korzennym przysmakom oraz kolekcjonowane przez siebie formy pierniarskie. Najmłodszy uczestnicy spotkali się z Joanną Krzyżanek, która zabrała wszystkich w podróż do Starego Knedelkowa. Dzieci poznały Cecylkę Knedelek, gąskę Walerkę, bliźniaczki i wielu innych bohaterów. W części warsztatowej powstały smaczne portrety wykonane z wafli, kremu

czekoladowego i owoców. Zwieńczeniem spotkania ph. „Mały łasuch” było głośne czytanie fragmentów książki *Dobre maniere czyli savoir-vivre dla dzieci* oraz wspólne zdjęcie.

Z myślą o podtrzymaniu tradycji rękodzieła, Biblioteka zaprosiła na warsztaty tworzenia metodą scrapbookingu osobistych przepiśników, czyli zeszytów na ulubione przepisy kulinarne oraz toreb makramowych na zakupy. Zajęcia poprowadziły instruktorki z Pracowni Kreatywnej Craft Room. Dużym zainteresowaniem cieszyły się również dwudniowe warsztaty kulinarne w Akademii Szkolnictwa AS. Pierwszego dnia królowała kuchnia regionalna: strogonow, kluseczki półfrancuskie oraz bułeczki maślane w kształcie wróbelków, przygotowane pod czujnym okiem Szefa Kuchni Wojciecha Grześkowiaka. Kolejne warsztaty poświęcono przepisom z literatury pięknej. Uczestnicy warsztatów dowiedli, że można połączyć kuchnię staropolską z magiczną. Przygotowano chłodnik oraz gęsie żołądki z kaszą pęczak według przepisu z *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza oraz ciasteczka miętowe Pani Weasley z serii książek o Harrym Potterze J.K. Rowling.

W nawiązaniu do dzieł literatury pięknej, w których można znaleźć wiele ciekawych informacji na temat wyposażenia dawnych kuchni, wykonywanych w nich prac, a także ówczesnych upodobaniach smakowych, wspólnie z mieszkańcami i czytelnikami przygotowano wystawę „W dawnej kuchni”. Zaprezentowano na niej sprzęty kuchenne, stanowiące w przeszłości nieodłączne wyposażenie każdej kuchni, z czasem wyparte przez nowoczesne urządzenia. Na ekspozycji można było podziwiać, m.in.: prodiże, masielnice, młynki kuchenne, moździerz, jak również dawne książki kucharskie, w tym pochodzącą ze zbiorów księżnicy *Illustriertes Kochbuch für die einfache und feine Küche* z 1931 roku. Wystawę uzupełniły także wydruki przedstawiające książki kucharskie z polskiej biblioteki cyfrowej POLONA i zdigitalizowane materiały ze zbiorów Czytelni Regionalnej, a także plansze ilustrujące reprodukcje reklam kawiarni, restauracji i sklepów kolonialnych, pochodzące z dawnej prasy, która znajduje się w zasobach księżnicy. Wystawa została przygotowana wspólnie z Muzeum im. Jana Kasprówicza w Inowrocławiu, Archiwum Państwowym w Bydgoszczy Oddział w Inowrocławiu, Centrum Dziedzictwa Kujaw Zachodnich, Przystankiem Łojewo i Szkołą Podstawową nr 9 w Inowrocławiu. Podczas wydarzenia ogłoszono wyniki dwóch konkursów. Pierwszy, skierowany do dorosłych, polegał na wykonaniu makatki kuchennej prezentującej dowolny motyw lub scenkę rodzajową opatrzoną mottem, „mądrością życiową”, dowcipnym tekstem. Drugi pt. „Apetyt na książkę”, adresowany był do dzieci, których zadaniem było stworzenie okładki książki kucharskiej.

W ramach projektu odbył się również spacer tematyczny śladem dawnych kawiarni i restauracji. Na podstawie reprodukcji z kolekcji Inowrocławskiej Biblioteki Cyfrowej uczestnicy przemierzali dawny, kulinarny szlak Inowrocławia. Przewodniczką była dr Katarzyna Podczaska,

regionalistka, autorka wielu książek o historii, sztuce i folklorze regionu. Trasa wiodła przez ulicę Królowej Jadwigi, gdzie niegdyś mieściły się popularne kawiarnie, restauracje i sklepy kolonialne. Wspominano „Europę”, „Pod Lwem” czy „Popularną”, a także czołowych cukierników i piekarzy z dawnych lat. Spacer zakończyła wizyta w Chacie Kujawskiej.

Biblioteka zakupiła gry planszowe i karciane o tematyce kulinarnej, a także przeprowadziła wśród czytelników i gości ankietę pt. „Smaki mojego dzieciństwa”, nawiązującą do ulubionych wspomnień kulinarnych. Dla internautów przygotowano zabawę dostępną na bibliotecznym facebooku. Zadaniem uczestników było zamieszczenie pod hasztagiem #książkawkuchni fotografii dokumentujących przygotowywanie posiłków z książką kucharską w tle. W ramach projektu odbyło się 19 wydarzeń, w których wzięło udział 984. uczestników.

Projekt ph. „Biblioteka od kuchni” otrzymał dofinansowanie z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Partnerstwo dla książki 2023. Partnerami zostały lokalne instytucje kultury: Instytut Prymasa Józefa Glempa działający w strukturze Kujawskiego Centrum Kultury, Muzeum im. Jana Kasprowicza w Inowrocławiu, Archiwum Państwowe w Bydgoszczy Oddział w Inowrocławiu, Centrum Dziedzictwa Kujaw Zachodnich w Łojewie, Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. Patronat medialny objęło Polskie Radio PIK.

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kruszwicy

Promocja publikacji *Jezioro Gopło*

16 czerwca 2023 roku Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Kruszwicy świętowała wydanie książki *Jezioro Gopło*, stanowiącej trzeci tom publikacji poświęconej bogactwu nadgoplańskiej krainy. W 2007 roku ukazała się pierwsza część *Skarby ziemi kruszwickiej: kultura i przyroda* pod redakcją Wojciecha Dzieduszyckiego. W 2014 roku kruszwicka biblioteka wydała drugi tom *Zamek Kruszwicki* autorstwa Wojciecha Dzieduszyckiego, Macieja Maciejewskiego i Macieja Małachowicza. Publikacja, zilustrowana 200. fotografiami, opisuje dzieje zamku od momentu jego powstania, w czasach Kazimierza Wielkiego, aż do współczesności. Cenny dodatek stanowią komputerowe wizualizacje przedstawiające prawdopodobny widok budowli.

W spotkaniu promującym najnowszą publikację udział wzięli: autorzy książki – dr hab. Dariusz Karczewski, prof. dr hab. Julian Chmiel, redaktor wydania Maciej Maciejewski, a także Burmistrz Kruszwicy Dariusz Witczak, Zastępca Burmistrza Kruszwicy Bartosz Krajniak, dyrektor Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia Andrzej Sieradzki, dyrektor kruszwickiej biblioteki Agnieszka Kułacz, przewodniczący rady i radni Gminy Kruszwica oraz zaproszeni goście.

Burmistrz Kruszwicy przypomniał genezę powstania serii trzech publikacji przybliżających historię i przyrodę Kruszwicy i Nadgopła, ukazujących wzajemne relacje człowieka i natury. Maciej Maciejewski opowiedział o faunie jeziora i jego okolicy oraz technice fotografowania, zwłaszcza „z lotu ptaka”. Dariusz Karczewski opisał historię Gopła w aspekcie nadjeziornej działalności człowieka. Julian Chmiel przypomniał swoje badania brzegów akwenu i przybliżył zmiany, jakie przez ostatnie 20 lat zaszły w roślinności pod wpływem rolnictwa. Książka *Jeziro Gopło* składa się z czterech rozdziałów: *Historia nie tylko wodą pisana* (dr hab. Dariusz Karczewski), *Zwierzęta jeziora Gopło i okolicy* (Maciej Maciejewski), *Szata roślinna jeziora Gopło i jego otoczenia* (prof. dr hab. Julian Chmiel) oraz *Stan czystości jeziora Gopło* (Jacek Goszczyński). W pracy zamieszczono ponad 200 rycin – map, planów, diagramów oraz kolorowych fotografii.

Promocja publikacji odbyła się w siedzibie Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia. Wszyscy uczestnicy spotkania otrzymali egzemplarze książki *Jeziro Gopło*, na których swoje autografy złożyli autorzy.

Gminna Biblioteka Publiczna w Pruszczu

„Zagadkowa podkowa”

„Zagadkowa podkowa” to wspólny projekt Gminnej Biblioteki Publicznej w Pruszczu oraz szkół z terenu Gminy Pruszcz: Szkoły Podstawowej w Serocku, Szkoły Podstawowej im. Janusza Korczaka w Łowinku, Szkoły Podstawowej im. Mikołaja Kopernika w Pruszczu oraz Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Niewieście. Przedsięwzięcie zrealizowano w ramach obchodów pierwszej rocznicy nadania praw miejskich Pruszczowi.

Podczas marcowego spotkania, uczniowie i nauczyciele tworzący zespoły redakcyjne ds. projektu wzięli udział w quizie wiedzy o Gminie Pruszcz, zapoznali się z jej historią, a także znaczeniem i symboliką herbu. Zdobyte wiadomości posłużyły do stworzenia planu i celu dalszej pracy nad projektem. Od marca do maja 2023 roku w Bibliotece miały miejsce cykliczne spotkania uczniów, którzy wspólnie pracowali nad tekstem i ilustracjami do legendy dotyczącej powstania herbu Gminy Pruszcz. Niezwykle pomocne w pracy nad plastyczną kompozycją okazały się warsztaty ilustratorskie poprowadzone przez ilustratora i rysownika, Krzysztofa Kałuckiego.

Efektom działań młodych pisarzy i ilustratorów było wydanie broszury *Zagadkowa podkowa*. Uroczyste podsumowanie projektu, w którym wzięło udział 33. uczestników, odbyło się 9 maja 2023 roku.

Biblioteka Publiczna w Złotnikach Kujawskich

„Ocalimy świat”

Biblioteka Publiczna Gminy Złotniki Kujawskie wzięła udział w ekoprogramie edukacyjnym ph. „Ocalimy świat”, którego organizatorem była Fundacja „ABCXXI – Cała Polska Czyta Dzieciom”. Celem programu, skierowanego do uczniów szkół podstawowych, było podniesienie świadomości i wiedzy ekologicznej, budowanie charakteru oraz odpowiedzialnych i zaangażowanych postaw społecznych na rzecz wspólnego dobra, ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, a także rozwijanie kompetencji cyfrowych. Inicjatywa posłużyła również kształtowaniu zainteresowania literaturą będącą znakomitym źródłem wiedzy i inspiracji, skłaniającą do refleksji nad złożonością świata, problemami ekologicznymi, zagadnieniami moralnymi.

Głównymi punktami ekoprogramu były: lektura i omówienie wybranych opowiadań napisanych specjalnie dla programu przez uznanych polskich autorów dla dzieci i młodzieży, m.in.: Roksanę Jędrzejewską-Wróbel, Barbarę Kosmowską, Marcina Koziola, Katarzynę Ryrych, Rafała Witka, Macieja Wojtyszkę; zajęcia warsztatowe na temat problemów ekologicznych i uniwersalnych wartości moralnych, takich jak: szacunek, odpowiedzialność, uczciwość, mądrość; przeprowadzenie projektu proekologicznego w swoim otoczeniu we współpracy z rodziną (uczniowie młodsi), w zespołach uczniowskich (uczniowie starsi); opracowanie prezentacji projektu proekologicznego: graficznej w postaci rysunku, komiksu (uczniowie młodsi) oraz multimedialnej z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych (uczniowie starsi); wybór najlepszej prezentacji w placówce i przesłanie jej na konkurs do Fundacji.

Spotkania zorganizowane w Bibliotece oraz Filii w Tucznie, adresowane były do dzieci w wieku 7-12 lat. Podczas zajęć uczestnicy wspólnie czytali opowiadania Rafała Witka *Miś polarny*, Elizy Piotrowskiej *Lemur z Madagaskaru*, Tomasza Samojlika *Schaboszczak, Oddech smoka*, a następnie wyszukiwali informacje na temat bohaterów poznanych historii. Zapoznali się ze zwyczajami m.in. niedźwiedzia polarnego i lemura, a także dowiedzieli się, w jaki sposób zmiany klimatyczne zagrażają życiu zwierząt. W nawiązaniu do opowiadania Tomasza Samojlika *Schaboszczak*, powstał plakat „Ocalimy świat. Eko jest OK”. Dzieci wykonały również Makietę Ekodomu przypominającą o zachowaniu dobrych ekologicznych nawyków, takich jak: segregacja śmieci, oszczędzanie wody, sadzenie w ogrodach różnorodnych roślin, zmniejszenie zużycia prądu, ograniczenie marnowania żywności, przekazywanie rzeczy, których już nie używamy osobom potrzebującym. Relacje z warsztatów zostały przedstawione w prezentacji multimedialnej. Organizatorem Programu „Ocalimy Świat”, realizowanego od 2021 roku, jest Fundacja „ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom”, jęgo

Partnerem merytorycznym – WWF Polska, a Partnerami strategicznymi: ING Bank Śląski SA oraz Visa.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie

Tydzień Bibliotek 2023

W ramach tegorocznego Tygodnia Bibliotek, przebiegającego pod hasłem „Moja, Twoja, Nasza – Biblioteka!”, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Żninie przygotowała szereg interesujących wydarzeń kulturalnych skierowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych. Wśród nich znalazły się m.in.: spotkania autorskie, warsztaty, wystawy, gry i zabawy dla najmłodszych nawiązujące do magicznego świata bajek.

Dorośli spotkali się z Przemysławem Piotrowskim, byłym dziennikarzem sportowym, śledczym w *Gazecie Lubuskiej*, autorem powieści kryminalnych, m.in. serii z komisarzem Igozem Budnym. Najnowsza książka *La Bestia* przybliży postać seryjnego mordercy Luisa Alberto Garavito Cubillos. Spotkanie poprowadziła Anna Jarecka z Radia Żnin FM.

Miłośnicy bliskich i dalekich wypraw wyruszyli w magiczną podróż kolejką wąskotorową. Przewodnikiem był historyk, regionalista i księgarz, Michał Jankowski, który w ramach spotkań Klubu Podróżnika opowiedział o pracy nad wyjątkową publikacją *Mała kolejka. Trasa Bydgoszcz-Koronowo*.

Gościem kolejnego spotkania, tym razem skierowanego do dzieci ze szkoły podstawowej, był Kamil Sobik, autor książki *W drodze do wolności* poświęconej Powstaniu Wielkopolskiemu.

Niezwykłą atrakcją dla najmłodszych były zajęcia literacko-plastyczne przygotowane i poprowadzone przez ulubioną autorkę, Joannę Krzyżanek. Pisarka w ciekawy sposób opowiedziała o bohaterach swoich książek: Cecylce Knedelek, Lameli Szczęśliwej, Kurze Adeli i Kocie Papli. W części warsztatowej, jako miłośniczka liter i gałankowych lalek, wspólnie z dziećmi stworzyła fantazyjne serduszka, kółeczka, kwiatki. Autorka pojawiła się również w Radiu Żnin FM, gdzie przeczytała jedną ze swoich bajek.

W żnińskiej bibliotece można było również podziwiać wystawę niepowtarzalnych dzieł sztuki pałuckiej w postaci kwiatowych ozdób wykonanych z bibuły i krepy. Ich autorka Zofia Gawron, poprowadziła warsztaty tworzenia tego typu dekoracji.

Bardzo ciekawa i refleksyjna okazała się także ekspozycja Wydawnictwa Zakamarki pt. „Żadnej przemocy! Pokój na świecie według Astrid Lindgren”. Złożyły się na nią plansze z cytatami pochodzącymi z przemówienia wygłoszonego przez szwedzką pisarkę w 1978 roku, gdy otrzymała Pokojową Nagrodę Księgarzy Niemieckich.